COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS VI. PARS IV.

LIPSIAE. MDCCLVIII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Londini apud A. Linde, Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Verſuche und Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Dantzig; dritter Theil, mit Kupfern; Dantzig und Leipzig, 1756. in der Rengerſchen Buchhandlung, 4. 3 Alph. 2 Bogen, 5 Kupfertafeln.

i. e.

Tentamina et commentarii Societatis naturae indagatorum Gedanenſis. Pars tertia.

Ex quo, annis decem et tribus elapſis, quaedam Gedani ſocietas coire coepit, atque naturae mirabilia pariter et arcana accurata induſtria ac indefeſſa cum inueſtigare tum detegere: ex eo orbi litterato, in primis phyſices amanti, ſtudiorum ſuorum rationem reddere ſtuduit. Tria volumina proſtant, quorum duo priora, cum a nobis recenſita antea fuerint *, nunc eorum tertium idemque recentiſſimum eligere nobis in praeſens libet, et, quid in eo contineatur, tangere leuiter. De huius ſocietatis origine, de indole atque aliis rebus, quae ad hiſtoriam eius ſpectant valentque, plura verba facere ſuperuacaneum putamus, quo-

* Comment. noſtr. Volum. IV. p. 305.

niam prioribus voluminibus praemiſſae praefationes, ea de re ſatis ſuperque nos docent. At, quae poſtea geſta ſunt, omittere, religioni ducimus. Huc vero maxime eximius pertinet fauor, quo multi, ſummorum virorum perſonae, uti epiſcopi, principes, comites regni polonici hanc ſocietatem complexi ſunt, quippe qui eius conuentibus intereſſe, eiusque ſtudia admirari, non erubuerunt. Id, quod, quamuis maximo ei ducitur honori, ſumus tamen neſcii, annon maiorem ei ſocii famam adferant? quorum pars *ordinarii*, pars *liberi* ſunt. Vtrorumque catalogum huius tomi praefatio ſuppeditat, eo quidem ordine, quo eorum quisque in ſocietatem cooptati ſunt. In illis habentur ſequentes:

DAVID KADE, Med. Doctor.

MICH. CHRISTOPH. HANOW, Philoſ. Doctor eiusdemque Prof. ord. et Reipublicae Bibliothecarius.

HENRICVS KÜHN, I. V. D. Matheſ. Prof. et Imper. Acad. Scient. Petrop. Socius.

DANIEL GRALATH, Reipublicae Gedanenſis Senator. et Societatis Director.

IAC. THEOD. KLEIN, Ciuit. Ged. Secretar. Societ. Reg. Scient. Lond. Acad. Scient. Imp. Petrop. et Inſtituti Bononienſ. Socius.

ADRIAN GOTTLIEB SÖHNER, Ciuit. Ged. Scabinus.

PAVL SWIETLICKI, Paſtor ad aedem S. Ioh.

HENRICVS WILHELM. A KASENBERG, Sarmatarum regis ab conſiliis belli intimis.

FRIDER. AVG. ZORN BARO DE PLOBSHEIM, Societatis theſaurarius.

IO. GOTTL. PFENNIGK, verb. diu. Miniſter ad St. Saluat.

NATH. IACOB. GERLACH.

IO. BENI. DRAGHEIM, Philoſ. Doct. et Paſtor ad St. Cathar.

IO.

IO. EILHARD REINICK, artis ſalut. Doct.

SAMVEL WOLFF, Scabinus ciuitatis primariae Gedanenſis.

DANIEL LAINE eccleſiae francogallicae paſtor.

GODOFR. REYGER.

HENR. IAC. DE LA MOTTE, Med. Doctor.

BENI. GOTTL. A SCHRÖDER art. ſalut. Doctor.

CHRISTIANVS SENDEL medicae artis Doctor, eiusdem et Phyſic. Prof. ord.

BENIAMIN SCHWARZ, Med. Doct. et Phyſicus urbis.

IOH. CAROL. SCHVBERT Dicaſterii primariae ciuit. actuarius et ſociet. ab epiſtolis.

PHIL. SYLVESTER LÜRSENIVS art. ſal. Doct.

REINH. ERNST. CHRISTOPH. SCHEFFLER, Philoſ. Doct. et Diaconus ad St. Saluat.

IO. SAM. FERBER, ciuit. primariae Scabinus.

IO. GOTTLIEB PEGELAV tertii Ordinis ſocius et ad aed. R. Barbarae antiſtes.

In his vero ſequentes ſunt:

WILH. IOSVA KENWORTHEY.

IOANNES MOIR.

BALTHAS. HAGEMEISTER.

CORNELIVS CVNIS ad aed. St. Saluat. antiſtes.

IOANN. LAMPE Poloniarum Regis a conſiliis aulae et commerciorum.

DANIEL HENRICVS SETAV tertii ordinis ſocius.

IO. FRANCISCVS MATHY.

Ex his igitur, quos nominauimus, ſociis, KÜHNIVM, KLEINIVM, HANOVIVM, REYGERVM, GRALATHIVM et LVRSENIVM eximie collaudamus, quippe quorum Commentarii huic volumini adſeruati ſunt.

Primum locum occupat No. 1) KÜHNIVS, eiusque ſatis ampla eademque operoſa *inquiſitio in cauſas* p. 1.

 fluxus

fluxus et refluxus maris, ex tribus ſectionibus conſtans.
p. 24. Enarrata in prima ſectione vulgari et paene undique recepta aeſtus marini hiſtoria, diiudicatis in ſecunda GALILAEI, CARTESII, NEVTONI ſyſtematis, in tertia KÜHNIVS ſuam de aeſtu hypotheſin proponit, fundatam in ſua olim de fontium originibus publice propoſita opinione, videlicet Cl. Auctor in illo opuſculo ſuo oſtenderat, dari ſub terra ingentia hydrophylacia, e quibus aqua per canales et cuniculos, interdum ſatis tortuoſos, effluat, per alios vero iisdem affluat; quae adeo diabetum inſtar naturalium fluxum
p. 69. ac refluxum aquarum valde facilem praebeant. Hanc
p. 70. ſententiam optimis rationibus niti, vel ideo pateſcit, quod terra, nec ipſo oceano excepto, undique diaphragmatibus coecis et apertis interrupta ſit, euripis hinc inde vomentibus aut aquas ſorbentibus et ſub iugis montium deferentibus; torrentibus ſubterraneis bene multis ſeſe in mare effundentibus, et huius in fundo per nouas voragines ad ima terrae viſcera redeuntibus. Horum torrentium ſubterraneorum aqua, ut plerumque eſt ſalſa, adeoque aqua dulci ſpecifice grauior, in alueo fluminis, in quod ſe inſinuat, ſubſidet, aut fundum eius petit, ſi qua ſupra eundem effluit, externa fluminis ſuperficie pro ratione ſubtus
p. 113. affluentis aquae ſalſae ſenſim turgeſcente. Exemplo Autor Albim ſumit, cuius aeſtum deriuat a flumine ſalino ſubterraneo, in ſaltibus bohemicis et francicis originem ducente, prope Halam atque Luneburgum ſubter terram defluente et propter Buxtehudam in Albim inferiorem influente. Quo fieri dicit, ut propullulante ſalina, albis intumeſcat et propter vehementiam ſalinae affluentis, aqua albis ſuperior contra torrentem ſiue aduerſo flumine propellatur, donec ſalina fluere deſinit. Tum albis defluit et decreſcit, uſque dum ſalina fluere rurſus incipit. Hunc intermittentem aquae ſalſae fluxum Autor noſter per leges hydroſtaticas explicat. Poſitis nempe alicubi una aut pluribus

pluribus cauernis ſubterraneis, in quas aqua ſalſa per rimam hiantem affluit, minori tamen copia, quam per aliam, tempore aliquo interiecto, effluit. Ex naturali igitur conſtitutione huiusmodi intermittens aquarum fluxus oritur, quem hydroſtatica experimenta diabetum ope artificioſiſſime commonſtrant. Quae, ſicuti ab Autore ſatis fuſe enarrantur, perpendere et in ſummam contrahere haud facile poſſumus, ſi, quod optatum nobis ſemper eſt, breuitatis eſſe amantes volumus. Hoc tamen ſilendum non putamus, hanc aeſtus marini explicationem, quae ex legibus hydroſtaticis et diabetum theoria deducta eſt, iam ab aliis inuentam et adhibitam eſſe. Primus in eam incidit celebris IACOBVS HERMANNVS teſte SCHEVCHZERO, ad quem huius rei cauſſa inter alia ſcripſerat, eique facem praetulerat ad declarandam hanc hypotheſin, iconibusue illuſtrandam *. Ex SCHEVCHZERO eam demum tranſtulit MVLLERVS Profeſſ. Altorfinus, in *collegium* ſuum *experimentale* **, quod Noribergae anno huius ſaeculi viceſimo primo prodiit. Praeterea in *diario Eruditorum* *** ante complures annos aeſtus aquarum in Euripo fluuio, qui eſt pars maris Aegei, elegans legitur explicatio, diabetes naturales ſubterraneos in ſubſidium adhibens et ab explicatione KÜHNII nullatenus diſtans.

No. 2) Sequitur *deſcriptio ficti Zoophyti, Borametz*, p. *et agni vegetabilis*, *Scythici*, quam KLEINIVS ſecundum imaginem ab SLOANE, ab BREYNIO, in primis ab HVGHES exhibitam, dat. Poſtremus ille hanc plantam ſatis curioſe deſcribit, eamque in paraſiticis numerat, quod plantis herbisque confinibus nutriri

* V. SCHEVCHZERI Phyſick II. Th. 23 Cap. 31 N.

** pag. 98. fig. 66.

*** *Iournal des Savans.* Ianvier 1728. *Explication des flux et reflux ſurprenans de l' Euripe.*

triri a ſcriptoribus nimis credulis dicitur. Corpus huius plantae craſſitie pollicem anglicum, et longitudine aliquot pedes ſuperat. Extrinſecus pilis tegitur mollibus, longis, et pilis lanae admodum ſimilibus. Sunt ei hinc inde geniculi et diuerſae radices, e quibus quatuor mirum in modum ita propendent, ut reſectis intermediis reliquis, pedes agniculi incuruos
p. 225. exhibeant. Parietibus arborum hirtis adhaereſcens haec planta ſurculos atque radices ſuas cortici arboris inſuit, et ſuccum eius nutritium, adulatoris inſtar, ſugendo vitam ſibi et nutrimentum quaerit. In extremitatibus eius caulis inſignis ad 20 pollices exſurgit, folio uno cylindrico tantundem longitudinis, cuius in latere auerſo ſcrobiculi apparent, ſemine tenui flauo referti, quod, ubi maturuerit, ab aere et vento in alias arbores plantasque delatum tempeſtiue ibidem progerminat.

p. 226. No. 3) *Vnde corporum refrigeratio, tranſpirando humore in eorum ſuperficie oriatur*, inquirit Cl. HANOVIVS. Nempe a phyſicis obſeruatum eſt, altitudinem thermometri in temperie aeris maiori vel aequali temperiei aquae, ex qua extrahitur, decreſcere; cuius rei rationem RICHMANNVS, celebris olim Phyſices Profeſſor in Academia Scient. Petropol. hanc reddit *: in aere permultas volitare ſalis urinoſi particulas, e quarum commiſtione cum cuticula aquea, quae eſt in bulbo thermometri, huius refrigerationis et altitudinis mercurii decreſcentis eſſe cauſam. Attamen ſuſpicatur Cl. RICHMANNVS cauſam huius mutationis ex parte in conſtitutione aeris ambientis latere, quoniam mutatio illa non ſemper eadem oritur, ſed modo maior, modo minor; humiditate thermometri externa, a qua neceſſario mutatio illa pendet,

* *Nouor. Comment. Acad. Imp. Scient. Petrop.* T. I. p. 284. Comment. noſtr. Vol. I. P. II. p. 227.

det, ſemper eadem manente. Aerem igitur peculiari materia frigorifica grauidum putat, quae cauſa huius phaenomeni ſit. Contra quam cauſam Cl. HANOVIVS reſpondet, eius modi cuticulam aqueam, quae bulbum thermometri ambit, haud facile tantam ſalis copiam, quanta requiritur ad refrigerandum vitrum atque mercurium, reſoluere; neque materiam frigorificam in aere cuticula aquea calidiori poni et concipi poſſe. Aliam itaque cauſſam huius phaeno- p. 251.
meni ſuppeditat, ipſam nempe euaporationem, qua fit, ut caloris materia tenuis ex aqua bulbum ambiente et ex ipſo mercurio thermometri ſenſim abducatur, atque diminutio inde caloris oriatur. Ergo quaelibet euaporatio liquorum ad diſſolutiones frigorificas pertinet, ſi vel aer externus aqua exhalante aliquanto calidior ſit. Hanc Auctoris explicationem, ut quae naturae admodum conuenit, obſeruationes comprobant bene multae; ſic domicilia per euaporationem refrigerantur, diuerſi generis potus, vinum, cereuiſia, et aqua ipſa, frigeſcunt per euaporationem humidi, quo ſuperficies vaſis, cui ineſt potus, conſpergitur. Immo hoc eſt remedium maxime natura- p. 257.
le, quo arbores, folia, plantae omniaque vegetabilia, aeſtu ſolis inſigniter urente, refrigerantur: certiſſimo indicio, prouidentiam atque ſapientiam diuinam in natura ubiuis deprehendi.

No. 4) Adhaec Cl. REYGER *A.* 1750. *d.* 26 *Aug.* p. 258.
apparentem auroram borealem deſcribit, in qua eius ſucceſſiua obſcuratio per veras et apparentes nubes, ab horizonte occidentali, ex minimo anguſtoque ſpatio aſcendentes radii, eorum ſubita tranſmutatio ex albo colore in rubrum, et tandem ſubſecuta ſubita lucis ab occidente ad caurum propagatio, memoria dignae fuerunt. Huius aurorae borealis deſcriptionem, sed breuiorem, dedit Cl. HANOVIVS, in ra-

rioribus naturae et oeconom. *, quae eius ex sorore filius, Cl. TITIVS, ante aliquot annos Lipsiae edidit.

p. 265. No. 5) Post *exhibet* Cl. GRALATH, REINICKII atque REYGERI usus ope, *secundam partem bibliothecae electricae* in qua KIRCHERI, CARTESII, DIGBAEI, SCHOTTI, DV HAMEL, HAVKSBEII, GRAYI, DV FAY, MVSSCHENBROEKII, NOLLETI, BOSII, HAVSENII, DOPPELMAIERI, QVELMALZII, WINCKLERI, KRATZENSTEINII, WERENBERGII, CATII, ROSENBERGII, FVRSTENAV, PIDERITI, WOLSHOFERI, super electricitate scripta et animaduersiones recensentur.

p. 328. No. 6) Deinde Cl. HANOVIVS *caussas tentaminum cum phialis vitreis siue ampullis bononiensibus* peruestigat, easque emendatiores atque locupletiores recudendas curat. Enarrauerat enim in Tomo I. ipsa tentamina, cum ampullis instituta, earundem fracturas, iniecto silice minimo, subsecutas, et quae huc pertinent phaenomena alia. Harum fracturarum caussas Auctor noster vibratione partium vitrearum in fundo ampullae, ab aere interno valde rarefacto, et ab externo fundum premente repetit. Adhaec partes in fundo ampullae inaequaliter cohaerent, id quod manifestum est, partim ex diuersa tensione fibrarum vitrearum in superficie caua baseos internae, partim ex diuerso et difformi contactu particularum,
p. 353. ex quibus fundus constat. Iam vibratio, quae est vehemens tremor partium ampullae minimarum, per appulsum corporis illabentis fit in superficie fundi interna, cuius partes inaequaliter quidem numero item exiguo cohaerent, licet fortiter tensae sint. Quo efficitur, ut facillime dissiliant ampullae, quam primum corpus durum valde elasticum in ipsas leniter illabatur. In tanta igitur obscuritate rei, Cl. Auctor satis probabi-

* *Seltenh. der Natur und Oecon. II. Band,* p. 577 sqq.

probabilem caussam suggerit, eamque, ut veram, experimentorum fide communire instituit. Non defuerunt, qui alias caussas in medium protulerunt, atque ad electricitatem, commune istud qualitatum occultarum asylum confugerunt: quorum numerum, post ingeniosum LAGHIVM * qui tentamina cum ampullis fere primus instituit, doctissimus SCRINCI, in Vniuersitate Pragensi Professor publicus, nuper adauxit ** in meditatt. physicis de phialis vitreis dissilientibus. Huius viri docti argumenta Cl. HANOVIVS sub examen reuocat, et quantum satis est, refutat. p. 382.

No. 7) *Tempestatem annorum* 1752 *usque ad* 1755 *Gedani obseruatam describit* Cl. REYGERVS. Multa vir Cl. egregia adfert et ad cognoscendam aeris constitutionem in diuersis locis maxime utilia. Videlicet tempestatem aeris, anno 1752 Gedani quae fuit, cum temperie aeris Berolinensi comparat, quantum ex parte XX amoenitatum physicarum (*der physischen Belustigungen*) apparet. Inde elucescit constitutionem aeris utrobique satis conuenire. Porro Cl. Auctor recenset obseruationes meteorologicas, annis tribus sequentibus a se factas, ut inde coeli statum, quem pro regione Gedanensi in Tomo II Commentariorum Societatis definiuerat, magis comprobet. Hoc loco describit rarissimum phaenomenon a se visum, iridem nempe album, siue coloribus consuetis destitutum. Tandem Cl. HOLMANNI obseruationes meteorologicas Goettingenses legere non potuit, quin ex earum cum Gedanensibus comparatione physicam illam regulam nouo argumento confirmet: mutationes barometricas, scilicet quae a grauitate aeris pendent, p. 395. p. 417. p. 420.

* *Comment. de Bonon. Scient. et art. Institut.* P. II. T. I. pag. 333.

** Vol. X. *Act. Phys. Med. Acad. Caes. Nat. Curios.* in App. p. 181 seqq.

pendent, in diſſitis regionibus eodem tempore, diuerſa licet quantitate, fieri.

p. 424. No. 8) Nunc Cl. KLEINIVS *hiſtoriam naturalem arboris Caffe componit, deſcribens uſu ſuo edoctus, quomodo Gedani culta ſit?* Annus agebatur huius ſaeculi viceſimus primus, quo Cl. Auctor ex horto Boſiano Lipſienſi ſobolem arboris recipiebat, paulo poſt incuria hortulani extinctam. Qua amiſſa, aliquo tempore poſt mitti ſibi ex Hollandia curauit ſemen arboris maturum, de quo planta hilaris ſurgebat atque ſana. Amat terram humidam ſatis mollem, pauliſper arenoſam et calorem ſufficientem. Quare e re eſt, ut vaſculum, in quo ſeruatur aliturque ſemen, vitro tegatur, fimo imponatur, et miſſa ibidem terra ſaepius humectetur. In nutriendis planta et arbore ſingularem operam adhibuit Noſter, atque mira induſtria omnia annotauit, ad quae in cultura plantae attendi
p. 441. oportet. Scalprum arbori difficulter admoueto, et ſicubi eo opus eſt, totam plagam et ſpatium inciſum luto bene ſubacto aut cerato oblinito, aer externus in poros ſectionis penetrans ne noceat. In ſerenda arbore ſeruandum maxime eſt, ut nucleus ſitu recto, quo nempe arbori adhaeſerit, in terram deponatur: quae res ſemen faciet citius emergere et plantam producere laetam vegetamque. Caetera epocha arboris Caffe in Europam delatae numeratur ab anno 1714, quo prima arbor ex inſula Iaua miſſa et in hortum Amſtelodamenſem inſigni ornamento repoſita eſt. Ibi fructus dedit nouasque ſtirpes per omnem Europam deferendas. Itaque haec arbor foecundiſſima uberrimorum ac pulcerrimorum foetuum mater in Europa recte dicitur. Icones additae obſeruata illuſtrant.

p. 442. No. 9) *Salſedinem aquae marinae ad oſtium Viſtulae propter Gedanum explorat* Cl. LÜRSENIVS Med. Doct.

Doct. Tentaminibus hunc in finem, socio DE LA MOTTE Medico Gedanensi, triplici modo susceptis, per destillationem nempe, ebullitionem et congelationem, quantitatem salis, siue impuri illius, siue concreti et in florem commutati, ad modum exiguam reperiit; cui plerumque materia resinosa adhaesit. Eundem lapidem ante Auctorem nostrum voluit Cl. HANOVIVS, cuius hac de re tentamina, affecta licet, prolixiora tamen legere est in *rarioribus* eius *naturae* * *et oecon.* sub finem Cl. Auctor de aqua ma- p. 452.
rina a tetro et amaro sapore liberanda verba facit, et laudandos conatus BOYLEI, LEVTMANNI, LISTERI, HALESII et in primis APPLEBEII recenset.

No. 10) Sequitur *epistola Prioris coenobii carthu-* p. 458.
siani prope Gedanum, GEORGI SCHWENGEL *ad* KLEINIVM, *ab* REYGERO *ex latina in theotiscam translata, de memorabilibus physicis quibusdam huius coenobii:* quae, de eius piscina, de insulis natantibus, de charybdi et aquae ductibus subterraneis, de siluis atque arboribus ibi crescentibus docet.

No. 11) Saepius laudatus HANOVIVS *quaedam* p. 470.
supplementa suppeditat ad extinguendum ignem, et remedia non nulla, quae hunc in finem triplici modo adhibenda sunt. Itaque 1) docet, quid faciendum, ubi aqua deficit? In locum aquae Cl. Auctor terram sabulosam et arenam, tabulas laminasque ingentes ferreas, operimenta fictilia et id genus alia omnia substituit, quibus flamma ab eruptione, et aer externus ab alendo igne prohibentur. Huius rei caussa machinulam proponit, cuius ope arena restinguendis incendiis inseruiens in locum igne correptum deferri possit. Adhaec plebeculae opinionem ridet, ac si p. 478.
ignem fascinare mala lingua liceret. 2) Media subdit, quibus impediri possit, ne incendium, si ventus furit,

* *Seltenh. der Nat.* B. III. p. 593.

ſurit, latius fundatur. Quod effici putat per umbracula maiora ad ſimilitudinem minorum illorum fabrefacta, quibus in focis coquinis flamma ab agitatione circumiacentis aeris tuta praeſtatur et tranquilla. Huius modi umbracula vel velis linteis, vel parietibus ligneis conſtruere iubet. Certius tamen, miſerabile licet, remedium hoc eſt, ſi aedes confines diruantur, quo minus flamma protinus ſerpere queat. Immo huc conducit, ſi plateae non ſint ad modum anguſtae, neque aedificia contigua, deſtituantur muris p. 488. intermediis ſolidis et craſſis. 3) Inquirit, qua ratione iis, qui opem ferunt, feſſis poſſit ſubueniri? In Noſtris ciuitatibus mos eſt, punire illos, in quorum aedibus initium incendii ortum eſt. Quare homines formidine poenae terrefacti ignem celant, ſpe ducti vana, fore, ut ipſimet ſine aliorum auxilio ipſum exſtinguant. Hoc malum cum aliud mox grauiſſimum ſequatur, ſuadet Auctor, ut ſeuerius animaduertatur in illos, qui coortum incendium, cui cohibendo impares ipſi ſunt, vel minimum occultant, nec vicinos in ſubſidium aduocant. Tandem cura et prouiſu agenda ita omnia ſunt, ut alii rebus ex incendio eripiendis et in ſecuritatem deportandis, alii reſtinguendis et coercendis flammis praeficiantur.

p. 492. No. 12) Vltimo Commentario GRALATH *tertiam ſectionem hiſtoriae electricitatis exhibet*, atque enarrat, quae experimenta electrica viri experientiſſimi recens inſtituerunt: ut KRÜGERVS in detegenda cauſſa electricitatis; WAITZIVS et LVDOLFVS in conficiendis barometris electricis; GORDONVS atque BOSIVS in emendandis machinis et inſtrumentis, electricitati inſeruientibus; ROBINSIVS in detegenda electricitatis utilitate; WINCKLERVS, KLEISTIVS atque LE MONNIER in minuenda ſenſatione ſuccuſſionum electricarum; GORDONVS, NOLLETVS et Cl. Auctor ipſe, in determinandis viribus electricis ad occidenda

occidenda animalia, aues, ſcarabaeos etc.; NOLLETVS, WINCKLERVS, BOSIVS, in explicandis phaenomenis electricis; DV FAY, GRAY atque WINCKLERVS in commonſtranda ſimilitudine electricitatem inter et fulmina; WATSONVS in augenda vi electrica ope plurium globorum vitreorum, et in explicando tentamine MVSSCHENBROEKII, quod Cl. Auctor laudabilem in modum inuentori primo, KLEISTIO, Decano Capituli Caminenſis in Pomerania aſſerit, cum alii illud ad MSVSCHENBROEKIVM referant. In fine Cl. Auctor tentamina MONNIERII recenſet ad illuſtrandam electricitatis communicationem facta.

No. 13) Tandem I. G. PFENNIGKI, Schlibam, Saxonis, ad St. Saluatoris Diaconi, viri egregii, ſolertis, et inſpiciendarum rerum naturalium maxime conſulti, vita exponitur. Hic vir, ut in primis erat, qui ſocietatis naturae indagatorum fundamenta iaciebant, ita primus eſt, qui eandem, fato functus dereliquit. p. 556.

II.

Examen de pluſieurs parties de la chirurgie, d'aprés les faits qui peuvent y avoir rapport: par Mr. BAGIEV, Ecuyer, Membre de l' Academie Royale de Chirurgie, et Chirurgien Major de la Compagnie des Gendarmes de la Garde du Roi. Tom. I et II. à Paris, chez la Veuve Delaguette. 1757. 12 mai. 1½ Alphab. Sine praefatione.

i. e.

Diſquiſitio plurium partium chirurgiae, ſecundum caſus, qui illis adfines ſunt. Auctore BAGIEV.

Difficulter aliquis ex huius libelli titulo coniiciet, quae in eius pertractatione continentur. Sunt autem

autem quaedam partes chirurgiae, obſeruationibus illuſtratae: in primis diſquiſitio vulnerum ſclopetorum, et eorum, quae ratione glandium plumbearum, corporumque alienorum obſeruanda veniunt. Sequitur hiſtoria amputationis, et examen vulnerum, quae ſcilicet, et quo tempore et ſub quibus conditionibus amputationem requirunt: omnia rariſſimis lectiſſimisque obſeruationibus probata. Hiſtoria amputationis ſex commentariis comprehenditur. Omnis autem libellus in duo diuiſus eſt tomos, non quidem ratione materiae, ſed ratione formae. *Primus* tomus continet diſquiſitionem corporum peregrinorum, et tres commentarios de amputatione: *Secundus* reliquos. Ordo, qui ratione capitum et ſectionum obſeruatur, minime ita comparatus eſt, ut naturalem et logicam diſpoſitionem indicaret, ad cuius ductum facilis conſpectus dari poſſet. Pertractatio autem ipſa ubique teſtatur de Cl. Auctoris cognitione et peritia chirurgica. Lectu praeſertim digniſſimae ſunt obſeruationes hinc et illinc inſperſae, quas exercitatiſſimi etiam chirurgi non ſine fructu legent. Fidelis enim eſt obſeruator, qui commiſſos in cura non diſſimulat errores, qua propter laudem meretur. In capite *primo*
p. 15. docet, noſtros ſenſus non ſemper ſufficere ad determinandum, num glans plumbea adhuc in vulnere relicta ſit, nec ne. Multae adducuntur rationes, variaeque circumſtantiae, quae omnino impediunt chirurgum, quo minus certus eſſe poſſit de glande relicta. Sic vulneris exitus perfecte reſpondere poteſt introitui, et tamen glans reſtat, ſi ſcilicet ſclopeta vel tormenta pluribus glandibus referta fuere, quarum una tranſiuit, altera remanſit: vel, ſi ambae non percuſſere membrum, una exſecta, altera, quia duas non ſuſpicatus eſt chirurgus, relicta fuit. Sic contra, quia nullum exitum vidit, ſollicitus eſſe poteſt chirurgus de reſtante glande, eamque anxie, vulnus dilatando, quaerere, quum tamen eadem via rediit,

rediit, et inueſtimenta ſe abſcondidit. Si caua corporis perfodit glans, haec inquiſitio atque determinatio difficilior redditur; id, quod probat Caput *ſecundum*. Occaſione perforationis thoracis Cl. Auctor tanquam ſingulare aduerſus chirurgum DESPORT, aliosque, qui contrarium defendunt, adnotat glandem plumbeam tranſiuiſſe omnem thoracem intra duas coſtas, ſine laeſione coſtarum, quid? quod ſine laceratione arteriarum intercoſtalium. * In Capite *tertio* Cl. Auctor contendit glandes in motu lineam directionis mutare, quando ad os quoddam allidunt, prioremque reſumere, poſtquam hoc egreſſae ſunt, ita, ut os quaſi circumiuiſſe viſae ſint glandes. Duas memorabiles hunc in finem affert hiſtorias, quibus opinionem ſuam probare annititur. Verum enim vero nonne partium carnoſarum tumor, qui eiusmodi vulnera ſtatim comitatur, huius apparitionis cauſſa eſſe poteſt? Sed non os ſolum, ſed et tendinem efficere poſſe, ut glans a linea directionis deflectatur, credit Cl. Auctor, quod nobis, ut verum fateamur, vix poſſibile videtur. Frequentius tamen accidit, ut glandes plumbeae locum, ubi per longum tempus abſconditae fuere, ſucceſſu temporis mutent, et

p. 29.
p. 42.
p. 53.

* Teſtari poſſumus idem nos obſeruaſſe nuper in vulnerato centurione Gallo, cuius thorax dexter a tergo intra nonam et decimam coſtam perfoſſus fuit glande plumbea, quam, quum in partibus anterioribus haeſit, ſtatim ex integumentis excidimus. Haec, vix eſt credibile memoratu, utramque coſtam, tam in introitu, quam exitu, ita feliciter praeteriit, ut, nec coſtam, nec arteriam, in illius crena latentem, laeſerit. Et ſex etiam hebdomadas perfecte ſanatus fuit, quod certe non eueniſſet, ſi coſta fuiſſet diffracta. Tertia hebdomade, ob laceratos pulmones, plures quam ſex libras puris albiſſimi, optimique, ſcreatu atque tuſſi, paullatim reddidit, quod tamen ultimis curationis diebus ſenſim ceſſauit.

et in nouo loco, ad quem deſcenderunt, periculoſiora excitent ſymptomata. Plumbo quidem ipſi, quod innoxium per ſe huc uſque in vulneribus creditum fuit, plurimam culpam nouae huius moleſtiae tribuere mauult, quam alii cauſſae, quum tamen ex noui loci, quem nunc occupat glans, natura atque conditione, maius periculum oriri nobis perſuaſi ſimus.* Non vero ſolum glandes, ſed oſſeae etiam feſtucae, vi glandis auulſae, una cum illa deſcendere, et locum mutare poſſunt, quod Noſter rariore comprobat caſu, quem a chirurgo ARNAVD accepit. Ad
p. 66. aliena corpora in Capite *quinto*, quod quartum in ordine eſſe deberet, refert Cl. Auctor ex veſtibus lacinias, globulos veſtium, nummos, et velamenta, (*la bourſe*) quibus glandes inueſtiuntur. Haec omnia conſideranda, et veſtimenta pertuſa bene examinanda ſunt, num particulae, et quales ex illis deſint. In
p. 71. Capite *ſexto* expendit regulas, quas alii pro extrahendis glandibus dederunt, nullumque tempus amittendum ſuadet, ad eas extrahendas, ſiquidem caſus multo numeroſiores putat, ubi extractio properanda,
p. 77. quam ubi differenda eſt. In Capite *ſeptimo* agit de differentia materiarum, ex quibus glandes parantur. Ferreas, ob rubiginem, quam contrahunt, noxiores cenſet plumbeis. Dubitat de glandibus, ex cupro, vitro vel lapidibus confectis, ſaltem tales non vidit. Negat, ni fallimur, iure glandes accenſo puluere pyrio traiectas fieri igneas, et comburere partes, quas pertundunt. Periculoſiores eas iudicat, quae ſunt
p. 82. angulares, vel ramoſae. In Capite *octauo* exemplis probat,

* Nouimus militem, qui per triginta fere annos eius modi glandem plumbeam, angulo interiori maxillae inferiori, infixam, ſine noxa geſſit, et ad neſtoreos fere peruenit annos. Poſt mortem, quae nuper accidit, in eam inquiſiuimus, illamque ope materiae cartilaginoſae incluſam, et ad os fere adnatam inuenimus.

probat, quam utilis et ſalutaris ſit feſtinatio in extrahendis glandibus plumbeis, ceterisque alienis corporibus, quare extractionem ſtatim, quam primum chirurgus accedit, tentare auctor eſt. Aliter ſe res habet, quando glans ad os penetrauit, ibique haeret. Quid tunc faciendum, in Capite *nono* exponit. Poſtea p. 90.
quam DIONIS et LE DRAN, celeberrimorum in Gallia chirurgorum, hac de re ſententias inter ſe contulit, ſuam adnectit. Omnia adhibenda monet, ut glans extrahatur, nec modiolum, qui recentioribus trepanum dicitur, abhorret. Si vero fieri non poteſt, ut glans extrahatur, DIONIS omnia naturae committenda, et exfoliationem expectandam ſuadet: LE DRAN e contrario membrum praecidi vel amputari mauult. Cl. Auctor, qui non adeo pronus ad amputationem videtur, ſuſpendit ſuum iudicium, et lectores ad commentarios ſuos de amputatione remittit. Reſtat Caput *decimum*, quod ratione materiae, p. 100.
quam pertractat, a prioribus valde diuerſum eſt: quia tamen ad hiſtoriam corporum peregrinorum, quae vulneribus inhaerent, pertinet, huc referri a Cl. Auctore potuit. Memorat enim caſum feſtucae ligneae, quam ſtrenuus venator in pedem ſibi vi intruſit. Quum prior chirurgus, tale non cogitans, hanc neglexit, inſanabile et diuturnum inde ortum eſt ulcus, quod bis coiuit, ſed ſemper recruduit, et non prius perfecte conſanuit, quam feſtuca extracta fuerit. Accedunt nunc commentarii de amputatione. Occaſionem hos componendi commentarios Cl. Auctori ſine dubio dedit thema, de acceleranda vel differenda amputatione membrorum in vulneribus cum oſſium colliſione, ab Academia regia chirurgorum Pariſienſi 1755, ad acquirendum praemium propoſitum: id enim his commentariis praemittit. *Primus* commentarius cauſas exponit, quae chirurgum p. 112.
mouere debent, amputationem inſtituendi. In genere notandum, Cl. Auctorem non adeo facilem eſ-

ſe, uti eius ciues, ad praecidenda membra, multo minus ad amputationem accelerandam. Nec in omnibus illi propoſitio, ab Academia regia chirurgorum facta, arridere videtur; nimis enim generaliter enunciatam illam inuenit. Inquirit nunc in differentias vulnerum, quae amputationem in genere, et quae citam et proximam poſcunt. Et, licet ipſe in quibusdam caſibus eam abſolute neceſſariam, et minime protrahendam agnoſcat; tamen fere nunquam,
p. 137. paucisſimis exceptis, ob rationes, quas adducit ſatis ſufficientes, eo in loco, in quo pugnatum fuit, illam inſtituere putat. Et in hoc vertitur cardo quaeſtio-
p. 172. nis, ab academia propoſitae. Prouocat in primis ad experientiam, quae certe optima magiſtra eſt: in ceteris autem aſſerta ſua utiliſſimis illuſtrat obſeruationibus. Quemadmodum nimiam feſtinationem ad amputationem faciendam multum detrimenti vulneratis attuliſſe expertus eſt: ſic nimia dilatione idem fieri non inficiatur; qua re media via, qua tutiſſime itur, incedere, in fine huius commentarii, auctor eſt. *Se-*
p. 189. *cundus* commentarius examen, uti dicit Cl. Auctor, analyticum nouiſſimarum praecidendi membra methodorum, quas Academiae regiae chirurgorum *nuper propoſuerunt Cl. RAVATON et LOVIS. Hic priores methodos reformare et corrigere anniſus eſt; ille methodum nouam, licet crudeliſſimam, excogitauit, qua femur, circa collum ſuperius prorſus comminutum, ex articulo excidi poſſet. In ſermone praemiſſo monet Cl. Auctor, in operatione manuali
p. 195. amputationis ad AMBROSII PARAEI uſque tempora fere nihil mutatum atque adiectum fuiſſe, veteres tamen paucioribus membra amputaſſe, illos potius ſtuduiſſe ea conſeruare, qua in ſcientia ideo veteres fortaſſe recentiores ſuperaſſe non dubitat. Fatetur enim

* Memoires de l'Academie Royale de Chirurgie Tom. II. p. 268 et 355. vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 598.

enim necessitatem praetextam membrum praecidendi saepius inueniri apparentem magis, quam fundatam. Ceterum ipsam a Cl. RAVATON propositam metho- p. 197.
dum, post prolata prius dubia, ostensosque in anatomia commissos errores, declarat crudelem ob metuendam haemorrhagiam impossibilem, et nullo exemplo probatam, sed ab inuentore tantum in cadaueribus tentatam: quo facto auctorem inuentionis tantum non ludibrio exponit. Aliter et humanius agit in *tertio* commentario cum Cl. LOVIS, qui ad praecauendam prominentiam ossis detruncati, et ob eius nudationem timendam, nouam methodum, seu diuersum procedendi modum cum Academia regia chirurgorum in eius Commentariis communicauit. Hanc anatomice et chirurgice examinat, multasque difficultates illam exercendi reperit, qua de causa huc usque usitatam correctam, cum duplici scilicet incisione, multo faciliorem atque tutiorem praedicat. Progreditur ad historiam disputationis, quam in con- p. 237.
sessu Academiae Cl. Auctor habuit cum Cl. ANDOVILLE chirurgo, et quae ansam hunc componendi libellum dedit. Lectoribus non iniucundum fore speramus, si historiam a capite repetimus. Cl. VEYRET chirurgus proponebat Academiae * casum, quo eminentem partem osseam, tertio post amputationem peractam mense rescindere coactus fuit, cum optimo quidem curae successu. Ortum est hac de re certamen inter Cl. Auctorem et Cl. ANDOVILLE. Hic enim illam resectionem reprobabat, ille defendebat. Quisque suam opinionem tueri atque sustinere conabatur. Tandem Cl. LOVIS ** se huic certamini immiscet, et chirurgi ANDOVILLE defensionem suscipit; simulque nouam suam exponit Academiae methodum, qua prominentia, et nudatio ossis euitari possit. Hunc denuo refutat Cl. Auctor in hocce commen-

* l. c. p. 265.

** Ibidem p. 268 et 403.

commentario, omniaque, quae ille protulit, cenſo-
p. 371. ria virgula notat. Haec eſt vera hiſtoria litis, atque ratio ſcriptorum promulgatorum. Diuiſus eſt libellus, uti ſupra monuimus, in duos tomos. Incipit nunc *ſecundus*, et commentariorum *quartus*, qui, uti nos quidem iudicamus, eſt utiliſſimus, optimisque refertus obſeruationibus. Oſtendit Cl. Auctor in hoc commentario in amputatione tractanda pauciſſimum ab arte chirurgica fieri, plurimum atque optimum a natura eſſe expectandum. Hanc operationem per ſe ſatis periculi plenam iudicat Cl. Auctor, id, quod periculum acceſſionibus, quae illam plerumque comitantur, multum augeri dicit, licet ars chirurgica omnem adhibeat operam atque curam. Poſtquam omnia ponderauit, quae in fauorem amputationis dici queunt, etiam pericula et incommoda, quae amputationem immediate ſequuntur, perpendit, ex quibus non exiguum eſt, amiſſio membri. Maximam difficultatem inuenit poſt peractam amputationem in reſtituendo ſanguinis in parte mutila circulo, eiusque aequilibrio per totum corpus rurſus diſtribuendo. In hoc enim Cl. Auctor primariam rationem quaerit, cur tam pauci membris amputati morti eripiantur. His praemiſſis, colligit veteranum chirurgum, qui experientia didicit, quid valeat ars, quid valeat natura, potius diſſuaſurum, quam conſulturum eſſe amputationem, quia plures inde mori, quam curari vidit: iuuenem e contrario atque nouitium, ſine multa haeſitatione illam auſurum. Haud inique igitur taxat chirurgos gallicos, qui nimis faciles ipſi huc uſque
p.440. viſi ſunt in adhibenda amputatione. Cauſam in eo ponit, quod multi incipientes chirurgi, vel ab eorum magiſtris, vel ſcriptoribus, qui non nulla vulnera nimis periculoſa, et ſine amputatione incurabilia, ſibi finxerunt, vel nimis timide reddantur, vel praeiudiciis ita abripiantur, ut eius modi vulnera, alio modo, quam amputatione, tentare non audeant. Hinc ſedulo

dulo diſtinguit atque reſtringit caſus, qui illam requirunt, pluresque affert obſeruationes, ubi et illi, qui ab aliis ad amputationem damnati fuere, ſine amputatione, ſola chirurgi dexteritate, atque aſſiduitate, ſanati ſunt. Vnicum caſum excipit, quando vaſa ma p. 490.
iora ſanguifera nimis dilacerata ſunt, ut circuitus ſanguinis ad ſubiacentem inferiorem partem plane interceptus ſit, tunc amputationem ineuitabilem cenſet. In reliquis, plurimas difficultates ſaepius chirurgi peritia, iudicio, experientia atque patientia vinci poſſe, aſſerit. Ratione venae ſectionis, quae vel amputatis p. 558.
ſtatim poſt operationem, vel etiam vulneratis aliquoties adhibetur, non immerito reprehendit collegas ſuos conterraneos, quod illam ſaepe ſine ratione et in damnum vulnerati repetant. Si ſanguinis copia imminuenda eſt, ſanguinem ex ipſo vulnere in principio larga quantitate fluere ſinit: et hoc effluuium, quod uſum attinet, multum ſuperare venae ſectionem affirmat; quare de ſiſtendo ſanguine haud adeo ſollicitus eſt. Quando oſſa nimis colliſa ſunt, maximum emolumentum in eo reperit, ſi vulnus ſtatim ſufficienter amplietur, et vulneri, ſi opus, in aduerſa parte, nouum vulnus, quod contra inciſionem vocent, addatur. In ſupplemento, huic commentario adiecto, quaedam de laeſione tendinum, et eorum cura atque redintegratione habet, quam non ſolum poſſibilem, ſed etiam non adeo difficilem opinatur, hinc ſectionem tendinis, quo, in ſtrictura et tenſione nimia, pars laxetur, minime timet. In commenta- p. 601.
rio *quinto* inquirit Cl. Auctor in methodum, quam Chirurgus Cl. FAVRE, ratione vulnerum a ſclopetis et machinis bellicis factorum, propoſuit. Amputationem in genere non reiicit FAVRE, uti Noſter: ſed illam tantum modo, ob vehementem commotionem, quam eiusmodi laeſio in corpore excitat, ad quatuor vel ſex ſeptimanas differre vult. Ex tercentis enim laeſis, et ſtatim poſt vulnus acceptum amputa-

tis, quadraginta tantum ſeruati ſunt, quum contra ex decem aliis, quorum amputatio dilata fuit, nullus periit. Huic contradicit Cl. Auctor, illique opponit ſuam et dexterrimi chirurgi Cl. BOVCHER medendi rationem, huiusque in commentariis * Academiae chirurgicae prolata dubia. Repetit ea, quae de difficultate reſtituendi aequilibrium circumeuntis ſanguinis ſupra monuit. Plures conſeruatos iri expreſſe dicit, ſi paucioribus membra praecidantur: quid? quod maiorem gloriam chirurgiam reportaturam eſſe, ſi milites et ciues, membris integris et conſeruatis, quam
p. 657. mutilis reipublicae reddantur. In commentario *ſexto* et ultimo examinat Cl. Auctor famoſi illius libelli, *Recherches critiques ſur l'etat preſent de la chirurgie*, quem chirurgus Anglus SHARP edidit, Caput VII. quod de amputatione agit. Ratione gangraenae SHARP in ea fuit opinione gangraenam ſe ultro tandem ſiſtere **, hinc amputationem in eius modi caſibus eſſe ſuper-

* l. c. pag. 461.

** Eius modi gangraenae ſiccae ſpeciem, quae ultro conquieuit, his diebus vidimus in puella viginti quatuor annorum, cui ambo pedes inferiores praeterita hieme frigore aduſti atque enecati fuere. More vulgi incongrua adplicat remedia, ſuccedit gangraena et corruptio utriuſque pedis, quae lente quidem procedit, ad media crura tamen aſcendit. Chirurgus ambo pedes in parte ſana praecidere volebat: ſed auctoritate atque experientia Cl. SHARP fidentes, gangraenam ſe terminaturam et pedes ſponte eſſe caſuros, amputationem ſemper diſſuaſimus. Hodie, dum haec ſcribimus, pes dexter, una cum tertia parte tibiae et fibulae ſponte, cum quodam fragore abſcedit: et partes carnoſae relictae ſanae, partes truncatas oſſium tantum ſuperant, quantum ad formandum tegmen oſſium et cicatricem neceſſe eſt. Haemorrhagiam aduocatus chirurgus ligata arteria ſuppreſſit. Alterius pedis conditio perfecte aequalis ſimilem euentum expectare, et reliquus ſtatus ſanus puellae iuuenis felicem curae exitum ſperare promittunt.

ſuperfluam. Noſter contra, qui in aliis caſibus amputationem damnauit, in his illam neceſſariam iudicat. Primum exponit Cl. Auctor doctrinam Cl. p. 665.
SHARP, multaque contra hanc, praeſertim contra eius gangraenae ſiccae definitionem monet. Deinde de inciſionibus, quas Noſter aliique in gangraena ſummopere commendant, non multum utilitatis ſibi promittit Cl. SHARP, easque ideo tantum faciendas p. 680.
concedit, ut medicamenta melius adplicari, et ſanies commodius effluere queant: quum e contrario Noſter inciſiones pro praecipuo habet, et harum uſum tanquam baſin huius partis chirurgicae conſiderat. Primarium inciſionum commodum in eo quaerit, ut ſtrictura et tenſio, quae partibus membranoſis et neruoſis tam periculoſa eſt, tollatur, quare nec faſciae latae, nec membranis communibus, nec aponeuroſibus parcit, ſed illas, ſi opus, profunde ſecat. Ignem, ſeu cauterium actuale, quo veteres potiſſimum uſi ſunt, et Cl. SHARP plane reprobauit, non prorſus repudiandum cenſet, et eius uſum in quibusdam caſibus ſalutarem iudicat. Princeps autem cardo com- p. 716.
mentarii vertitur in eo, ut determinetur, quid in gangraena ſicca faciendum ſit. Cl. SHARP curam per expectationem commendat, donec gangraena ultro conquieſcat: Noſter contra profunde incidere, partes vero, licet gangraena corruptas, non ſtatim tollere ſuadet, et, ſi periculum, in parte ſana membrum praecidere iubet. Cortici peruuiano non mul- p. 741.
tum fauet: admittit tamen eius uſum in gangraena, a cauſa interna, vel externa violenta: in gangraena autem ſicca illum prorſus reiicit, quod etiam Cl. SHARP fecit, qui in ceteris gangraenae ſpeciebus illum multis extulit laudibus. Plurimum illi tribuit Noſter, ſi omnia facta ſunt, quae chirurgia poſcit, et ſuppuratio tamen laudabilis non ſuccedit. Poſt ea multum diſputat Cl. Auctor, de alia gangraenae ſpecie, quam criticam SHARP, alii localem adpellant,

atque illius caufas et tractandi rationem exponere ftudet. Coronidem tandem commentario, omnique libello, imponunt obferuationes utiliffimae, ex fua aliorumque experientia defumtae.

III.

Verhandeling over de waare Gedaante, Aart, en Uytwerking', der Cicuta aquatica GESNERI, of Groote-Waterfcheerling: Een Gewas 't welk hier te Lande in groote Menigte voortkoomt, en genuttigd van de doodelykfte Gevolgen is. Ten algemeenen Nutte, inzonderheyd der geenen die ten Platten Lande woonen, met de Behulpmiddelen daartegens, befchreeven, afgebeeld en in 't Licht gegeven, door M. W SCHWENCKE, Med. Doct. en Profeffor in de Botanie. Met Kopere Plaaten verrykt. In s' Gravenhage, by Mattheus Gallard. M DCC LVI. 8 mai. plag. 3½. tab. aen. 4.

h. e.

Differtatio de vera forma, natura et efficacia Cicutae aquaticae GESNERI, plantae hic locorum abundantius crefcentis, et manducatae funeftos edentis effectus. In ufum publicum, in primis eorum, qui in planitie agri Hagani viuunt, additis contra eandem remediis, defcripfit, delineauit atque edidit M. W. SCHWENCKE, Med. Doct. et Profeffor Botanices.

Etfi cicuta aquatica GESNERI cognita fatis, et in primis a viro magni omnino nominis, WEPFERO

RO * accurate descripta est, multum tamen laudis ac gratiae debent Cl. SCHWENCKE et eruditi et ciues eius litteris minus tincti, quorum saluti potissimum voluit prospicere, quod et plantae adeo nociuae et, quamuis abundantius prouenientis, parum tamen adhuc inter Belgas cognitae, pleniorem ipsis fecit notitiam, et quae de eadem iam adnotarunt alii et prae ceteris Cl. WEPFERVS, vel confirmauit, vel correxit et accuratius exposuit, vel denique ipse etiam sua addidit. Primam autem conscribendae huius dissertationis occasionem Cl. Auctori dedit tristis casus trium puerorum, cicutae radicis esu exstinctorum, cuius plenior recensio ipsi opusculo praefixa legitur in epistola Cl. BOX, medici Delphensis, ad Cl. Auctorem data; ex hac iam lubet potiora momenta huc transferre:

Anno nimirum huius seculi quinquagesimo sexto, p. 13. ipsis calendis martiis, in pago *Sestienhoven* prope *Delflandiam*, tres pueri et unica puella, domi relicti soli a parentibus, manducata radice cicutae, quam forte inuenerant haud procul a domo in terra, mox dirissima experti fuere symptomata, et pueri omnes breui exstincti, puella autem, vel quod parum radicis comederit, vel eam statim vomitu reiecerit, sola sanitati restituta est. Erat autem natu maior quatuordecim, secundus sex, tertius quatuor, puella duorum annorum. Hos mater, domum redux hora decima matutina, inuenit humi prostratos, vomituque vehementer agitatos et conuulsionibus, oculis extra orbitam fere extortis, spumaque ante os, et minimam natu ex lingua morsu vulnerata inquinatam sanguine. Mox moritur maior natu, et aliquot horis post

* Cicutae aquaticae historia et noxae commentario illustrata a IOH. IACOBO WEPFERO, Med. Doct. Schaphusino. Basileae, 1679. 4. c. f. et curante THEODORO ZVINGERO Archiatr. Basil. auctior edita ibid. 1716. 4. c. f.

post a meridie secundus, reliquis duobus, quos chirurgus e vicino pago vocatus, et versus vesperam demum accedens, inuenit vomentes adhuc et conuulsos, cum frustis radicis ad terram reiectis, quamuis eam non cognoscit, ipecacuanham tamen dat et paullo post clysma, ex lacte, saccharo et sale paratum; id, quod valde taxat Cl. BOX, quoniam vomitoria iusto vehementius agunt, clysteres vero non satis penetrant, suadetque potius lac atque oleum. Vterque inter ea infans ad se rediit, et puella sensim conualuit, puer autem exhaustus viribus, altero mane, diem suum obiit.

p. 18. Tandem Cl. BOX a magistratu vocatus, ut sectionem cadauerum faceret, et in caussam tam subitae mortis inquireret, dissecuit primo cadauer pueri natu maioris, inuenitque, ventre et thorace aperto, viscera omnia sana, praeter oesophagum et ventriculum. Vterque valde intumefactus, ille in locis quibusdam exsiccatus, hic vero fundo suo sursum et ad latus sinistrum pressus fuit, ut profundior in dextro latere pylori esset situs. E corpore deinde utroque extracto et aperto statim caussa tanti mali apparuit: praeter aerem enim, qui distentionis caussa erat, mucus ex flauo viridescens et frusta radicis, cicutae similis, adhuc in ventriculo haerentia, huiusque tunica villosa erosa, inflammata hinc inde ac excoriata visa sunt.

p. 21. Vt autem magis patescat haecce caussa, secundi pueri cadauer sibi quoque Noster expetiit, illudque in domum ipsius apportatum, ac dissectum ibidem, attentiori oculo et animo perlustrauit. Obseruauit nimirum minorem intumescentiam corporis, ac in priore, intus vero omentum contractum et corrugatum, hepar induratum forte ex alio morbo, ventriculum turgidum, intestina magis contracta et vacua, venamque cauam et iliacas inanes; in ventriculo mucum viridescentem, nullum autem radicis frustum, quam ante euomuerat, et tunicam villosam plus minus

nus consumtam aestu. In thorace omnia sana: in capite vero durae matris cum cranio arctior concretio, sinus longitudinalis vacuus, vasa piae matris cruore turgida, et cum cerebro firmius cohaerentia, guttae cruoris in ipsa medulla, serum rubellum in ventriculis, plexus choroideus reliquaque medullae oblongatae et spinalis vasa sanguine turgentia, caussam mortis abunde demonstrarunt. Ex quibus colli- p. 23.
git Cl. BOX, cicutae vim venenatam primum irritare neruos ventriculi, inde irregulares in cerebro et reliquis totius corporis, adeoque etiam cordis, neruis ciere motus, hinc maiorem sanguinis ad caput dirigi impetum, unde compressionem cerebri, conuulsiones, epilepsiam, et ipsam mortem.

Iam ad ipsam cicutae descriptionem, quam tra- p. 25.
didit Cl. SCHWENCKE, curatius exponendam nos conuertimus. In qua quidem tradenda ita processit Noster, ut ad methodum recentiorum botanicorum, et in primis Cl. LINNAEI, plantae suae genus primo determinet, deinde ipsam hanc speciem eiusque partes omnes accurate exponat, et iconibus nitidissimis additis illustret, praemissa alius speciei virginianae descriptione et icone; post vim cicutae et effectus consideret, et contra eius venenum opportuna remedia suadeat, tandem non nulla de aliis similibus plantis venenosis aliorum suasque subiungat obseruationes. Sub initium monet aliqua Cl. Auctor de cicuta veterum Graecorum, eamque putat fuisse succum ex opio et conio THEOPHRASTI et DIOSCORIDIS mixtum, quam plantam vero ab hac cicuta aquatica omnino diuersam fuisse vel ipsi effectus doceant et in corpus humanum agendi modus. His praemissis Noster cum Cl. LINNAEO plantam suam ad genus *cicutae* refert, huiusque tres species adsumit, quarum prima haec iam describenda, specifico nomine vocatur *cicuta umbellis folio oppositis, petiolis marginatis obtusis*, additis aliorum etiam botanicorum

nicorum ſynonymis; reliquae duae in Virginia prouenire perhibentur a Cl. LINNAEO in ſpeciebus, quarum tamen priorem nondum vidit Cl. SCHWENCKE, alteram autem ex ſemine in horto ſuo cultam,
p. 28. attentiusque examinatam, iam deſcribit. Hanc ſub *Aegopodii* genere Cl. GRONOVIVS, ſub *Angelicae* genere Cll. PLVKENET et MORISON comprehenderunt, et Noſter etiam *Angelicam* eſſe credidit, ſed inter examinandum vertigine vexatus capitisque dolore, ſtatim eius vim toxicam cognouit, habitumque reliquum etiam deprehendit cicutae perquam analogum. Radicem enim habet e multis compoſitam tuberibus, extus rubelle brunam, intus albam, inodoram; tubera multis fibris capillaribus inſtructa; ſurgunt dein folia radicalia compoſita, pinnata, quorum petioli anguſti, ſulco medio excauati, et in latiorem expanſi membranam, radicem amplexantur, foliola autem acute dentata, oppoſita, petiolata ſunt. E medio adſcendit caulis ramoſus, in ſummitate florifer; folia caulina radicalibus ſunt ſimilia; flores umbellati. Odor et ſapor totius plantae idem eſt, ac qui ſolet oriri ab aniſo et foeniculo, inuicem commiſtis. Cl. LINNAEVS eam vocat *cicutam foliorum ſerraturis mucronatis, petiolis membranaceis, apice bilobis*. Haec fuſius Noſter ideo expoſuit, ut huius cum illa aquatica magis pateſcat analogia maxima.

p. 31. Progreditur iam ad ipſam cicutam aquaticam, eamque accurate deſcribit, non modo floris eiusque partium omnium, ſed et radicis, foliorum, caulis, fructusque exactam exhibens expoſitionem non minus, ac delineationem elegantiſſimam, quae omnia quidem hic repetere haud licet, pauca vero de florendi modo et in primis de radice adnotare iuuabit, quod ille notas exhibet, quibus plantae hoc genus ab aliis congeneribus facile diſtinguitur, huius autem deſcriptio multa habet propria et a Cl. WEPFERO haud adnotata. Quod enim florendi modum attinet, umbellam

umbellam habet cicuta compositam, uniuersalem nullo communi instructam inuolucro, partialem vero paruis angustisque praeditam foliolis, et hac nota se a *Sio*, *cicuta* TOVRNEFORTII, *ethusa* et aliis distinguere Nostro creditur, quamuis alii potius in seminibus striatis hunc characterem specificum posuerint. Ad radicem vero quod spectat, illa in agro p. 34.
Hagano ubique abundanter propullulat, in primis in fossis sabulosis, in locis turfaceis, in agris et ad ripas, minime in paludosis et stagnantibus aquis. Aliam faciem aestate ipsa habet, quam hyeme et vere. Est radix caulescens, e multis maioribus minoribusue composita tuberibus, e superiori parte trunci productis, pastinacae similis, extus flauescens, alba; aeri exposita magis viridescens; multis insuper extus distincta circulis, ex quibus hyeme parua proueniunt tubercula, in maiora tubera vel fibras capillares primo vere abitura; tunc enim iuniores radices soluuntur a trunco, qui marcescit, cariosus factus, in inferiori parte. id, quod plerumque sub anni primordia accidit, atque hinc locum suum mutat et ab aquis ad continentem copiose eiicitur; aestate contra tuberibus fibrisque multis instructa radix firmiter terrae inhaeret, atque hanc faciem eius, quam aestate habet, tantum delineasse WEPFERVM monet Noster, multum omnino diuersam ab illa, quam habet hyeme ac vere; de foliis, quae idem depinxit membranacea destituta vagina naturae minus conuenienter, Auctor eandem addit censuram. Radix autem intus carnosa alba est, odoris illi pastinacae similis, saporis dulcis gratique, sine omni amaritie vel acredine.

His de fabrica cicutae expositis, porro effectus p. 40.
eius in corpus humanum considerat Noster, et ex adductis Cll. WEPFERI, STALPART VAN DER WIEL, BOERHAAVII, LINNAEI et suis obseruatis confirmat eosdem radicis hyeme, et herbae vere, et seminis autumno manducatorum fuisse praecipuos sequen-

ſequentes: nimirum vertiginem, praecordiorum anxietatem, intumeſcentiam ventris, ſingultum, nauſeam, vomitum, aegrum proſterni, os et dentes firmiter claudi, caput retrorſum torqueri, artus omnes totumque corpus ſpaſmis agitari et conuulſionibus diriſſimis, ſanguinem ex auribus, mucumque viridem ex ore profluere, mox ſequi ipſam mortem. Ex
p. 44. his effectibus adeo funeſtis qualis ſit vis cicutae, multum inter medicos diuque agitata fuit quaeſtio, eorumque adhuc eſt de eadem diſſenſus: Noſter, miſſa hac diſquiſitione, appellat eam venenum ſui generis, quod in primas vias, et potiſſimum in ventriculum agit; tunica neruoſa huius adeo eſt pars affecta, a qua ſubito penetrat ad reliquos neruos et cerebrum cicutae vis toxica. Quo citius vero vel naturae vel artis auxilio ab hoc veneno liberatur ventriculus, eo facilius miteſcunt et ceſſant ſymptomata, et aegri ſanitati reſtituuntur; atque hinc etiam vix ullam radicis particulam breui adeo tempore, ac haec eueniant, ad ſecundas tranſire poſſe vias, ſatis liquet. Internus igitur cicutae uſus quamuis ſemper eſt letalis, externe tamen ipſa tamquam remedium diſcutiens ac reſoluens multum laudatur, ſub forma cataplaſmatis vel emplaſtri applicatum in variis tumoribus, glandulis induratis, cancro, ſcirrho vel infarctu lienis, et aliis cutis quoque morbis, et proſtat in officinis emplaſtrum de cicuta et diabotanum.

p. 46. Donec autem ſpecificum adhuc deſideratur antidotum, optima remedia Noſtro viſa ſunt aqua tepida, lac cum multo oleo vel butyro, mel vel oxymel ſquilliticum, quippe quae acrem cicutae ſuccum inuoluunt, villosque ventriculi obducunt et defendunt, adeoque omnino anteponenda aliis laudatis remediis, in primis vomitoriis et clyſmatibus, ut iam ſupra monuit Cl. BOX: vomitoria enim vehementius agendo ventriculum magis laedunt; clyſmata autem, ſi forte quaedam particulae ad tenuia inteſtina tranſierint,

rint, huc non perueniunt, et ſi ad craſſa deſcenderit cicuta, ea tamen aegris iam viribus fractis vix, ac ne vix quidem, opem ferre poſſunt.

Illud adhuc notari meretur, cicutam, homini et p. 48. multis animalibus brutis licet venenum ſit, aliis tamen praebere alimentum: caprae enim eadem veſcuntur, ut Noſter experimento didicit. Cetera vero animalia eam probe notam habent, et fugiunt, et non niſi fame coacta, vel herbae iunioris ſpecie decepta, illam depaſcunt, et boues primo vere e ſtabulis in prata ductos, hac auidius manducata periiſſe, plures docent obſeruationes. Hinc quidem ſollicite euellenda ubique haec planta, vel ſi ob eius nimiam id haud liceret abundantiam, alio tamen modo a magiſtratibus proſpiciendum eſſet.

Addit Noſter obſeruationes de variis plantis, quae p. 52. aliis animalibus veneno ſunt, aliis alimento. Taxi herbam depaſcentes equi et caprae ſubito proſternuntur: Vlmariam, itemque hippurim et acorum adulterinum boues intactum relinquunt, caprae contra auidius appetunt. Sunt aliae plures ſimiles plantae, de quibus vero iam ſilet Noſter.

IV.

ANTONI MATANI Piſtorienſis, Philoſ. et Med. Doctoris, de aneuryſmaticis praecordiorum morbis atque praecipuis eorum cauſis animaduerſiones phyſico-medica diſquiſitione pertractatae. Florentiae cIↄIↄccLVI. ex typographio ad inſigne Iani apud Petrum Caietanum Viuianum. Praeſidum adprobatione. 4. alph. 1. c. praef.

Quum frequentes Florentiae praecordiorum morbos in primis ex ſectionibus cadauerum obſeruaret Cl. Auctor, nullum vero, praeter LANCISIVM

SIVM *, ſcriptorem, qui de iisdem accuratius expoſuerit, inueniret, ipſe ſibi perſuadebat, non inutilem patriae et erudito orbi ſe ſuſcepturum laborem, ſi animaduerſiones ſuas de morbis iſtis in publicum ederet, tum ex ſcriptoribus optimis, tum ex anatomicis obſeruatis, tum ex propriis coniecturis atque rationibus deductas. Haec quidem ipſe Noſter in praefatione longa praemiſſa fatetur, multa ſimul de medicinae ortu et progreſſu diſſerit, opuſculique ſui rationem reddit. Nos quum iam Cl. Auctoris animaduerſiones de morbis dictis indicare aggrediamur, poſſemus non nulla de ſtylo aeque ac cogitatis ipſis animaduertere, ſed de illo ſemet ipſe excuſauit Noſter, de his vero ſit penes lectores iudicium.

p. 4. Vt primum conſtaret, quid praecordiorum nomine intelligat Cl. Auctor, non modo canales arterioſos ampliores, non longe a corde poſitos ſe comprehendere fatetur hoc nomine, ſed cum CELSO earum limites ad hypochondria uſque extendere, omnemque ſimul complecti aortae deſcendentis tractum. Poſt haec de antiquitate iſtorum morborum non nulla diſſerit, eosque veteribus, GALENVM ſi excipias, vel prorſus incognitos fuiſſe, vel alio de-
p. 10. ſcriptos nomine iudicat. Iam ipſos morbos definit, et ſimplicem arteriae dilatationem ſeu tunicarum eius interiorum diſciſſionem, externa illaeſa, *verum aneuryſma*, omnium vero arteriae tunicarum eroſionem ſeu rupturam repentinam, *ſpurium* appellat; nouam addit veluti ſpeciem, de qua in primis ſilent Auctores **, nimirum ipſius cordis ſitum et molem praeternatura-

* IO. MARIAE LANCISII de motu cordis et aneuryſmatibus opus poſthumum. Romae, 1728. fol. c. f. et de mortibus ſubitaneis Libri II. ibid. 1707. 4. *vel* in Ej. Oper. variis in unum congeſtis. Venet. 1739. fol. c. f. vel Geneuae. 1718. 4. c. f.

** Eam tamen etiam obſeruauit Cl. MECKEL in Memoires

naturalem, hancque dicit *cardiacum aneurysma*, quod vel a crasso sanguine, vel potissimum a praeternaturali coronariarum arteriarum extensione ortum trahit: huic autem nomen *idiopathici* dedit.

De hoc cardiaco dicto aneurysmate in primis agit Noster illudque perfrequens esse malum affirmat, vel in pueris sensim natum ex variis caussis internis, in quas post inquisiuit curiosius. Varia vero sub forma p. 16. occurrit, et modo omnem cordis peripheriam, modo basin, modo cuspidem insigniter dilatatam, modo fungosa carne, vel carcinomate, vel sycosi fulcitam, exhibet. Ad quam quidem producendam cordis distensionem praeternaturalem plurimum conferre et varices venarum coronariarum et aneurysmaticam dispositionem arteriarum coronariarum, copiose demonstrat Noster. Causas vero utriusque huius mali ponit in plethora, in motu sanguinis aucto vel inflammatoria diathesi, ut in acutis, vel aliis arteriarum vitiis: praecipuae tamen duae nominandae ipsi videntur caussae, p. 24. nimirum crassus sanguis et laxitas vasorum. Ille praeter ea polypos interdum generat, atque polypi plerumque dicuntur causae aneurysmatum: Sed quum Noster, in cadaueribus his morbis exstinctorum, grumescentem quidem, non vero fibrosum adhaerentemue in corde obseruauerit sanguinem, polypos potius saepe iam formato aneurysmate nasci putat, cardiacumque aneurysma interdum cum polypis, interdum sine iisdem obseruari. Tandem quoque da- p. 41. ri potest mali istius causa externa, puta hydrocardia siue hydrops pericardii, si liquor eius, cuius fontes in glandulis ad basin cordis positis inuenisse sibi visus est, vel copia, vel acrimonia et stasi peccet, ipsumque cor erodat. Ab his de mole cordis praeternatu- p. 44.

 rali

res de l'Acad. Roy. des Scienc. de Berlin, ann. 1750. à Berlin, 1752. Art. 5. Observ. de dilatatione cordis extraordinaria p. 163. et Comment. nostr. Vol. II. Part. III. p. 436.

rali fuſius pertractatis, ad aneuryſmata arteriarum progreditur Cl. MATANI, et ex defectu virium elaſticarum, quibus earum tunicae vel internae vel ex-
p. 52. ternae deſtituuntur, deriuat. Porro quum iam tenera aetate ſenſim generari haec vitia ſupra affirmaſſet Noſter, nunc cauſſas explicat, prauamque in primis infantum nutritionem huc refert, vel ex parentum incuria, vel facultatum defectu pendentem, ex qua alii etiam ſaepe oriri ſolent grauiores morbi, epilepſia, cet. Accedunt animi pathemata, a parentibus coercenda potius, quam fouenda, ut ſolet fieri in terro-
p. 64. re a ſpectris, in clamoribus ab ira. Denique tuſſis infantum conuulſiua neglecta ut frequens cauſſa malorum iſtorum enumerari poterit.

p. 68. Communes autem pueris aeque ac adultis aneuryſmatum cauſſae poſitae ſunt in viciſſitudinibus aeris et climatum natura, et in primis in aere humido minusque elaſtico autumnali, ac locis humilioribus et paludoſis. Hinc quamuis Etruriae ſalubre ſatis ſit clima, minusque obnoxium aeris mutationibus, praeter frigoris et caloris exceſſum, ex hyeme tamen intenſiore anno 1755 obſeruauit Noſter frequentes catarrhos, annoque ſequente per hyemen morbillos,
p. 84. et ineunte vere pleuritides: et quamuis olim ibidem non adeo frequens occurrerit iſte aneuryſmatum morbus, quem veteres exercitiis gymnaſticis praeuerterunt corpus roborantibus; hisce tamen temporibus otia et deſidiae ſomnusque corpora magis relaxant, hincque praeſertim in humilioribus locis frequentio-
p. 96. rem reddunt eundem. Praeter enumeratas iſtas cauſſas accedunt aliae praediſponentes, venus praematu-
p. 108. ra, diſpoſitio humorum venerea vel ſcorbutica; in feminis autem malum hyſtericum, pica, menſium ſuppreſſio, ipſa plethora; nec non in viris ſitus cor-
p. 114. poris peruerſus, ut in artificibus non nullis et in primis eruditis, vitae ſedentariae nimis indulgentibus, ex compreſſo imo ventre, frequentior naſcendo aneu-
ryſmati

rysmati detur occasio. Tussis tandem etiam in adul- p. 116.
tis malum istud excitare facile poterit, ut Noster in viro quodam obseruauit quinquagenario.

Iam ad spuriorum aneurysmatum inuestigationem p. 118.
se accingit Cl. Auctor, eorumque caussas statim fatetur esse plerumque obscuras et dubias: ex improuiso enim saepius oriri solent. Frequentiora tamen eadem obseruari iam adnotauit Cl. LANCISIVS, et confundi cum apoplexia. Ita Noster vidit in dissecto cadauere viri, qui putabatur hydrope exstinctus, magnum cruoris gurgitem ex aorta circa emulgentes discissa profusum. In alio viro reperit ventriculum p. 120.
distentum valde refertumque sanguine, qui ex aortae aneurysmate per erosas oesophagi tunicas defluxerat. In alio sexagenario, alias hypochondriaco, gulae vero vinoque nimium indulgente, cui inter pocula, ludos, rixasque subito ex ore effusus cruor mortem induxit repentinam, caussa eius detecta fuit in arteria pulmonali tota disrupta. Plures obseruationes ex aliis scriptoribus collectas iam praeterire iuuat.

Ad curationem adhuc sub finem tractationis re- p. 129.
spicit Cl. Auctor, eamque fatetur in formato iam aneurysmate locum non habere, prophylacticam tamen et palliatiuam tentari omnino debere. Quod ad prophylacticam attinet curationem, illa potissimum in bona nutritione infantum consistere Nostro videtur, in cuius vitiis supra posuerat non leuem morborum aneurysmaticorum caussam praedisponentem. Hinc ciues suos vehementer taxat, quod infantibus lac vel iusto parcius et per breuius tempus, vel cum aliis cibis malae indolis praebeant, eosque adeo optimo nutrimento orbent: diutius suadet potius esse propinandum vel solum lac maternum, vel, eo deficiente, lac animalium, confirmatque monitum suum exemplo pharmacopoei Pistoriensis, qui filium per tres annos solo materno lacte nutriuit, bono cum euentu, ut ille et vegeto corpore gaudeat, et

perſpicacis eſſe videatur indolis. Poſt lactis autem uſum vegetabilia laudat, pultesque et iuſcula ex illis parata, carnes contra fere prorſus interdicit; tandem quoque matrum vel nutricum ipſarum curam habendam eſſe monet attentiorem, tam ratione victus earundem, quam ratione in primis animi pathematum.

p. 137. De palliatiua curatione non nulla ſubiungit Cl. Auctor. Quum autem formati aneuryſmatis et polypi ſigna valde ſint aequiuoca, morbique iſtius vera diagnoſis nondum ſatis pateat, quamuis Noſter in primis ad pulſationem ac vibrationem arteriae in loco affecto diutius durantem iubeat reſpicere, difficilius etiam inuenienda videtur aliqua indicatio, morbi naturae ac ſymptomatibus accommodata. Vt tamen, ſi qua fuerit mali praeſentis cognitio, urgentia ſymptomata compeſcantur, vitaque, quoad licet, protrahatur, primum omnium ſuadet Noſter quietem, vitandum contra omnem laborem reliquaque, quae nocere ullo modo poſſint. Dein laudatum alias venae ſectionis uſum in malo iſto ſeuerius improbat, quum illa cauſſas eius non tollat, quin potius malum augeat, aliosue diriores excitet morbos, ut hydropem pericardii, quem vidit Noſter cum aneuryſmate coniunctum in cadauere viri ſexagenarii, cui, ob palpitationem cordis vehementiorem vena bis ſecta, lypothymia, orthopnoea, alia mala, tandem mors ſucceſſerant. Si qua tamen forte urgeat mittendi ſanguinis neceſſitas, venae ſectio in parte loco affecto oppoſita, in minoribus vaſis, inſtituenda eſſet. Ceterum abſtinendum eſſe ab omni venae ſectione ſatius ducit Cl. MATANVS, et diſcutiendam potius craſſitiem, corrigendamque ſanguinis acrimoniam: hinc perquam proficuum commendat lactis eiusque ſeri uſum.

p. 146. Ad ſedandos dolores multum quum facere videantur hypnotica et opiata, ab omni opio utpote veneno, quod ſulphureae ac alcalicae indolis eſſe putat, prorſus

ſus abſtinendum eſſe, hypnotica vero, ſi unquam concedi debeant, leniora modo dari poſſe praecipit. Tandem praeter victum tenuem, qui arceat plethoram, aquae frigidae hauſtum interdum commendat ut roborans atque diſcutiens remedium. p. 148.

V.

Acta Academiae Electoralis Moguntinae ſcientiarum utilium, quae Erfordiae eſt. Tomus I. Erford. et Goth. apud Io. Paul. Meuium et Ioh. Chriſt. Dietrich. 1757. 8. alph. 1. pl. 15. tab. aen. 7.

Quae Erfordiae floret, Academia dicta ſcientiarum utilium, non nulla laborum ſuorum ſpecimina horumque primum tomum nunc edidit. Reperimus in iſthoc quadraginta tres elaborationes, quae partim Phyſicam et Medicinam, idque maximam partem, partim Philologiam remque literariam concernunt. Priusquam vero ea, quae nos tangunt, recenſenda nobis ſumimus, breuiter ex prooemio Academiae huius inſtituti mentionem faciamus. Eminentiſſ. Principem Electorem Moguntinum IOANNEM FRIDERICVM CAROLVM, Conditorem ac Protectorem Academia haec veneratur, diemque XIV. Cal. Aug. anni huius ſeculi quinquageſimi quarti, quippe quo condita et confirmata fuit, ſempiternae memoriae commendandum eſſe cupit. Iuribus Eminentiſſ. Princeps ac legibus, nec non horto botanico, domoque plantis exoticis a frigore hyemali defendendis deſtinata; collegio praeter ea Fridericiano, condendae bibliothecae atque ſectionibus anatomicis dicato, Academiam hanc donauit, eique publicum inſuper laboratorium chemicum deſtinauit. Socii, Erfordiae vitam degentes, omni hebdomade conueniunt, elaboratio- p. 1.

borationes diiudicant et doctas dignasque visas typis mandant publicique iuris faciunt. Elaborationes ipsae sequenti ordine traduntur.

p. 11. *Solemnis Laudatio in obitum Eminentiss. D. D.* ANGELI MARIAE QVIRINI, *S. R. E. Cardinalis Episcopi Brixiensis et Bibliothecae Vaticanae Bibliothecarii, Iussu Concilii Academici habita.*

p. 26. *Elogium diuis* HAMBERGERI *Manibus dicatum* a M. S. L. HADELICHIO. Iustis hac panegyri encomiis ab HADELICHIO extollitur beatus HAMBERGERVS; vita eius ab ineunte aetate ad extremum halitum usque laudabiliter transacta egregie describitur; merita nunquam satis laudanda atque praeclara illa, quibus summa cum dexteritate praefuit, munera diserte recensentur; cuncta vero ab HADELICHIO ita aguntur, ut non exigua eloquentiae vis ex his elucescat. His demum librorum aliorumque academicorum laborum, quorum HAMBERGERVS auctor est, catalogus subnectitur.

p. 46. GERHARDI HOFFMANNI *dissertatio de constructione Molae ab aqua agitandae, cuius axis est pensilis, correctis empiricorum ea in re erroribus etc.*

p. 99. IOANNIS GVIL. MYLII *Problematum staticorum ex theoria compositionis virium sponte fluentium sylloge.*

p. 110. *Dissertatiuncula de Cornu Ammonis natiuo litoris bergensis in Norwegia. etc. Auctore* IOAN. FRID. HOFFMANNO. Cornua Ammonis ad conchyliorum petrefactorum classem pertinentia, quoad corporis exiguitatem et vastitatem mirifice variantia, a multis ex conchyliorum petrefactorum classe eliminata, et prolusibus naturae habita ab auctore nunc tanquam natiua et naturalia describuntur. RVMPHIVS primum atque post hunc Cl. BIANCHI ea ad natiua retulerunt, tandem autem Nostro contigit, haec ipsa disquirere, deque iis pronunciare, quod vere natiua et naturalia haberi debeant. Notabile de

his

his est, quod, licet omnia Ammonis cornua in imo fundo maris haereant, minuta tamen copiose in litoribus reperiantur, quae ab Auctore pro foetibus habentur, et ventibus fluctibusque agitata eo deriuata esse traduntur.

FRID. ADOLPH. REINHARDI *commentatio de orthoceratitibus Megalopolitanis ciuitate latina donata* a M. HADELICHIO. Inter alia, quae de his breuiter commemorat auctor, ei tantum placuit examinare, *utrum haec cornua petrefacta animantibus testaceis adnumeranda sint, nec ne?* His igitur rite examinatis reperit, *eos testas* siue *crustas esse in terra petrefactas animantis marini.* Postea orthoceratites in regionibus Megalopolitanis repertos describit, non nullaque in agro ibidem deprehensa exemplaria in medium tandem profert. p. 118.

Obseruatio D. IOAN. PHIL. NONNII *de Isate et Carthamo ossa animalium non tingentibus.* Animalia his herbis pasta vix ultra quatuordecim dies vixisse, Noster obseruauit. Utrum igitur succus harum plantarum in tantillo temporis spatio ossa penetrare non potuerit, an ipse plantarum succus in causa fuerit, experimenta declarabunt. Alium igitur modum suadet, atque decocta, nec non extracta harum plantarum ad experimenta cum animalibus instituenda commendat, ductus hac in re b. nostri BOEHMERI exemplo, qui a decocto radicis rubiae tinctorum meliorem effectum, quam ab ipsa radice animalibus oblata, expertus est. p. 131.

VRB. MOLITORIS *obseruationes de apiario et aluearibus.* His tantum apiarii aedificandi descriptio una cum figuris continetur. p. 133.

Echo sonos duodeuiginti diuersos, siue simplices illi sint, siue concentu aucti, ordine reddens. Auctore CHRIST. REICHARDO. p. 138.

Generosissimi cuiusdam Anonymi experimenta de lignorum grauitate specifica. p. 141.

FRIDER.

p. 145. FRIDER. AVG. CARTHEVSERI *obſeruatio botanica de charactere generico naturali Boſeae, quae aliis Yerua Mora dicitur.* In exponendo hoc charactere Noſter ſequitur LINNAEVM, quaedam tamen mutauit, atque etiam non nulla adiecit. Character ab eo emendatus, ſequens eſt: Cal. *Perianthium pentaphyllum, aequale: foliolis ſubrotundis, concauis, erectis, margine tenuioribus, quaſi membranaceis.* Coroll. *Petala nulla. Sed fundum floris* obducit *ſubſtantia quaedam glanduloſa, rubra madida, pro Nectario habenda.* Stam. *Filamenta quinque, ſubulata, erecta, calice multo longiora, receptaculo adhaerentia. Antherae ſimplices.* Piſtill. *Germen conicum, laeue, filamentis breuius, calice longius, Nectario inſidens. Stylus nullus. Stigmata duo, minuta.* Pericarp. *Bacca ſubgloboſa, unilocularis.* Sem. *unicum, rotundo-acuminatum.*

p. 149. EIVSDEM *obſeruatio chemico phyſica de cryſtalliſatione ſalium alcalium fixorum.* Experimenta ſequenti modo inſtituta eſſe legimus: Recipit nimirum ſpiritum ſalis ammoniaci, vel etiam ſalem volatilem ſiccum ex ſale ammoniaco ſeparatum, eumque vel cum cineribus clauellatis, vel cum nitro fixo, vel cum ſale tartari, ſiue per aquam ſiue per deliquium ſolutis, pariterque cum ſoluta ſoda hiſpanica miſcet, hancque miſcelam euaporationi dein committit, atque inter euaporandum cryſtallos iam enaſci perhibet. Cryſtallos, prout alcali fixum fuerit, parum duntaxat differre, omnes autem plenarium characterem alcalium fixorum retinere, excepto eo, quod non amplius in aere deliqueſcant, experimentis hunc in finem inſtitutis confirmatus aſſerit. Tandem rationem de his reddit, dicitque, terram copioſam, qua alcalia fixa abundant, impedire, quo minus in cryſtalliſationem abeant; addito autem ſale urinoſo fieri, ut huius particulae, tanquam ſubtiliſſimae et ſingulari mobilitate ac volatilitate praeditae, in alcalia fixa agant, horumque terram ſolubilem ſecum agitent,

ſecernant

ſecernant et deiiciant, ipſaeque autem in auram auolent. Amiſſa igitur terra ſuperflua, ad ſubeundam formam cryſtallinam apta fieri alcalia fixa, eundemque etiam vere ſubire, Noſter tandem concludit.

IOAN. CHRIST. IACOBI *obſeruatio de pigmento coeruleo e carbonibus vitis viniferae.* Pigmentum hoc oritur, ſi ſali alcali fixo in crucibulo fluenti aequalis quantitas carbonum vitis iniiciantur, maſſa haec poſt modum exemta aqua pluuiali ſoluitur et ſpiritu vitrioli praecipitatur. p. 160.

EIVSDEM *commentariolus de ſuccedaneo atramenti indici.* Ex reſiduo liquoris anod. HOFFM. aqua edulcorato, ſiccato ſpirituque vini alcooliſato digeſto reſina extrahitur, quae, aqua iterum digeſta, tingens reſiduum exhibet, quod in puluerem redactum cum gummi arabico aqua ſoluto conſiſtentiam acquirit, et atramentum hoc ſiſtit. p. 165.

CHRIST. ANDR. MANGOLDI *experimenta quaedam colorum.* Variis experimentis a nobis vix repetendis geneſin colorum declarat: v. c. praecipitauit ſolutionem librae unius ſodae libra una et dimidia ſpiritus vitrioli. Liquor primo fuſcus, poſtea viridis redditus, tandem coeruleus ſplendensque inuentus fuit et ſiccatus drachmas duas pondere aequauit. p. 167.

EIVSDEM *experimenta atque obſeruationes chemicae et medicae varii argumenti.* Experimenta haec Auctor noſter ita facit: Metalla cum puluere, ex nitro et ſulphure facto, detonat, calcesque inde natas aqua pura ſoluit, atque addito ſpiritu vini ſalem praecipitat, quem arcanum duplicatum cum pauco ſale alcalico ſulphureo et metallico craſſiori coniunctum vocat; ſpiritu vini poſt modum leniter abſtracto, ſal iterum apparet, quem leniter acrem ſaporisque peculiaris eſſe perhibet. Cum autem metalla ſic tractata varias flammas, flores et ſolutiones praebeant, Auctor ea propter inde colligit, phlogiſton metallorum inter ſe differre, ipſaque e certa quadam quantitate p. 173.

phlogiſti

phlogiſti et terrae peculiaris conſiſtere. Sales denique, quos ex metallis obtinet, remedia eſſe et multis morbis mederi aſſerit, ipſeque ſalem auri atque martis in febrium intermittentium et remittentium quadam ſpecie multum prodeſſe expertus eſt; ſalem vero ſaturni infantibus quidem, non autem adultis varioloſo morbo laborantibus conuenire, ex obſeruatis Cl. IACOBI didicit, adductisque obſeruationibus internum horum ſalium uſum confirmare ſtudet.

p. 195. IOAN. CHRIST. IACOBI *diſputatio, qua vi plurium obſeruationum vires medicas auri, argenti, ſtanni et plumbi veteribus cognitas a falſitatis iniuria vindicare conatur.* Ad quas in praecedenti elaboratione adductas obſeruationes Cl. IACOBI prouocat Cl. MANGOLDVS, hae ipſae ob oculos nobis nunc ſunt poſitae. In his igitur, cordialem vim auro, cephalicam atque neruinam argento, reſoluentem ſtanno atque plumbo refrigerantem, a veteribus adſignatam, non deridendam, in potius metalla ipſa ſedulo inquirendum, haecque ad uſum medicum adaptanda eſſe, refert. Omnis itaque, ſecundum huius ſententiam, vis medica non niſi in terra, maximam metallorum partem conſtituente, latet; uſui hinc medico iſthanc adaptandam, atque a reliquis, phlogiſto ſcilicet et mercuriali ſubſtantia, ſeparandam eſſe, Noſter aſſerit, modumque huius ſeparationis deſcribit. Pleraque nimirum metalla cum antimonio in regulum fundit et cum mercurio amalgamata ope pulueris fuſorii, ex tribus partibus nitri ſulphurisque duabus conſtantis, toties detonat, donec in albiſſimum abeat cinerem, ne tantillum ſubſtantiae metallicae continentem. Hunc puluerem, aqua dein edulcoratum, ab adhaerentibus ſalibus ope ſpiritus vini ſeparat, perfectaque tandem abſtractione metallorum obtinet ſalem. *In hoc ſale,* inquit Noſter, *latent metallorum vires ſpecie diuerſae, medicae, veteribus cognitae.* Quo autem quiſquis de virtute inſigni ſalium metallorum

lorum ſibi perſuadeat, morborum ideo, his ſalibus curatorum, catalogum adiungit, certiſſime perſuaſus, experientias has, ab ipſo collectas, quemque, medicinam facientem, de veritate harum rerum ſatis ſuperque edocturas eſſe.

EIVSD. *de prudenti uſu arſenici, ſale alcalico domiti, interno ſalutari diſſertatio.* p. 216. Arſenicum, venenum hactenus notiſſimum, effectu ſalutari non deſtitui poſſe multi contendunt, idque tamen euentum ſperatum non dediſſe alii itidem perhibent. De interno igitur arſenici prudenter exhibiti uſu Auctor quam certiſſimus modum quendam praeſcribit, quo rite obſeruato, arſenicum effectus ſemper ſalutares edere poſſit. Nunquam, ſecundum huius ſententiam, arſenicum in forma pulueris, cum particulae eius maxime actuoſae in ſpatio infinite paruo includantur, exhibendum, ſed ita praeparandum eſt, ut iſtud menſtruo quodam vim eius non deſtruente ſoluatur, ſufficienterque diluatur. Aptiſſimum ad perficiendum hunc laborem menſtruum in aqua, ſale alcali fixo acuata, reperit, hancque cum arſenici aliqua portione miſceri ac decoqui iubet. Praeparatio huius miſcelae ſequens eſt: Recipiatur nimirum arſenici pars 1. aquae partes 168. ſaliſque tartari partes 12. Haec mixta continuo bullitu ad dimidii aquae conſumtionem coquantur; facta refrigeratione pars aquae euaporata iterum addatur, adiecto pauxillo ſpiritus vini ad meliorem conſeruationem. Remedium hoc arſenicale, uſui interno nunc adcommodatum, multis varii generis febribus mederi, adultisque ad gtt. 30. infantibus vero pro aetatis ratione ad gtt. 6. 8. 10. 16. exhibitum, ſalutares effectus praeſtitiſſe, nullamque noxam unquam reliquiſſe, Auctor noſter exemplis ad hanc rem neceſſario adducendis comprobat, aliiſque commendat.

EIVSDEM *de ſulphure antimonii aurato liquido tractatus.* p. 231. Quod iam a quibusdam, ſulphur antimonii

nii auratum liquidum reddere, tentatum, ſed non perfectum fuit, id feliciter Noſtro contigiſſe videtur Recipit nimirum ſcoriarum reguli ſimplicis ſolutionem aquoſam, lixiuium alias dictum, hocque, quod ſulphur antimonii continet et alcalicum eſt, ad induendam ſaponis formam aptum reddit, atque ideo cum oleo amygd. dulc. aut cum oleo papau. expreſſo coquit, ſicque ſaponem quendam obtinet. Huiusſaponis aliquam portionem probe deſiccatam in mortario vitreo aut lapideo cum tinctura acri antimonii, per abſtractionem ſpiritus vini ad dimidium redacta, et ad eminentiam trium digitorum affuſa per horas aliquot probe terit; hanc dein cucurbitae commiſſam per 24. horas digerit, et amoenam, omni acredine expertem, tincturam dulcem acquirit, quae totum ſaponem una cum ſulphure aurato ſolutum exhibet, nec ullas faeces relinquit. Excepto unico morbo leproſo, in quo hanc tincturam fauſto cum euentu adhibuit, nullo alio, cum non ita pridem prima vice illam parauerit, medicinam hanc fecit, interim ſperans, fore, ut monente VATERO, Noſtrum in hac remedii praeparatione praeeunte, iſthaec tinctura in cancro lueque venerea bonos iamque a laudato VATERO viſos effectus praeſtet.

p. 239. EIVSDEM *de optima ſaporis ingrati ſpiritus frumenti correctione commentariolus.* Spiritus frumenti a cineribus clauellatis rectificatus, cumque edulcorata atra illa a deſtillatione liqu. anod. min. HOFFMANNI maſſa reſidua iunctus, perque 24 horas digeſtus, ſuperque eam iterum deſtillatus, ſpiritus demum obtinetur, qui odore et ſapore ſpiritui vini gallico ſimilis et aequali purae aquae quantitate commixtus potari poteſt.

p. 243. MANGOLDI *continuatio experimentorum chemicorum.* Haec experimenta, quorum ſummam vix indicare poſſumus inſtituit: 1) Cum mercurio viuo et aqua pluuia; 2) cum eodem et auro et argento amalgama-

gamato; 3) cum eodem et zinco; 4) cum eodem et bismutho; 5) cum minera bismuthi cobaltina et sale mirabili GLAVBERI; 6) cum sulphure rubro, sale ammoniaco et calce viua; 7) cum mercurio viuo et aqua forti; 8) cum sale tartari singulariter praeparato et oleo vitrioli; 9) cum sic dicta naphtha et luna cornua; 10) cum tartaro illo vitriolato n. 8. facto et sale ammoniaco; 11) cum residuo post sublimatos flores salis ammoniaci martiales et mercurio sublimato.

F. A. CARTHEVSERI *obseruatio chemica de depuratione salis volatilis succini.* Si sal succini volatilis, hactenus impurus, spiritu vini soluitur, posteaque sex partibus aquae, respectu spiritu vini, ulterius soluitur, atque miscela, quae turbida est, colatur, colatusque liquor euaporationi leni committitur; sal inde purissimus, albus, nitens, lamellas referens, crystallinus, sapore et odore parum aut nihil bituminosi empyreumatici amplius manifestans obtinetur. p. 281.

IOAN. GVIL. BAVMER *vim electricam palpebrarum superiorum lapsum auferentem proponens.* Affectu hoc paralytico per vim electricam curato beneque descripto, Noster etiam vim illam ad alios morbos chronicos, quos materia viscida stagnans produxit, commendat, contraque in morbis, motu nimio, humorum vitiosa resolutione nimiaque excretione vel viscerum laesione peccantibus, usum eius plane dissuadet nec incongrue exponit. p. 286.

EIVSDEM *de oleo animali* DIPPELII *morboque comitiali obseruationes.* In tuberculis post morbos arthriticos natis, in exostosibus, tophis, indurationibus glandularum tam recentibus, quam inueteratis, epilepsia symptomatica aliisque morbis spasticis grauioribus interne et externe usurpato oleo animali DIPPELII, eoque quidem, quod per se multoties destillando depuratur, et ab aeris accessione colorisque p. 297.

que mutatione defenditur, praeſtantiſſimos Noſter obſeruauit perſaepe effectus.

p. 306. EIVSDEM *embryonis oſſium per muliebria cum faecibus aluinis excretorum obſeruatio.* Mulieri morbo quodam diu vexatae, menſtruisque ceſſantibus ſanguinem poſtea quotidie cum faecibus aluinis deiicienti, multum poſt tempus fragore inſigni, in imo ventre contingente, ab ipſa percepto, excrementa aluina per muliebria effluxerunt quotidie, tandemque fragmenta foetidiſſima oſſium carioſorum faecibus aluinis admixta prodierunt. Oſſa haec aniculae ſuaſu, contuſa lithontriptici medicamenti loco a ſe deglutita mulier ipſa haec referens tandem miſere obiit.

p. 309. CAROLI STARCKII *obſeruationes de conſtitutione epidemica a fine autumni anni* 1754. *in ver uſque* 1755. Praeter morborum dictis annis Moguntiae epidemice graſſatorum obſeruationes, etiam neceſſaria adeo, ad illas rite colligendas, tempeſtatum adnotata breuiter quidem, aſt ſufficienter literis mandata, hic legimus. Saepius nimirum fine autumni ſubſequenteque dictorum annorum hyeme, mutata fuit aeris temperies, ita, ut crebram tempeſtatis humidae benigniorisque, frigidae et ſiccae viciſſitudinem ibi obſeruare licuerit. Morbi ſine dubio inde exorti, fuerunt catarrhi ſingulares, qui contra omnia remedia ſolita rebelles, purgantibus tandem lenioribus in primis mannatis debellati ſunt. Praeter hos arthritis vaga multos infeſtauit, quae autem remediis ſolitis, decoctis nimirum lignorum crudoque antimonio adhibitis, ceſſauit. Poſt ea et haemorrhagia uteri, feminas tam iuuencas, quam annoſiores et aniles occupans, crebrius obſeruata fuit, cui refrigerantia, narcotica, corporisque quies medelam dederunt. Tabes etiam permultos corripuit, hicque morbus omnes, quos inuaſit, iugulauit, neque ullus medicinae locus fuit. Ictero praeter ea haud pauci laborarunt,

quibus

quibus acida, refrigerantia atque purgantia ex ſale medio profuerunt. Eryſipelas tandem ſingulare obſeruauerunt, quod, niſi ſuppurauerit, mortem attulit. Omne igitur, quod illud ad exteriora euocauit atque ſuppurationem promouit, ſalutare, quodque reſolutionem ac retropreſſionem praeſtitit, nociuum fuit. Cauſam horum malorum in fibris ab aere iſto humido relaxatis atque ſero ſanguinis ea propter non rite condenſato, viſcidoque hinc generato Noſter quaerit, curandique demum methodum, qua idem uſus eſt, addit, non nullisque exemplis cum probabilitate haud exigua defendit.

MORGENSTERNII *de cutis externae et oris etiam internae ſugillatione atque ecchymoſi cum effluuio ſanguinis ex ore poſt ſubitam corporis exaeſtuantis refrigerationem obſeruatio.* Mala haec, in puerulo quodam obſeruata, a repentina corporis exaeſtuantis refrigeratione et a potu frigido, quem poſt vehementes exercitationes puer ſemper ingurgitauit, producta eſſe affirmantur. Quod de eo notabile, eſt, quod hicce puer praeter memoratas affectiones in omnibus bene ſe habuerit, nec, quod mirum, ullam internorum viſcerum labem, cum tamen crebrius poſt corporis exaeſtuationem potum frigidum aſſumſerit, expertus ſit. p. 335.

Phaenomena non nulla peculiaria in hydrophobo quodam et eius diſſectione obſeruata a IOAN. CHRISTOPH. RIEDELIO. Quod de viro, qui a cane rabido morſus et hydrophobus inde factus fuit, memoratu dignum videtur, eſt, quod ne aeris quidem adflatum ferre potuerit, et absque acribus conuulſionibus perierit. In diſſectione poſt ea inſtituta odor cadaueris idem ille fuit, ac quem in canibus ſumma putredine correptis Auctor noſter, canum ſceleta ſaepe parans obſeruauit. Praeter hunc organa, ad digeſtionem, reſpirationem et loquelam pertinentia, inflammata eorumque non nulla foetido ichore plena fuiſſe, p. 341.

maximamque inflammationem in partibus praecipue membranaceis, arytaenoideas cartilagines succingentibus, exstitisse legimus. His quidam, primas tantum sui nominis literas adponens, non nulla super has obseruationes cogitata adnectit, simulque ex his, volatile rabidi canis venenum e sanguine aliisque in vulnere contentis succis magna satis celeritate in partes etiam remotas, saliuam vel et mucum secernentes, penetrasse, ibidemque maximam sensilitatem et irritabilitatem produxisse, ac omnia ex his mali phaenomena explicari posse, colligit. Singularem acrimoniam hanc, eamque alcalinae indolis esse idem ille asserit, indeque inflammationem cunctaque symptomata deducit, exponit adductisque aliorum sententiis confirmat.

p. 358. FERD. GVIL. BEER *animaduersiones ad narrationem* TACITI *de expeditionibus Germanici caesaris transrhenanis.*

p. 415. CHRIST. GOTTL. KOENDLERI *dissertatio de germanis* HERODIS. M. *primariis inter alios militibus.*

p. 429. I. A. FABRICII *de duobus Numis bracteatis commentatio.*

p. 445. FRIDER. GOTTH. FREYTAGII *obseruatio cur Bacchus a Graecis Morychus dictus.*

p. 457. FR. CHR. OETTELTI *commentatio de* PLATONE *et* CICERONE *praeclaris animorum immortalitatis vindicibus aduersus* WARBVRTONIVM Anglum.

p. 490. SIGISM. LEBRECHT HADELICHII *commentatio de Meteoris in* HOMERI *carminibus.*

p. 507. *Commentatio de methodo quadam, quamuis lineam rectam, nulla adhibita vulgari regula, metallo insculpendi eamque sine circino in partes minimas negotio perquam facili dissecandi.*

p. 516. HADELICHII *descriptio tormenti militaris in armamentario Erfordiensi nuper reperti, quod insigne est antiquitatis monimentum.*

Dissectio-

Dissectiones quorundam ex iis, qui epidemicis ab inflammatione viscerum imi ventris, in primis vero ventriculi et intestinorum ortis, febribus anno 1756 urentibus periere, institutae a IO. CHRIST. RIEDELIO. In corporibus, quibus febris haec lethalis fuit, dissectis, interdum non nulla, interdum omnia infimi ventris viscera inflammata, vel etiam quandoque nigricantia et gangraenosa, saepe etiam una cum his pulmones, musculos thoracis imique ventris, renes, inque viris vasa spermatica et testes, in foeminis autem uterum, ac in utrisque persaepe cerebrum aliasque partes inflammatione correptas obseruauerunt, haudque raro sanguinem in corde polyposum capitisque vasa sanguine referta et turgida fuisse adnotarunt. p. 523.

IO. GVIL. BAVMER *obseruauit externo olei animalis* DIPPELII *usu oculi suffusionem incipientem curatam, confirmatam vero imminutam esse.* Foemina sinistri oculi suffusione consummata laborans, eoque plane nihil, dextro autem obscure duntaxat proxime adstantia obiecta cernens, praeter medicamentorum usum internum, Auctoris huius suasu, matutino ac vespertino tempore pellucidi albidique rectificatissimi olei animalis DIPPELII guttulam unam alteramue indidit, elapsisque mensibus quatuor dextri oculi lentem plenarie pellucidam, sinistri autem suffusionem multo dilucidiorem esse pronunciauit. Cum vero haec, oculo nondum plenarie restituto, literis mandata sint, auide omnino huius remedii euentum expectamus. p. 535.

IO. BERNH. MÜLLER *obseruationes de metamorphosi siluarum.* p. 540.

Perillustris Anonymi disquisitio quaestionis, utrum homines nimium multiplicentur. p. 545.

IDEM *mechanicam insignem vitae morumque emendatricem proponens.* p. 557.

EIVSDEM *commentatio de re rustica Thuringorum cautius meliusque instituenda.* p. 569.

p. 583. I. F. HIRTII *commentatio inuentionem fabularum* AESOPO *tributam in* LOCKMANNVM *transferens.*

VI.

Hiſtoire de l'Academie Royale de Sciences et belles lettres. Année MDCCLV. à Berlin, chez Haude et Spener. 1757. 4. alph. 2. pl. 23. tab. aen. 11.

i. e.

Hiſtoria Academiae regiae ſcientiarum et elegantiorum literarum. an. 1755. Berolini, etc.

In hoc volumine, quae ad claſſem philoſophiae experimentalis ſpectant et Noſtram in primis rem concernunt, ſequentes commentationes reperimus.

p. 24. 2. *Diſquiſitiones de formatione lapidum, ſeu concretionibus calculoſis in corporibus humanis, occaſione calculi ex abſceſſu in hypochondriis aperto egreſſi. Auctore Ill.* ELLERO. Quod de calculoſis, in corpore humano haud raro reperiundis, concretionibus iam multi in diſſecandis cadaueribus verſantes, adnotarant, id etiam Noſtro, eandem artem olim exercenti, non ſolum in una alteraue parte, ſed in omnibus fere viſceribus et partibus, nunquam autem crebrius, quam in viis ſic dictis urinariis obſeruare licuit. In cauſam harum concretionum Ill. Auctor inquirens, hanc ipſam in ſanguine ac in primis ſero inde ſecreto quaerendam eſſe ſtatuit. Serum enim indole gelatinoſa praeditum ac ad concretionem aptum ad iſtam vere ſubeundam eo magis diſponitur, quo magis ſanguis, a velociori motu agitatus et a tergo urgens, iſtud in vaſa minora pellit. Aucto praeter ea calore ſeroque in vaſis minoribus iam haerente, fieri tunc ſaepe ſolet, ut, lympha tenuiori difflata, partes craſſio-

res

res ad se inuicem accedant, condensentur, concrescant massamque postea duram, friabilem et calculosam omnino relinquant. Explicatu igitur difficile non est, undenam in cerebro, glandulis salivalibus, pulmonibus, intestinis, musculis, tendinibus aliisque eius modi partibus tales concretiones ortae persaepe fuerint.

Eadem ratione et in mesenterio tales gignuntur p. 26. concretiones, idque eo citius, quo magis attendere velis, chylum humorem esse nondum satis elaboratum et crassum, eumque insuper pluribus particulis terrestribus scatere, quae, deficiente sufficienti lymphae copia in glandulis mesenterio coadunatae concrescunt.

Quae autem saepissime obseruantur, concretiones p. 27. has ipsas viae urinariae, renes nimirum, ureteres, vesica eiusdemque urethra exhibent. Nec etiam mirum: cum enim per has vias humor fluat, qui ex sanguine eluit, sibi miscet atque ex corpore ducit, quicquid nociuum, superfluum et ad nutriendum minus aptum esse videtur; animaduertere hinc licet, talem iam humorem eo deriuari, qui pluribus particulis scatens concretionibus calculosis aptissimam largitur occasionem. Saepe autem Nostro, vias hasce accurate disquirenti contigit, in ipsis renibus eorumque papillis granum sabuli iam haerens obseruare, unde colligit, primam originem magnarum etiam concretionum semper in papillis renum esse, illas autem in eo duntaxat loco augeri, ubi granum istud moram nectere, cum humore unguinoso parietes harum partium obducente illiniri, cumque sabulo tenuiori, alias cum urina egrediente, coniungi tandem possit.

Quae autem lapidem, cuius occasione haec scripta p. 31. sunt, concernunt, Auctor noster commemorat, eum esse ex vesica fellea, quod ex colore et figura, calculis vesicae felleae propria depromit. Quod tandem iste lapis per hypochondrium abscessu perforatum exire

 potuerit

potuerit, ex eo confirmat, quod foemina ista, calculo hoc laborans, hepatitide praeeunte abscessum habuerit, qui per integumenta dextri lateris exitum sibi parauit, ita, ut cum pure etiam lapis egredi omnino potuerit.

p. 34. 3. *Commentationes de legibus motus sanguinis per vasa. Auctore Cl.* SAVVAGES. Cuncta, quae de motu sanguinis per vasa hic legimus, ab Auctore secundum leges hydraulicas et demonstrationes ex computationibus arithmeticis depromtas exponuntur. Diametris nimirum truncorum aeque ac ramificationum rite et accurate perpensis demonstratur, quo modo sanguis in vasis maioribus et minoribus moueri debeat; qua ratione celeritas in iisdem se habeat; unde fiat, cur sanguis in vasis arteriosis celerius, quam in venosis, cum tamen isthaec illis maiora sint, progrediatur; quoue tandem modo secretiones ex ipsis vasorum luminibus demonstrandae inde veniant.

p. 56. 4. *Obseruationes de morbosis cordis affectionibus. Auctore Cl.* MECKEL. Cor, licet omnium corporis humani motuum principium fere sit, eiusque perpetua integritas necessaria ideo habeatur, aeque tamen ac alia a morbosis affectionibus exemtum non est, quae autem eo periculosiores sunt, quo magis viscus nobile et necessarium dici meretur. Cum autem isthaec cordis mala ita se habeant, ut cum aliis confundi facile queant, aegritudines hae eo maiorem attentionem merentur, quo magis causa earundem latet aut ad minimum obscura valde deprehenditur. Noster igitur cordis morbosas affectiones exponens, primo de concretione pericardii cum corde agit, cuius mali causam in coagulata inter cor et pericardium reperiunda lympha ponit. Haec nimirum indolem gelatinosam habens si resorberi nequit, ob quietem et calorem ideo inspissata in filamenta concrescit, pericardium

cardium cum corde connectit, cauitatem inde coarctat, motum cordis, alias expeditum, difficilem nunc et inordinatum reddit, atque omnia illa ſymptomata producit, de quibus eiusmodi affecti conqueri perpetuo ſolent. Eadem haec ſymptomata medicos de cauſa circa cor latente certiores reddere ſtatuit. Pulſus nimirum ad quemcunque motum inordinatus et auctus, interdum intermittens, in incipiente malo ſaepe fortis, in fine autem eiusdem ſemper debilis; poſtea crebra cordis palpitatio, reſpiratio anxia, vox ſaepe inopinato intercepta, haemoptyſis, rubor faciei perpetuus, anxietates inſignes et ad quamcunque abdominis expanſionem auctae, ſenſuum internorum turbatio, macies et nutritio deficiens, ſine eo, ut cauſam in malo viſcerum abdominalium habitu ſuſpicari quis poſſet, certam indubitatamue conſtituunt huius mali diagnoſin. In cauſas etiam praediſponentes Noſter inquirens coniicit, victu iurulento valdeque nutriente, nec non copia etiam alimentorum infantibus indecenter conceſſa, ita, ut chylo haud unquam rite aſſimilato lympha craſſior perpetuo ſecernatur, tenella eorum corpora eo diſponi, ut ad ſubeunda eiusmodi mala haud minus apta inueniantur. Cuncta haec, quae aſſeruit et rationibus phyſiologicis ac pathologicis expoſuit Cl. Auctor, obſeruationibus notatu dignis eamque in finem adductis ab eodem confirmantur ulterius.

5. *Breuis relatio de excreſcentia monſtroſa, quae in abiete reperta fuit. Auctore Cl.* GLEDITSCH. p. 86.
Productionem hanc abietis monſtroſam, inque eius cacumine repertam, ex abiete et viſco compoſitam eſſe legimus. Cauſa huius excreſcentiae viſcum, cuius veſtigia et adhuc ibi videre cuilibet licet, exſtitit. Coniicit enim Noſter, viſcum in truncum abietis, caſu fortuito diuiſum, eo delatum et inſertum ita inter diuiſas abietis partes ſe inſinuaſſe, ut hiſce iterum

 coadu-

coadunatis iſtud cum iis ſimul coaluerit, inque unionem perfectam abierit. Cum autem, ſecundum Noſtri ſententiam, viſcum ita unitum, cumque abietis vaſculis interioribus coniunctum nutritionem inde ceperit, fieri haud aliter potuit, quin ordine conſueto turbato monſtroſa hinc produci debuerit excreſcentia. Exemplum hoc rariſſimum eſſe, et praeter duo, quae aliqualem cum illo habere poſſent ſimilitudinem, nullum hactenus obſeruatum fuiſſe, Cl. Auctor perhibet. Primum eorum, de quibus mentionem fecit, a WEDELIO in Ephemeridibus naturae curioſorum deſcribitur, et ab eo ramus pini monſtroſus et faſciatus dicitur. Alterum, quod itidem notatu dignum fuit, in Commercio literario Norimbergenſi deſcriptum ſub nomine rami pini monſtroſi, faſciati et bifurcati legitur. Quamuis autem, ut Noſter monet, haec duo aliquam conuenientiam cum hac excreſcentia habere videantur, cum eadem tamen plenarie comparari haud poſſunt. Illorum enim duorum maximeque a ſe inuicem diuerſorum corporum, viſci ſcilicet et abietis, coalitio non exiguam trunco abietis induxit immutationem, qua autem facta ſingularis dein atque monſtroſa haec orta fuit excreſcentia. Nec cum ſic dictis etiam monſtris vegetabilibus faſciatis iſthanc comparandam eſſe voluit, quia nec ulla partium ſymphyſis, neque praeternaturalis diuerſarum plantarum coalitio in iisdem reperiantur. In uberiori harum rerum explicatione Auctor noſter etiam declarat, quomodo non ſolum arte, ſed et ipſa natura plantae diuerſae coniungantur; monet tamen, plantas, aliqualem inter ſe affinitatem alentes, et quoad exteriorem et interiorem ſubſtantiam ſibi ſimiles coniungi tantum poſſe, rariſſime autem fieri, ut diuerſae coaleſcant, aut ſi hoc fieret, plantas vel perire, vel debiles ad minimum infoecundasque inde reddi. Exempla hunc in finem adducta rem ſufficienter illuſtrant, nec incongrue adpoſita eſſe videntur.

8. *Hiſto-*

8. *Historia de chrysopraso Kosemitzensi. Auctore* p. 202.
Cl. LEHMANN. Lapis hic, qui Chrysoprasus et Chrysopteran vel etiam a non nullis Prasius dicitur, et inter lapides pretiosos refertur, in Silesiaé superioris Ducatu Münsterbergensi circa pagum Kosemitz dictum una cum aliis non minus pretiosis lapidibus v. g. Carneolis, Sardonychis, Chalcedoniis et Opalis sat copiose reperitur. De eo Cl. Auctor refert, esse lapidem transparentem, plus minus viridem, duritie smaragdo similem, figura irregulari praeditum atque ratione duritiei orientali haud cedere, respectu vero fulgoris coruscantis ab eo paululum differre. Auctores in describendo hoc lapide maxime a se inuicem diuersi, saepe isthunc cum aliis confundunt, ita, ut vera huius notio ex eorum scriptis erui vix possit. In exhibendis igitur veris huius lapidis characteribus Noster occupatus, primo colorem disquirit, et quatuor ea propter ordines constituit. Primi nimirum ordinis lapides minus pretiosi sunt et sanguine quasi conspurcati in oculos incurrunt. Secundi ordinis paulo magis virides albis venulis intercurrentibus sese distinguunt. Tertius ordo illos exhibet, qui soli expositus, ob colores diuersimode inde reflexos Beryllo similis, chrysoberyllus ideo dicitur. Quartum tandem ordinem verus chrysoprasus constituit, hicque lapis est transparens, purus, colore decocti porri praeditus, interdum plane viridis, interdum ex viridi flauescens.

Secundus huius lapidis character in duritie po- p. 208.
nitur, atque asseritur, tantae eum esse duritiei, ut non nisi summa vi atque insuper instrumentis diffringi et difficulter inde ad conciliandum fulgorem coruscantem tractari polirique possit.

Tertius ac ultimus eius character originem ac p. 209.
generationem concernit. Illo igitur Silesiae tractu, montes copiosos, colles, valles, nec paucas quoque metalli fodinas exhibente, accurate descripto, Noster

dein refert, omnes hos montes atque colles metallis, mineralibus et fossilibus esse abundanter refertos, eumque ipsum ad inuestigandam lapidis huius originem ipsas iniisse metalli fodinas. Strata igitur subterranea admodum diuersa ibi reperiens, haecque accurate describens tandem perhibet, asbestum esse huius chrysoprasi matricem. Hunc denique ex viridi, extra montes et in iisdem copiose reperiunda, terra tractu temporis indurata genitum, coloremque suum, ut omnes lapides pretiosos et fluores a metallico quodam corpore, cupro nimirum aut ferro nactum esse, haud cum exigua probabilitate confirmat.

VII.

De Polyphago et Allotriophago Wittebergensi Dissertatio Praeside D. GEORGE RVDOLPH BOEHMERO, Resp. *C. G. Frenzel.* Witteb. 1757. 4. pl. 5.

In duo Capita hanc tractationem diuisit Cl. Auctor, inque primo huius Phagi vitae et sectionis historiam exhibuit, in secundo autem alia, ab Auctoribus tradita exempla commemorauit, factorumque rationem, quantum fieri potuit, tradidit. Primaria ex priori capite nunc annotabimus, in primis cum factorum historia verissima sit, atque coram Senatu Wittebergensi per septem testes confirmata.

Non coactus, sed mercede commotus polyphagiam exercuit, et nunc veruecem integrum, nunc porcellum adsumsit, octo sexagenas (*Schock*) fructuum pruni cum contentis nucibus, alioque tempore quatuor semimodios (*Metzen*) integra cerasa deuorauit. Adsumsit etiam aliena, et a quibus abhorrere alias solent homines. Ita varia ex argilla, a figulo parata et fornacis magnam partem maxillis abripuit, ventriculoque tradidit. Vitra et silices dentibus diffregit,

git, comminuit et deglutiuit, diffractis etiam lapidibus dentium vestigia impressit. Instrumentum musicum, quo utricularii utuntur, (*Dudelsack*) integrum, animalia viua, aues, mures, magnam erucarum copiam, et quod omnem fere fidem superare videtur, atramentarium ex ferri laminis, stanno obductis confectum, una cum calamis, scalpello, atramento atque arena deuorauit. Haec omnia magna cum voluptate peregit sobrius, saepe ebrius, et ut plurimum vini spiritum superbibit. Robustissimum praeter ea habuit corpus; namque in ferraria officina ex rota, magnis capitatis clauis ferrata, hosce dentibus extraxit, et mediante laqueo maximam incudem e sede sua remouit; quatuor robustos homines ex vicino pago in urbem transportauit; artificemque claustrarium, suum sacciperium ferentem, per duo milliaria gessit scapulis suis impositum. Haec et alia plura ad aetatis suae annum sexagesimum peregit, a quo tempore sobrie et ordinate vixit, ac emaciato corpore aetatis anno septuagesimo nono mortuus.

In eius cadauere multa obseruauit Cl. Auctor. En primaria! In utraque maxilla nullum adparuit dentium vestigium; omentum vere paruum, corrugatum, omnique oleo destitutum; hepar margine anteriori sinistrorsum lienem attingens, omnemque ventriculum tegens; ventriculum praeternaturaliter constitutum, a cardia scilicet ad pylorum usque eadem erat diameter et crassities, et haec quidem insignis, capacitas autem cum coli intestini magnitudine conueniebat, in interna vero superficie ubique eleuatas ostendebat partes, iugis valuulosis intestinorum similes, ast non circulares, sed ad longitudinem directas, in curuatura magna in primis copiosas. Hinc inde intestinorum aderat angustia, et colon in primis in dextro hypochondrio peritonaeo firmissime accretum angustumque, in zona ampliatum, et in sinistro latere insigniter contractum, dein rursus ampliatum,

pliatum, denuoque ad minimam fere diametrum contractum apparebat. Contractum ita colon supra psoas musculum et lumbarem descendebat, et recta via cauitatem peluis intrabat, ita, ut eius gyri, qui extensi fere trium spithamarum longitudinem aequabant, in eadem continerentur. Rectum intestinum non sacro ossi incumbebat, sed hoc nudum solo peritonaeo tectum erat et sinistro eius margini mesorectum agglutinatum. In intestinis et ventriculo lumbrici haerebant. Vesica urinaria cum recto non cohaerebat, a naturali figura recedebat, eamque triangularem ostendebat; eadem dissecta carnosam substantiam, digitum minorem fere crassam, internam vero tunicam corrugatam, iugis valuulosis trabibusque ornatam, monstrabat. Prope eius collum in posteriori latere amplum conspiciebatur triangulare cauum, margine calloso cinctum, ichorosa sanie repletum, variisque eminentiis et sinubus praeditum, qui ad illum locum tendebant, ubi vesiculae seminales se inuicem attingunt. In prostata, maxima ex parte ulcerosa et exesa, aliud ichore repletum callosumque erat cauum, sinubus eius ad caput gallinaginis, in vas deferens et vesiculas seminales directis. Vesiculae ipsae densae erant et scirrhosae. Ex testiculis materia puri similis effluebat, membranis, vaginali et albuginea concretis et quasi cartilagineis. Glandulae abdominales magnae et induratae; pleura undique cum sterno et pulmonibus firmissime cohaerens, conspiciebatur, praeter ea pulmones inter se, cum pericardio et diaphragmate arcte cohaerebant. Diaphragma, ubi inferioribus costis accrescit, cartilaginosum, et cartilagines laryngis immobiles osseaeque inueniebantur. Posterior cordis ventriculus in media parte per carneas fibras cum pericardio coalitus adparebat; in cauis cordis haerebant polypi, quorum unus et aortam descendentem occupabat; aorta, subclauia, splenica, iliacae internae arteriae osseam structuram

ram habebant. Struma etiam laborabat et thyroidea quidem glandula in dextro latere insigniter tumefacta, manu non comprehendenda, in sinistro vero latere duae erant distinctae, durae, lapidosae glandulae, magnitudinem nucis persicae mali referentes. Priori dextra dissecta inuolucrum crassum, ex multis laminis confectum cellulisque pertusum, inque eodem substantiam aliam albicantem, tendinosam homogeneam, aliamque gelatinosam, cohaerentem quidem, ast in plura quasi corpora distinctam. Minores sinistrorsum sitae glandulae durae vel calcariam vel lapidosam materiam continebant. Os hyoideum cum processu styloideo in dextro latere erat plenarie concretum, in sinistro autem ossi hyoideo quidem ossiculum adhaerebat, ast tenuius et sua longitudine processum ossis temporum non attingens. In lumborum vertebris plures exostoses anchylosesque, et sterni cartilagines non modo ossea crusta tectae, sed et in harum substantia ossificationis vestigia inueniebantur. Haec sunt praecipua, ex capite *primo* annotanda.

In *secundo* multa Cl. Auctor recenset exempla eorum, qui ex mala consuetudine, vel aliena et naturae animali contraria, vel idonea alimenta, nimia in copia adsumserunt, simulque in causas huius rei studiose inquisiuit. Haec vero omnia nunc omittimus, saltimque adhuc monemus, causam voracitatis in hoc subiecto accurate determinari haud potuisse, cum illud decrepitum, et ab illo esuriendi more remotum dissecuerit; mirum vero omnino videri, hominem contra omnes diaetae regulas in ciborum potulentorumque quantitate et qualitate peccantem, hominem tot morbos in se fouentem, labores omnes feliciter subiisse, ultimamque senectutem sanum fere vegetumque acquisiuisse.*

VIII.

* Recusa eodem anno fuit Wittebergae haec disputatio, non aucta quidem, sed modo germanica inscriptione,

VIII.

Traité des arbres et arbuſtes, qui ſe cultivent en France en pleine terre. Par Mr. DV HAMEL DV MONCEAV, Inſpecteur général de la marine; de l'Academie royale des ſciences, de la Société royale de Londres, honoraire de la Société d'Edimbourg et de l'Academie de Marine. à Paris, chez H. L. Guerin et L. F. de la tour. MDCCLV. 4. Tom. I. alph. 2. tab. lign. inciſ. 139. praefat. plag. 8. Tom. II. alph. 2. plag. 3. tab. lign. inciſ. 111.

h. e.

Tractatus de arboribus et fruticibus, quae libero coluntur in aere in Galliis. Auctore Cl. DV HAMEL DV MONCEAV. Tom. I et II.

Tam multa, tamque celebria ſunt Cl. DV HAMEL in variam eruditionem merita, ut tardius licet mentionem huius faciamus libri, eum tamen praetermittere non poſſimus ſilentio. In primis, quod in eo plantarum, recentius detectarum icones aliquas atque deſcriptiones inuenimus, quas alibi fruſtra quaeſiuerimus. Primum quidem arborum diſquirendarum incitamentum nauium constructioni inſeruientes arbores ſuppeditarant Cl. Auctori, qui deinde, quod latius patere uſum poſſe perſpiceret, ſi paullo curatius in arborum, libero ſub aere quae coli poſſent, perueſtigatione occuparetur, mutauit conſilium, eas ſimul complexurus. Bene tamen intelligens opus eſſe aliquo ordine, quem quidem recte eruditi in methodo optime quaerendum eſſe iudicant, quo

ſcriptione, *vom Wittenbergiſchen Vielfraß* inſignita. Id vero inſcio Auctore factum fuiſſe, vel ex eo facile cognoſcitur, quia germanicus titulus latino minime reſpondet.

quo cunctis utilis euadat, litterarum sequutus est successionem, seu quem vocant, ordinem alphabeticum. Propositus itaque in eleganti epitome, quae cuicunque descriptioni aeri incisae praemittitur, notis, quae genus definiunt, quales fere in TOVRNEFORTII iconibus inuenimus, floris fructusque characteres offerentibus, addidit unum vel plura latina, usitatissima nomina, nec non gallica. Porro accedit descriptio uberior generis, specierum deinde, inter quas vero non raro varietates relatas fuisse adnotamus, post culturae ratio exponitur, quae ut magni momenti est, in primis in exoticis plantis studiose describitur, et tandem usus explicatur, vel copiose, si plantae id requirant, vel concise magis et breuiter. Ne autem supersit aliqua de plantis ipsis dubitatio, ligno incisae icones, vel una vel plures, ad idem genus pertinentes, hic reperiuntur. De his vero notandum est, duplicis generis esse, aliae iam antiquiores sunt, et olim in edendo MATTHIOLO per VALGRISIOS adhibitae, aliae recentius excusae, nouas scilicet plantas proponentes, tales etiam, quarum in aliis botanicorum operibus vel nullae, vel non accuratae satis figurae extant. In denominandis plantis, ut plerumque fit, ob auctorum diuersas sententias atque methodos, etiam hic Noster difficultatem aliquam sensit, ex qua se optime expedire posse inuenit, dum plerisque cognita nomina Tournefortiana adhiberet. Non ita tamen his solis sese adstrinxit, quin, si recte ad genus quoddam planta relata non fuerit, aliorum etiam, praecipue Cl. LINNAEI, adoptaret, vel noua ab illo descripta genera eorumque nomina retineret. Hinc specierum etiam determinatio eiusmodi requirebat notas, quae dubitationem non relinquerent, quare, si multum eae differunt, sigillatim foliorum magnitudinem naturalem, ambitus seu peripheriae conditiones, similesque delineare curauit, ut in *Aceris, Mespili, Populique* exemplis patet.

tet. Retinuit etiam non nunquam ſpecierum denominationes, quales in TOVRNEFORTIO, aliisque antiquioribus ſcriptoribus occurrunt, ne eos, qui botanices ſtudio ſatis gnari non ſunt, confundat. Et hanc etiam ob rationem condonandum eſt Cl. Auctori, quod tamen botanicum non decet, quod varietates ſpecierum numero addiderit, quum in illis aliquando ſingularis decoris et ornamenti ratio inueniatur, cultoribus arborum grata et proficua. De cultura plantarum, quarum propagatio in his arboribus per ſemina, turiones, gemmasque fit, breuiter agit, et terrae conuenientes ſimul conditiones indicat. In eo quoque nos conſentientes habet, cum experientia veritatem commonſtrarit, quod arbores in unum locum, quod in hortis botanicis quandoque quaerunt, non ſint reponendae, quoniam quaecunque fere ſolum ſibi requirit idoneum, ſed potius, quo ſeruentur, in locum, natali ſolo reſpondentem, diſponi debere. Quare non unus Galliae locus, ſed omnes eius prouinciae, colendis vel propagandis hic deſcriptis arboribus aptae iudicantur. Vltimo tandem loco de utilitate ſingulae plantae deſcriptae diſſeritur, aliarum copioſior uſus explicatur, aliarum vero conciſus magis. Sic v. c. in picis, et therebinthinae confectione et praeparatione, in olei oliuarum expreſſione fuſior exſiſtit Noſter, ac in aliis, non tamen praetermiſit reliquas etiam oeconomicas utilitates, quarundam alio loco uberiorem daturus deſcriptionem. Poterat autem eam quoque ob rationem de omnibus vix uno exponere modo. quod non nullas addiderit arbores, quae iam non coluntur, cum quibus factae experientiae non inutiliter eas ſuſceptas fuiſſe demonſtrant, et quarum aliquae in poſterum, ſi nullius euidentioris eſſent uſus, ornamenta tamen varia hortorum, ſyluarumque poſſint exiſtere. In primis, quod omnibus anni temporibus flores, fructus, frondisque varietas egregie delectare

ctare et ſingulis his anni temporibus deſtinata atque conuenientia efformare poſſint ambulacra. Sed, quo illis quoque, qui artis vocabula ignorant, ſatis fiat, tertium, quod ſequetur, huius operis volumen introductionem in rem herbariam proponet.

Immenſa vegetabilium, arborum tantum et fruticum quantitas, ſeminum ex diſſitis regionibus allatorum copia, perpetua promittit huic labori ſuſcipiendo incrementa, quare in poſterum, ſi quae nouae arbores ſint addendae, eas etiam ſupplementi loco ſe additurum eſſe promittit Cl. Auctor, cum in hoc opere genera tantum centum et nonaginta unum, ſpecies vero mille circiter deſcripſerit. Noluit autem Idem ſimpliciter diſſerere de deſcriptis arboribus atque fruticibus, ſed earum quoque ſtudioſos breuiter docere, quo modo in ſuos uſus adhibere poſſint methodicam, ex variorum quidem botanicorum mente aſſumtam, diſpoſitionem, et quidem ſingulari aliqua ratione laetabamur, quod praecipuis methodis adaptatas aliquas diſſertatiunculas adiunxerit, quae et amatores iam poſſint conuincere, eam, quam ſibi non ſatis conſtantem fingunt, methodorum certitudinem eſſe facilemque declarationem. Hinc primo proponit diſtinctionem methodicam ex ſexu, et tres arborum ſuarum claſſes recenſet, nempe earum, quarum flores alii maſculini, alii feminini, ſed diſtincti habentur, porro, quarum flores hermaphroditi ſunt et monopetali, deinde quarum flores hermaphroditi et polypetali inueniuntur. Haec diſpoſitio cum Cl. LINNAEO conuenit. Altera diſpoſitio arbores, ex fructus ratione definit, in eorum addita gratiam, qui priorem difficilem iudicant; in hac ad ſeptem familias arbores reduxit: *prima* continet fructus ſiccos, in cono ſquamoſo, vel ſimili apparatu, *ſecunda* fructus carnoſos, coriaceo inuolucro cinctos, *tertia* fructus nuce dura foetos, *quarta* baccas, ſeu fructus ſucculentos minores, *quinta* capſulas mem-

 brana-

branaceas, uni - vel multiloculares, *ſexta* ſiliquas, *ſeptima* ſemina nuda, calyce vel petalo obuoluta. Tertia diſpoſitio demonſtrat, foliorum quoque formam et ſitum momenta indicare, ex quibus poſſit quaedam cognitio hauriri, quam tamen inſufficientem ipſe declarat Noſter, eo demum tempore aliquando utilem futuram, ſi floribus fructibusque deſtituantur arbores. Pleniorem talis methodi expoſitionem dedit olim Cl. SAVVAGES. Hic tantum quatuor claſſes recenſentur. Sunt ſcilicet folia vel ſimplicia, et integra, aut inciſa, vel compoſita, quo pertinent pinnata, aut palmata. Quo deinde inſeruiat iis, qui exoptant omni anni tempore florentia arbuſta, ad numerum menſium plantae diſpoſitae adiiciuntur, ſiquidem earum coordinatione peculiares poſſint hortuli conſtrui, et umbracula, in quibus ferae non nullae habitent, neque noxam inferant, efformari.

Excipit haec omnia tandem, quarum cauſſa haec praemittebantur, recenſio arborum, in hoc opere deſcriptarum et, ut indicauimus, ad numerum litterarum facta relatio. Sed nos, quod non botanicis utilem, ſed variis oeconomiae ſtudioſis et cultoribus opus eſſe arbitramur, non inanem aliquem laborem ſuſcepturos eſſe putamus, ſi genera hic denominemus, quorum facta eſt mentio, deſcriptio et delineatio, quum a ſcopo noſtro utique ſit alienum, cuncta repetere.

Continetur itaque in *primo* Tomo: *Abies*, *Abrotanum*, *Abſinthium*, *Acacia*, *Acer*, *Alaternus*, *Alnus*, *Amorpha*, *Amygdalus*, *Anagyris*, *Androſoemum*, *Anona*, *Anonis*, *Aquifolium*, *Aralia*, *Arbutus*, *Armeniaca*, *Arundo*, *Aſcyrum*, *Aſparagus*, *Atriplex*, *Azalea*, *Azedarach*, *Baccharis*, *Barba Iouis*, *Belladonna*, *Berberis*, *Betula*, *Bignonia*, *Bonduc*, *Bupleurum*, *Burcardia*, *Butneria*, *Buxus*, *Capparis*, *Caprifolium*, *Carpinus*, *Caſia*, *Caſtanea*, *Ceanothus*

nothus, *Cedrus*, *Celtis*, *Cephalanthus*, *Cerasus*, *Chamaecerasus*, *Chamaedrys*, *Chamaelea*, *Chamaerhododendros*, *Chenopodium*, *Chionanthus*, *Cistus*, *Clematitis*, *Clethra*, *Colutea*, *Coriaria*, *Cornus*, *Coronilla*, *Corylus*, *Cotinus*, *Crataegus*, *Cupressus*, *Cydonia*, *Cytiso-genista*, *Cytisus*, *Dieruilla*, *Dirca*, *Elaeagnus*, *Emerus*, *Empetrum*, *Ephedra*, *Erica*, *Euonymoides*, *Euonymus*, *Fagara*, *Fagus*, *Ficus*, *Frangula*, *Fraxinus*, *Gale*, *Genista*, *Genista-spartium*, *Gleditsia*, *Globularia*, *Granadilla*, *Grewia*, *Grossularia*, *Guaiacana*, *Gualteria*, *Hamamelis*, *Hedera*, *Hippocastanum*, *Hydrangea*, *Hypericum*, *Hyssopus*, *Iasminoides*, *Iasminum*, *Ilex*, *Itea*, *Iuniperus*, *Kalmia*, *Ketmia*, *Larix*, *Lauandula*, *Laurocerasus*, *Laurus*, *Lentiscus*, *Ligustrum*, *Lilac*, *Liquidambar*.

Sequentes explicat *alter* tomus plantas: *Magnolia*, *Malus*, *Menispermum*, *Mespilus*, *Molle*, *Morus*, *Myrtus*, *Nerion*, *Nux*, *Olea*, *Opulus*, *Othonna*, *Paliurus*, *Pauia*, *Pentaphylloides*, *Periclymenum*, *Periploca*, *Persica*, *Peruinca*, *Phaseoloides*, *Phyllirea*, *Phlomis*, *Pinus*, *Platanus*, *Polygonum*, *Populus*, *Prunus*, *Pseudoacacia*, *Ptelea*, *Punica*, *Pyrus*, *Quercus*, *Rhamnoides*, *Rhamnus*, *Rhus*, *Rosa*, *Rosmarinus*, *Rubus*, *Ruscus*, *Ruta*, *Sabina*, *Salix*, *Saluia*, *Sambucus*, *Santolina*, *Sideroxylon*, *Siliqua*, *Siliquastrum*, *Smilax*, *Solanum*, *Sorbus*, *Spartium*, *Spiraea*, *Staphylodendron*, *Stewartia*, *Stoechas*, *Styrax*, *Suber*, *Symphoricarpos*, *Syringa*, *Tamariscus*, *Taxus*, *Terebinthus*, *Teucrium*, *Thuya*, *Thymelaea*, *Thymus*, *Tilia*, *Tinus*, *Tithymalus*, *Toxicodendron*, *Tragacantha*, *Tulipifera*, *Viburnum*, *Viscum*, *Vitex*, *Vitis*, *Vitis idaea*, *Vlmus*, *Vua ursi*, *Xylosteum*, *Yucca*, *Ziziphus*.

Inter haec genera *Azaleam* et *Kalmiam* LINN. p. 85. optime ad *Chamaerhododendron* pertinere scribit, a quo prior staminum solo numero, posterior nectariis ad petali lacinias adnexis, discrepat. *Butneriae* ge- p. 113.

 nus

nus nouum eſt, quod duas petalorum ſeries habet, quorum exteriora videntur ad calycem referri poſſe, quod immediate ex maſſa receptaculi procedunt, licet cum interioribus eundem violaceum colorem habent, ſtamina plura ad viginti inſunt, piſtilla quoque plura thalamo inhaerentia. Imperfecta tamen eſt deſcriptio, a CATESBEIO vocatur *frutex corni foliis, coniugatis floribus inſtar anemones ſtellatae, petalis craſſis rigidis, colore ſordide rubente, cortice aromatico.*
p. 131. *Caſia* nondum coli in hortis ſe paſſa eſt, etiamſi illa in Languedocia ſponte creſcat; itidem ad hortorum
p. 145. ornamenta nondum potuit adhiberi *Cephalanthus.* Siquidem plures ſint inter hic deſcriptas plantas, nec
p. 165. climati Galliae ſatis accommodandae. *Chionanthi* delineatio hic exhibetur, eiusque corollam diantheram eſſe aſſeritur, pariter *Clethrae et Dircae* icon datur. *Zanthoxylo* LINN. nomen *Fagarae* hic adſcriptum
p. 239. fuiſſe legimus, et plantae feminae figura additur. In ficubus maturandis caprificationem, quam vocant, a non nullis adhiberi notiſſimum eſt, huius loco ſuperiori fructus orificio ſeu umbilico parum olei oliuarum fuiſſe applicatum eodem cum ſucceſſu experientia Noſtrum edocuit. Qui ob ſingularem ſuam amaritiem hucuſque habebantur pene inutiles fructus
p. 295. Hippocaſtani, eos tamen a Cl. BON, praeſide Montepeſſulano, nutritioni volatilium aptos redditos fuiſſe refertur. Nucleos nempe in lixiuio calcis viuae et cinerum macerauit, et aqua dein ſimplici abluit, poſt ea vero in paſtam coctione reduxit, dulcem et nu-
p. 336. tritiam. *Laricis* therebinthina, clara et limpida, in interſtitiis interiorum ligni ſtratorum deprehenditur, copioſa admodum, ſi ad certam arbor deuenerit aetatem, hanc terebratione praegreſſa eliciunt, intra ſeptem annorum ſpatium octo libras obtinent, illaque collectio ad quadrageſimum vel quinquageſimum aetatis annum in una eademque arbore fieri poteſt; quae fluida quoque ſemper manet. Speciem eius

facit

facit Cedrum de Libano Cl. Auctor, quae est *Larix orientalis fructu rotundiore obtuso* TOVRNEFORTII. Cum aqua ex *Laurocerasi* foliis destillata instituta experimenta, verum eam esse venenum declararunt, quod protinus illa maiorem canem interfecit. In hoc nullum inflammationis vestigium inuentum est, ex dissecto autem ventriculo adeo vehemens vapor, amygdalas amaras referens, exiit, ut suffocationis periculum inferret, paucae autem guttulae cani datae, eius appetitum auxerunt cum optimi nutrimenti indiciis, quare neruos vehementes affectos fuisse credit Noster. p. 347.

De oleae eiusque fructuum utilitate fusa instituitur disceptatio, et a cultura harum arborum sollicite suscepta, bonum prouenire profectum adseritur, hinc pendet potissimum, quod et optimum possit oleum inde exprimi et ad varios usus oeconomicos fructus ipsi adhiberi. Quod, qua ratione effici possit, dilucide hic explicatur, additis etiam iconibus, preli, quibus oleum exprimatur, et fornacum, quibus lixiuium, saponibus inde conficiendis aptum, praeparetur. Eadem vero cum industria, in ciuium utilitatem directa, omnia hic operose exponuntur, ut in primo Tomo, resinae atque picis praeparatio ex *Abiete*, vel in hoc paullo inferius ex *Pinu* describitur. Prius de illa praeparandi ratione vero quam disserit Cl. Auctor, non inutilem aliquam de charactere generis botanico adducit animaduersionem. Quum enim Cl. LINNAEVS Abietis, Pini et Laricis genus sub uno Pini nomine comprehendat, arbores, quae consueto loquendi more a se inuicem distinguuntur, ex foliis optime discrimen earum repetendum esse iudicat Noster, ita quidem, ut Abies habeat folia ad exortum libera vel nuda, Pinus autem folia duo, tria, quatuor, nunquam plura quam quinque vel sex, vagina membranacea sicca comprehensa, et Larix semper plus quam sex, papillae emi- To. II. p. 63. p. 8. p. 131.

nenti impoſita, ad baſin ſquamis non nullis inueſtita. Nec non ad characteres externos pertinere putat, Laricis flores ad ramorum longitudinem hinc inde, Abietis vero ac Pini ad eorum extremitatem poſitos conſpici. Ex ante adducta autem differentia patet, quare Cl. Auctor tres inferiores quaſi Pini generis claſſes conſtituat, ſcilicet Pini bifoliae, trifoliae, et quinquefoliae, in uno enim eodemque ſubiecto ratione foliorum numeri diuerſitatem obuenire poſſe non eſt, cur notemus. Notatu tamen dignum eſt, pini ſemina in terram ſata, quae variis excreſcentibus herbis tegitur, tertio demum aut quarto ſubſequente poſt ſationem anno comparere, nec ſolum quidem admodum cultum exigere. In primis culturae ratio harum arborum ita exponitur, rationibus additis confirmata, ut Cl. Auctoris propriae induſtriae documentum exhibeat; ſiquidem de iis ſimul hic retulerit differentiis, quae in conis, floribus aliisque circumſtantiis occurrunt, earum nempe ſpecierum vel varietatum, quae nondum ſufficienter ſunt determinatae. Tacemus tamen exactam et amplam deſcriptionem methodi, quae in praeparanda reſina, terebinthinaque adhibetur, quae ad collectionem fauillae et
p.204. fuliginis pertinet, variis iconibus illuſtratae. *Quercus* cultura, arboris licet admodum vulgaris, meretur tamen ſingularem aliquam attentionem, quare, quae in colligendis, ſerendisque glandibus ſint obſeruanda, exponuntur ampliori ſermone, ex quibus tantum notamus, efficiendum eſſe, ne radix praecipua nimis profunda deſcendat, quippe, quae lateralibus ramis deſtituta, promte iterum, ex uno in alium lo-
p.292. cum delata arbore, creſcere recuſet. Sic etiam in *Suberis* cultura adhibenda eſt cura, et corticis ſeparatio, in varias utilitates facta, certis tamen ſtatisque temporibus eſt ſuſcipienda; a decimo nempe ad decimum quintum aetatis annum prima vice cortex deglubitur, id, quod omni octennio iteratur, quo annoſioris

noſioris vero arboris cortex detrahitur, eo melior eſ-
ſe deprehenditur, ſiquidem arbor, vario tempore
decorticata, ad centum et ultra annos durare ſoleat.
Cauendum autem, ne, ut Cl. Auctor putat, liber
laedatur. Ex *Terebintho* reſina quaedam deſtillat, ſi p. 308.
cortex exterior huius arboris fuerit laeſa, quae qui-
dem ex natali loco *Chia* appellatur. Huius vero par-
ua admodum copia eſt, et in loco natali iamiam cum
terebinthina Veneta miſcetur, quae ipſi liquidam
conciliat formam. Confirmat hanc ſententiam teſti-
monium Cl. COVSINERI, quod ex litteris, ad Cl.
Auctorem datis, hic fuſe ſatis adducitur, et lectu
dignum eſt. De *Viſci* baccis communis eſt opinio, p. 355.
non vegetare easdem, prius auibus quam deglutitae
fuerint iterumque excluſae, falſam tamen eam eſſe
ſaepe inſtituta experientia Noſtrum edocuit, qui in
multis viſcum educauit arboribus. Singularem prae-
ter ea addit obſeruationem de radice, ex bacca huius
plantae vegetante, quae procedit. Quum enim reli-
quorum ſeminum radiculae ſoleant promte omnes
deorſum ferri et deſcendere, huius radiculae quam-
cunque directionem ſequuntur, ita quidem, ut ſi in
ſuperiori facie ramuli haereat bacca rami proceden-
tes adſcendant, ſi in inferiori deſcendant et in conti-
nuata quidem vegetatione ſic pergant.

Sufficiant pauca haec ex praecipuis adducta mo-
menta, quae ſatis demonſtrant, non meram recen-
ſionem arborum, ſed neceſſarias variaeque utilitatis
animaduerſiones ſimul additas fuiſſe, quae nos ulte-
riorem continuationem et promiſſam partem auide
expectare iubeant.

IX.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences, année MDCCLII. avec les Mémoires de Mathématique et de Phyſique pour la même année tirés des regiſtres de cette Academie. A Paris de l' Imprimerie Royale. MDCCLVI. in 4 mai. Hiſt. pl. 22½. Comment. alph. 3. pl. 11. Tabulae aeri inciſae 20.

i. e.

Hiſtoria et Commentarii Academiae Scientiarum Pariſinae ad annum MDCCLII.

Initium relationis noſtrae more noſtro faciemus ab obſeruationibus ad *phyſicam generalem* ſpectantibus, quas Hiſtoriographus Academiae Pariſinae collegit.

p. 16. 1) Mentio fit dendritarum in lapicidina prope *Villamnouam* reperiundorum, de quibus obſeruatum eſt, quod materia colorem illis inducens ſeſe inſinuet per interſtitia ſtratorum lapideorum.

2) Terrae motus deſcribuntur, qui menſe nouembri anni 1751 *Hiſpaniolae* et *Iamaicae* multum damni attulerunt.

3) Narratur, *Ricomagi* quoque, *Claramontii* et in vicinis locis, menſe ſeptembri 1752 terram, ſed ſine damno, tremuiſſe.

p. 71. Obſeruationes *anatomicae* hic leguntur quinque:

1) Iuuenis, 28 annos natus, numum 6 librarum * deglutiuerat. Is in oeſophago ſic haerebat, ut, licet alimentis et fluidis et ſolidis tranſitum concederet, ipſe tamen neque adſcenderet, neque deſcenderet. Poſtquam fruſtra tentauerat Cl. LIEVTAVD hunc numum ope fortioris emetici in os repellere, tandem in oeſophagum, oleo amygdalino prius bene illitum,

* *Vn écu de ſix livres.*

illitum, introducto cereo numum in ventriculum depressit, et iuuenem iussit multum cibi assumere, corpus strenue exercere, in dorso vel latere dextro cubare, et aliquoties oleum amygdalarum dulcium bibere. Qua diaeta effectum est, ut post quinque dies numus per aluum excerneretur, nigrefactus paullum, cetera non mutatus. Hac occasione Cl. LIEVTAVD monstratus est aliquis homo, qui eius modi numos, quotquot ipsi dati erant, sine noxa deglutire consueuerat.

2) Virgo, viginti circiter annos nata, ob tristitiam febri affecta fuerat, cui cephalalgia et torpor lethargicus iunctus erat. Ex quo quidem morbo cum perfecte iam conualuisse videretur, subito insultibus epilepticis infestabatur, qui passionibus hystericis similes erant, deficientibus tamen iis accidentibus, quae passiones istas praenuntiare solent. Conuulsiones semper excipiebat torpor, et cephalalgia cum delirio. Neque sanguinis ex arteria temporali missio, neque remedia varia antepileptica, neque antihysterica hoc malum sic pellere poterant, quin idem post breuia interualla recurreret. Tandem, re prorsus desperata, aliquis consilium capit tentandi, num malum a tristitia ortum per terrorem vinci possit, et cum aegra sensus sub finem alicuius paroxysmi recuperasset, ad lectum aegrae clam displodit bombardam. Quod ausum, etiamsi male cessisse initio videbatur, aegra ob terrorem in paroxysmum relapsa, qui omnibus praecedentibus longe erat vehementior, tamen post tres horas adeo salutarem in animo et corpore aegrae mutationem effecit, ut sibimet ipsa, sensu interno persuasa, sanitatem praedicaret. Neque vana fuit haec praedictio, sed vere cessarunt singula sinistra symptomata, et virgo perfecte conualuit. p. 73.

3) Describitur uterus mulieris, quae plures infantes in lucem ediderat, compositus e duobus uteris perfectis et recte conformatis. Vteri totalis figura p. 75.

talis erat, qualem pictores cordi tribuunt. Tubae autem FALLOPII, et ligamenta tam lata, quam rotunda, duplicia non aderant. In orificium exterius uteri totalis orificia uterorum ſingulorum oblique hiabant. Et indicia deprehendebantur conceptionis in utroque utero factae. Quoniam in eius modi utero ſuperfoetatio facile admitti debet, haec hiſtoria Auctori narrationis in memoriam reuocauit caſum feminae illuſtris, quae ſeptima poſt partum hebdomade iterum peperit foetum quinque circiter menſium, viuum quidem, ſed tam debilis conſtitutionis, ut mox viuere deſineret.

p. 76. 4) Monſtroſa narratur conformatio penis, per quem faeces alui excernebantur. Inteſtinum rectum non recta verſus anum deſcendebat, ſed ſub veſica ſeſe incuruabat, et in urethram inſerebatur. Haec inſertio quartum pollicis partem diſtabat ab orificio urethrae in veſicam hiante, et inter utramque urethrae aperturam medium erat aliquid valuulae ſimile, quo et urinae in inteſtina refluxus, et faecum in veſicam ingreſſus impediebatur. Penis tam longitudo, quam diameter, nec non diameter urethrae maior erat, quam in ſtatu naturali. Huic puero, qui per tres fere annos vixerat, tandem faba, quam integram deglutiuerat, mortem conciliauit. Namque iſta faba in urethram delata, per quam deſcendere non poterat, et faecibus alui tranſitum praecludebat, et quum ſimul oblique contra valuulam modo commemoratam niteretur, urinae quoque exitum negabat. Hinc tenſio et inflammatio veſicae et inteſtini, febris, tandemque mors.

p. 78. 5) Iuuenis quidam in dextro latere abdominis verſus regionem iliacam hernia laborabat, quae facile quidem introrſum reponi poterat, ſed reducta maiorem dolorem iuueni afferebat. Poſtquam is febri hectica erat mortuus, diſſectio cadaueris docuit, herniam illam formatam fuiſſe e portione coeci valde dilata-

dilatata, quae peritonaeum perruperat, et in ſe continebat maſſam, ex oſſibus pedum ſuillorum et nucleis ceraſorum compoſitam, atque inuolutam ſubſtantia molli villoſa.

Chemica claſſis unicam obſeruationem ſuppeditat. p. 85.
Cl. HELLOT ſub titulo minerae Cobalti acceperat mineram, in qua plurimae erant cryſtalli, valde pellucidae, et nullo colore tinctae. Cupidus videndi, num vapores ſulphurei et arſenicales cryſtallis iſtis colorem inducere poſſint, integram illam maſſam teſtudini docimaſticae incluſit, eamque per duas horas in igni modico tenuit, a quo teſtudo tantum obſcure rubebat. Cum omnia refrixiſſent, exemit maſſam ex teſtudine, et vidit cryſtallos ſine ulla laeſione transmutatas in ſapphiros, topaſios, rubinos, ſmaragdos, amethyſtos, aliorumque colorum gemmas. Vnde nunc per experimentum conſtat, quod hactenus fere tantum per ratiocinia conſtitit, gemmas colores ſuos vaporibus mineralibus debere.

Sub finem hiſtoriae huius anni elogia leguntur Cll. Vir. GEOFFROY, et CHICOYNEAV.

CLAVDIVS IOSEPHVS GEOFFROY natus fuit Pariſiis, anno ſeculi ſuperioris octuageſimo quinto, patre MATHEO FRANCISCO pharmacopoeo celebri. Optimus hic pater Noſtrum in puerili et iuuenili aetate egregie inſtruxit et ſtudio medico excolendo deſtinauit, hic vero ſtudium pharmaceuticum praecipue elegit. Non neglecta igitur phyſica generali, anatome, et re herbaria, quam in primis duce TOVRNEFORTIO didicit, et poſtea in itinere per Galliam meridionalem inſtituto excoluit, ad labores inpoſterum cum fructa ſuſcipiendos ſe praeparauit. Anno huius ſeculi ſeptimo Academiae ſcientiarum adſcriptus, anno undecimo in locum Cl. BOVRDELIN ad chemiam excolendam electus, anno vigeſimo ter-

tio

tio poſt obitum Cl. BOVLDVC ſtipendio ornatus, et anno vigeſimo quinto in numerum ſociorum academiae ſcientiarum anglicae receptus fuit. In ſtudio chemico pharmaceutico excolendo egregiam ſemper adhibuit induſtriam, et fructus laborum ſuorum in ſexaginta circiter commentariis, qui in ſcriptis academiae reperiuntur, exhibuit; quos cum ſingulos recenſere nequeamus, monemus tantum, eum in examine oleorum eſſentialium plantarum, tuberum terrae, ſalis ammoniaci, ſalis SEIGNETTE, boracis, terrae aluminoſae, cum cura verſatum fuiſſe. Anno quinquageſimo ſecundo huius ſeculi, die nono martii, breui morbo colica ſpaſmodica agitatus obiit annum agens ſexageſimum ſextum*.

FRANCISCVS CHICOYNEAV Monſpelii anno ſeculi ſuperioris ſeptuageſimo ſecundo natus fuit patre MICHAELE, Cancellario patriae uniuerſitatis et Anatomiae et Botanices Profeſſore. In hoc munere fratres Noſtri CHICOYNEAV, et natu maior et minor, viuenti patri ſucceſſerant, utroque autem praematura morte abrepto, pater ipſe illud iterum ſuſcipiebat et Noſtrum, qui rei militari ſe conſecrauerat, eo diſpoſuit, ut ad medicinam excolendam animum conuerteret. Fecit hoc tanta aſſiduitate, ut vigeſimo quinto aetatis anno Doctoris medici titulos et iura ex merito caperet, et paulo poſt patris munus ſubiret, eique indefeſſo ſtudio et dexteritate non ſolum praeeſſet, ſed etiam in medicina cum laude facienda ſe exerceret. Peſtis tunc temporis inter ciues maſſilienſes magnam ſtragem effecerat, iuſſu itaque Ducis Aurelianenſis eo miſſus fuit Noſter, quo medicorum collegio, ad morbum contagioſum refrenandum et exſtinguendum conſtituto, praeeſſet, qua in re praeſtanda ita ſe geſſit, ut in indolem peſtiferi mali per ſectiones cadauerum peſte demortuorum et obſeruationes

* vid. Comment. noſtr. Vol. I. Part. III. p. 530.

tiones ſymptomatum in peſte affectis inquireret ipſe, et ideo conſiliis praeſtantiſſimis ſuccurrere poſſet. Poſtquam itaque per annum Maſſiliae commoratus erat, Aquis ſextiis morbum ſimilem imminentem conſiliis ſuis ſuppreſſit. Monſpelium reuerſus ibique ſummo cum applauſu omnium exceptus, otio tamen litterario diu frui non potuit, anno enim huius ſeculi trigeſimo primo cura ſanitatis familiae regiae ipſi concredita fuit; huic tamen officio vix per nouem menſes praefuit, quoniam poſt obitum Cl. CHIRAC Conſiliarius regis et primus medicus conſtituebatur. Et licet vires aetate iam fractae eſſent, Regem tamen ubique et in expeditionibus bellicis ſequutus eſt. Obiit tandem octogenarius, non niſi aetate confectus, anno 1752. die decimo tertio aprilis, * ſcripta nulla exarauit praeter aliquas diſſertationes, nec commentariis Academiae ſcientiarum traditis inclaruit, indicati enim labores eum in muneribus ſuis ſemper occupatum tenebant.

Tranſimus ad commentarios, quorum titulos eo, quo ſe inuicem excipiunt, ordine huc transſcribemus, et de his, qui ad noſtrum inſtitutum pertinent, paullo fuſius ad lectores noſtros referemus.

1) Cl. BOVGVER agit *de operationibus gubernatorum, quas vocant correctiones*, et varia adnotat in Matheſi practica uſum habitura. p. 1.

2) Cl. GVETTARD *de quibusdam Galliae montibus* exponit, *qui olim arſerunt.*** Hi montes ſunt in *Aluernia*, numero tres, quorum primus eſt prope pagum *Voluicum* duas Leucas a *Ricomago* diſtans, ſecundus vulgo dictus *Puy-de-Domme* prope *Claramontium*, tertius, qui vulgo *mons aureus* vocatur. p. 27.

De

* vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. III. p. 531.

** Lecta 10 maii 1752.

De eorum incendiis, nulla quidem exſtant hiſtoriae documenta, multa tamen ſigna naturalia teſtantur, quae Cl. Auctor praeſens contemplatus eſt diligenter, figura conica, pumicis copia ad radices montium, ſuper hoc ſaxorum ingentium, ſcoriis ſimillimorum, cumuli, prope verticem crater. Praeterea per totam altitudinem montis Voluici et ultra radices eius ſatis longe extenſa inuenit ſtrata lapidea, pedem unum craſſa, nulla marga, argilla, aliisue materiis diſſimilibus, ut alibi fieri ſolet, interſtincta, ſed continua, quorum maſſa maſſam illam fuſilem, quam Veſuuius euomuit, perfecte referebat. Et terra hos montes circumiacens multas in ſe continet materias alimentum igni praebentes, petroleum, lithanthraces, bitumen. Neque prorſus conſumtum iam eſſe ignem, qui olim incendii horum montium cauſſa fuit, thermae in *monte aureo*, et terrae motus, qui ante aliquot annos Ricomagenſes terruit, perſuadere nobis poſſunt.

p. 60. 3) Cl. MACQVER *analyſin ſuam chemicam coerulei Berolinenſis* deſcribit.* Hanc maſſam calcinatam a magnete trahi omnem, obſeruauit, et inter calcinandum exhalare vapores, alcali volatilis odorem ſpargentes, imo iniectam nitro fuſo aliquam detonationem efficere. Vnde intelligitur, cum ferrum, tum materiam pinguem et inflammabilem ineſſe huic pigmento. Deinde Cl. Auctor acidorum vim in coeruleum Berolinenſe tentauit; ſed ea, etiam calore haud modico adiuta, non agere in hanc materiem expertus eſt. Contra ea liquore nitri per tartarum fixi affuſo huic materiae in puluerem redactae, color coeruleus diſparuit. Pulueris huius bene abluti aqua pura partem calcinauit Cl. Auctor, parti reliquae aquam fortem affudit; viditque illam partem calcinatam a magnete omnem attrahi, hanc autem in aqua forti

* Lecta d. 15 nouembr. 1752.

forti cum ingenti efferuefcentia diffolui, folutione luteum colorem trahente. Poftquam fic intellexit, praedictum liquorem alcalicum omne id, quod in coeruleo Berolinenfi ineft a ferro diuerfum, foluiffe, liquorem illum cum aqua forti confudit, et animaduertit 1) pauciorem aquae fortis copiam ad faturationem fufficere, quam fi liquor ille coeruleo non fuiffet affufus, 2) liquorem miftum, finita efferuefcentia, viridem colorem nactum effe, et elapfo aliquo tempore praecipitari aliquid coloris cyanei, et liquori luteum colorem reddi. Haec duo phaenomena Cl. Auctoris progreffum in hac analyfi direxerunt, ex qua tandem ipfi enata eft fequens theoria. Coeruleum Berolinenfe conftat ex ferro et materia quadam inflammabili, cui colorem fuum debet. Haec materia per lixiuia alcalina, coeruleo illi affufa, ex ipfo extrahitur, et non differt ab ea, qua grauidum reddi folet alcali cum fanguine bouino calcinatum, neque ullo acido poteft feparari ab alcali, quod illam foluit, nifi acidum illud cum metallo quodam coniunctum fit; hoc enim in cafu acidum folutionis metalli miffas facit particulas metallicas, et fibi adiungit alcali, quo ipfo materia, coeruleum colorem efficiens, feparatur ab alcali illo, et coniungitur cum particulis metalli, quod, fi fuerit ferrum, in coeruleum Berolinenfe conuertit. Quae res nouum ac memorabile exemplum fuppeditat legis illius *duplicis affinitatis*, quam Cl. Auctor in commentariis fuis de arfenico expofuit, et fecundum quam materia, quae duas alias a fe inuicem feparare, ob fufficientis affinitatis cum alterutra earum defectum, fola non poteft, apta redditur ad feparationem efficiendam, dum iungitur quartae cuidam materiae, quae cum altera materiarum feparandarum tantam habet affinitatem, ut defectus affinitatis inter reliquas duas inde compenfetur. Iam in praeparatione coerulei Berolinenfis per folutionem vitrioli viridis atque aluminis, accidit

ut,

ut, dum acidum ſolutionis vitrioli, quod terrae ferrugineae iunctum eſt, agens in partem lixiuii materia praedicta colorante impraegnatam, hanc materiam una cum particulis martialibus in forma pulueris coerulei praecipitat, ſimul praecipitetur pars terrae ferrugineae in forma pulueris lutei, quia haec pars dimittitur ab acido, partem lixiuii materia colorante non grauidatam inuadente; Et ſic totum praecipitatum, non coeruleum, ſed viridem colorem haberet, niſi ſolutio aluminis id impediret. Namque acidum vitriolicum in hac ſolutione obuium ſeſe coniungit cum parte lixiuii, nihil materiae colorantis continente, eoque fit, ut parum tantum terrae ferrugineae praecipitetur, cuius color coeruleo colori officit; et quanquam ſic, pro terra ferruginea, terra alia non metallica, quae alumini ineſt, praecipitatur, tamen haec, cum alba ſit, non poteſt mutare colorem coeruleum in viridem, ſed eum duntaxat dilutiorem reddit. Ceterum cuius generis ſit iſta materia, cui coeruleum Berolinenſe colorem ſuum debet, Cl. MACQVER nondum definit, ſed in aliis commentariis hanc quaeſtionem tractare pollicetur.

p. 78. 4) Cl. DE LA LANDE *commentatio prima de parallaxi lunae, eiusque a tellure diſtantia, in qua nouae obſeruationes Regis iuſſu annis* 1751 *et* 1752 *Berolini atque in Promontorio Bonae Spei habitae, ad figuram terrae ſphaeroidis ſub polis depreſſae applicatur, ut inde parallaxes pro diuerſis in terra punctis deducantur.*

p. 115. 5) *Appulſus ſtellae fixae in chela cancri orientali ad limbum ſeptentrionalem lunae, cum aliis non nullis appulſibus, obſeruatus a Cl.* LE MONNIER filio.

p. 117. 6) *Hiſtoria morborum epidemicorum Pariſiis an.* 1752 *una cum aeris temperie obſeruatorum* a Cl. MALOVIN. Huic hiſtoriae praemittit Cl. Auctor obſeruatio-

ſeruationes quasdam generales de origine, natura, et efficacia ventorum, ex quibus hoc tantum excerpemus, quod diuturna experientia ſeſe edoctum profitetur, auſtrum capiti et neruis infeſtum, eurum atra bile abundantibus et ſicci temperamenti hominibus valde inimicum, fauonium autem ſanitati maxime amicum eſſe, ob humiditatem, boream contra, ob ſiccitatem, perniciofiſſimum. Ianuario anni 1752 tempeſtas fuit valde humida et parum frigida, fauonio et libanoto ſpirantibus; morbi epidemici fuerunt morbi pectoris, rheumatiſmi, pleuritides, febres catarrhales; mortui ſunt Lutetiae 1449, nempe 773 mares et 676 feminae, nati autem 1090 pueri et 998 puellae. Februario, qui humidus et mediocriter frigidus fuit, ſpirantibus auſtro et libanoto, morbi fere iidem, qui praecedenti menſe, et praeterea morbus cutaneus, qui ſigna variolarum, ſed valde mitia, anxietatem nempe praecordiorum, et dolores renum, per quatuor dies habebat, quibus elapſis prodibant puſtulae, in quarum ſummitate ſeroſitas quaedam inerat, et quae poſt 24 horas rumpebantur, quo facto puſtulae exſiccabantur, et remanebant maculae rubrae, quae, uti maculae a variolis relictae, diſſipabantur. Mortui ſunt hoc menſe 761 mares, 720 feminae, nati 1034 pueri, et 1051 puellae. Martio tempeſtas ſiccior, quam ſuperioribus menſibus, multi fluxionibus in altero oculo vel aure alterutra laborabant, mortui 918 mares, 765 feminae, nati 1130 pueri, 1092 puellae. Aprilis praeter morem ſiccus fuit, ſpirantibus plerumque borea et euro-aquilone, morbi graſſantes fuerunt catarrhi, morbi faucium, pleuritides; mortui 1059 mares, 827 feminae, nati 1049 pueri, 999 puellae. Maio p. 126. aeris temperies, qualis hoc menſe eſſe ſolet; epidemicus morbus febris intermittens haud maligna, quae cum frigore incipiebat, ſed cuius paroxyſmi quotidie a meridie redeuntes eam frigore non incipiebant, et

 poſt

poſt quartum diem ceſſabant, die ſecundo, tertio vel quarto puſtulis in ore erumpentibus; diaeta cum potu largiore et diluente, et poſthaec purgatio hanc febrim tollebant, venae autem ſectio non conducebat; mortui 996 mares, 749 feminae, nati 1098 pueri, et 1051 puellae. Iunio aer fuit temperatus, ſiccus magis, quam humidus, etſi multum pluit, et fauonius plerumque ſpirauit. Nam humiditatem aeris non a ſola pluuia, ſed maxime a ventis, ſole, et exhalatione terrae pendere affirmat Cl. Auctor; quae ſententia facile concedi poſſet, modo docuiſſet Auctor, qua ratione humiditatem aeris menſurauerit vel aeſtimauerit, quum de hygrometro altum in hac hiſtoria ſilentium ſit. Morbi huius menſis ſpatio frequentes, fuerunt eryſipelae, morbillique; notata etiam fuit febris maligna cum dolore lateris, ſed quam, non inſtar pleuritidis, per ſanguinis miſſionem, ſed per purgationem primarum viarum curari oportuit. Praeterea refert Auctor, a Cl. FERREIN in Facultate medica narratum fuiſſe, quod e vena in brachio viri, de repletione vaſorum antea conqueſti, ſecta, multo plus liquoris lacti ſimillimi, quam ſanguinis, prouenerit, et quum plures poſt horas vena rurſus caſu aperta fuerit, iterum emanauerit eius modi liquor, qui ſeſe coagulando ſeparauerit a ſanguine, cuius aliqua, ſed longe minor, copia ſimul effluxerat; venae ſectio undecima poſt coenam hora inſtituta erat, neque poſtea aſſumta fuerant alimenta. Hac occaſione alius medicus, MVRRY, affirmauit, tale quid ſaepius a ſe obſeruatum eſſe in eis, qui aſſidue equis vehantur. Mortui hoc menſe ſunt 1420, mares 796, feminae 624, nati 1927, pueri 969,
p. 131. puellae 958. Iulio menſe humidus ſupra modum aer; morbus epidemicus nullus praeter febrim ephemeram, et ſpeciem variolarum, quae aegros per quindecim dies detinebant; denati 1194, mares 609, feminae 585, nati 1816, pueri 919, puellae 897.

Auguſto

Augusto aeris temperies, qualis in Iulio, coelum semper fere caliginosum; fluxiones, et febres catarrhales frequentes, morbilli ac variolae in urbe quidem rariores, sed in agris, qui circumiacent, grassantes (unde Cl. Auctor colligit, exhalationes terrae magnam vim habere inter alia ad hos morbos efficiendos); numerus mortuorum 1137, mares 601, feminae 536, natorum 2013, inter quos 1085 pueri, et 928 puellae. Ceterum memorat Cl. Auctor febrem malignam cum delirio, quae per purgationes et sanguinis detractiones nequicquam tractata, tandem nutriente victu curata est. September serenitatem et siccitatem insolitam attulit, fauonio maxime flante; grassatae sunt variolae, et febres putridae cum eruptione pustularum aut macularum rubrarum in cute, quibus maxime infestabantur puerperae. Nati sunt hoc mense 1985, pueri quidem 990, puellae 995, denati autem 1181, mares 636, feminae 545. Obiter p. 134.
occasione virginis, quae suppressum menstruorum fluxum restituit usu lactis, in quod vitrum, diu aeris iniurias passum, candens intinctum fuerat, Cl. Auctor, usum lactis cum alcalinis in medicina frequentiorem optat. October siccior fuit Septembri, eurus vel euro-aquilo maximam mensis partem spirauit, nec gutta pluuiae decidit; rheumatismi et fluxiones in capite, oculis, dentibus, et faucibus multos afflixerunt. Homines 1331, mares quidem 688, feminas vero 643 mors abstulit, contra 2065, inter quos 1050 pueri, et 1015 puellae, in lucem editi sunt. Nouembri aer temperatus, venti varii, morbi epidemici nulli, diem obierunt 1394, nempe 731 mares, et 663 feminae, nati autem sunt 1917, pueri 935, puellae 982. Decembri aer humidus fuit, nec frigidior, quam superiori mense; morbi communes fuerunt dolores faucium, fluxiones, et febres putridae; mortui 1636, sexus masculini 912, feminini 724, nati 1935, pueri 964, puellae 971. Fuit ergo nume-

rus infantium hoc anno Lutetiae ſacro baptiſmate ablutorum 24250, puerorum nimirum 12313, cum 11937 puellis, ſed defuncti ſunt ibidem 17762, ſexus maſculini 9583, feminini 8179. Multitudo puerorum natorum in Europa puellarum multitudinem, obſeruante Cl. MALOVIN, quotannis ſuperat, quemadmodum etiam plures mares, quam feminae quotannis moriuntur. Maximum frigus hoc anno incidit in 16 Ianuarii, ac 30 Decembris, et fuit 5 graduum ſub puncto gelationis in thermometro Reaumuriano. Maxima barometri altitudo fuit $28\frac{5}{12}$ pollicum, decimo et undecimo Martii, minima 27 pollicum, 10 Ianuarii.

p. 142. 7) Cl. CLAIRAVT *conſtructionem tabularum parallaxis horizontalis Lunae iuxta theoriam Lunae a ſe editam docet, et monita quaedam addit de aliis elementis calculo in hac theoria ſubiectis.* Sequitur

p. 161. 8) Cl. DE LA SONE *ſecundus commentarius de organica oſſium ſtructura.* * Hoc in commentario Vir doctus 1) ſingularia quaedam oſſium capitis, et praecipue dentium, conſiderat, 2) ſtructuram cartilaginis, quae oſſa adultorum pleraque inueſtit, eisque intime adhaerere videtur, ſingularem deſcribit, 3) ligamentorum, tendinum in ſubſtantiam oſſeam inſertionem, et 4) modum, quo partes hae molles tam duris partibus adeo firmiter iunctae ſunt, exponit. Cranii ſtructura hoc habet ſingulare, quod in foetu quidem cranium conſtet ex pluribus partibus oſſeis, non contiguis, et per membranam tantum modo iunctis, creſcente autem homine nato, hae partes ſic creſcant, ut ad contactum mutuum perueniant per dentes ſpongioſae ſubſtantiae, e lamina ſuperiori cuiusque partis

* Lecta d. 15 Ianuar. 1752. Primus commentarius exſtat in Memoir. de l' Acad. Roy. d. Scienc. an. 1751 p. 98. vid. Comment. noſtr. Vol. VI. Pars I. p. 44.

partis prominentes, qui inter dentes vicinae partis recipiuntur. Quod dum fit, partes uniuntur et iunguntur ſibi mutuo ſine ulla dentium inflexione vel replicatione; ſed partim quatenus multis dentibus ea eſt figura, quam fabri *caudam hirundinis* vocant, et ob quam in cauitatibus, quas occupant, firmiter retinentur, partim quod laminae inferiores partium cranii creſcendo ſuper ſe inuicem parumper extenduntur, fit tandem ex quatuor oſſibus unum ſolidum hemiſphaerium, tantae fere firmitatis, ac ſi ex unico oſſe conſtaret, et ſimul idoneum praebens transitum vaſis fibrisque ex pericranio in duram matrem et viciſſim. Elucet ergo ex hac fabrica cranii ſingulari adoranda auctoris naturae ſapientia, quae tali arte effecit, ut caput quidem foetus ad partum iuuandum figuram ſuam mutare, et oblongius euadere poſſet, adulti autem hominis cerebrum fornice ſolido perquam firmo contegeretur.

Dentes ſunt ſingulare oſſium genus, et longa p. 165.
alia ratione, quam cetera corporis humani oſſa, creſcunt. Conſtat inter omnes, dentes haud naſci ex cartilagine, ſed ex tuberculis mucoſis, quod iamiam ſeculo XVI ab Anatomico Germano, VOLCHERO COITER obſeruatum eſſe Auctor notat. Initio formationis foetus materia illa mucoſa folliculo membranaceo incluſa eſt, et nullum radicis veſtigium apparet. Creſcente foetu, tuberculum mucoſum conſiſtentiam et colorem cryſtallinae lentis oculi nanciſcitur. Circa ſeptimum menſem germen illud dentis mucoſum tegi incipit ſuperne et circumcirca lamina oſſea alba et compacta, ſub qua germen naturam ſuam mucoſam ſemper ſeruat, adeo, ut oſſificatio eius non gradatim perfici videatur, ſaltim a Cl. Auctore nunquam inuentum ſit in ſtatu indurationis medio inter mucoſam et oſſeam naturam. Oſſificatio autem dentis non ſolum a circumferentia verſus centrum, ſed etiam a centro verſus peripheriam procedat,

cedat, necesse est, quia dens semper alueolum suum crescentem replet, et crusta vitrea extensionis capax non est. Quia haec crusta ob eandem rationem incrementum rudimenti mucosi ubique, inferioribus partibus exceptis, impedit: mucor ille versus fundum alueoli sese extendere cogitur, et ibi obuias cauitates explere: quae est radicum dentis origo. Expletis his cauernulis, germen, dum crescere pergit, protrudit corpus dentis, ut hoc tandem, gingiua perforata, in lucem exeat. Ad firmandum in alueolo suo dentem, praeter radices eius, facit praecipue cartilago, quam Vir Cl. inter dentem et alueolum detexit, et quae multas fibras tum in radicem dentis, tum in parietem interiorem alueoli immittit. Eam putat esse partem periostei, pressione, quam inter utrumque os passa est, conspissatam.

p. 170. Pergimus ad secundum huius commentarii partem, in qua Cl. Auctor eas cartilagines considerat, quae laminis osseis tam intime adhaerent, ut partem earum constituere videantur, quales sunt in capitibus et cauitatibus articularibus ossium, articulatione mobili iunctorum, atque in sulcis, qui tendines recipiunt. Earum structuram Cl. Auctor ab aliarum cartilaginum structura multum discrepantem vidit nudis oculis, postquam caput ossis femoris, verticali sectione in duas partes diuisum, in aqua coxit. Animaduertit enim, cartilaginem, quae caput huius ossis incrustat, compositam esse ex ingenti copia filorum iuxta se inuicem plano ossis perpendiculariter positorum et inter se arcte iunctorum, ut ergo perfecte similis sit substantiae vitreae dentium. Sed eandem rem etiam luculentius oculis usurpari posse monet, si caput ossis, eiusmodi cartilagine vestitum, calcinetur, et deinde diffringatur. Extrema illorum filamentorum ab osse remotiora minus dura magisque flexilia obseruauit extremitatibus ossi continuis, quae ipsae osseae naturae apparent. Vtrum hae cartilagi-

nes

nes ſint fibrae oſſeae productae ſeu continuatae, an ſecundum Cl. DU HAMEL ſententiam ex perioſteo enaſcantur, Cl. Auctor in dubio relinquit, et ſatis habet, hac fabrica obſeruata, melius explicari poſſe uſum harum cartilaginum in articulationibus, qui, praeter frictionis diminutionem, in hoc conſiſtit, ut fortius et diutius reſiſtant perpetuae preſſioni et frictioni partium contiguarum, ſine propriae figurae atque elaſticitatis damno.

Tertio de inſertione tendinum et ligamentorum non nullorum in quaedam oſſa, praecipue in oſſa extremitatum, notat eorum extrema ſic tranſire per perioſteum, ut continuitatem fibrarum eiusdem interrumpere videantur, et deinceps inſeri in ipſam ſubſtantiam oſſis ad quartam ſaepe partem pollicis, immo in extremis oſſium longiorum penetrare ad ſubſtantiam ſpongioſam, et laminis contextus ſpongioſi adhaereſcere, mutatis ſubinde directionibus, quos ante inſertionem habebant, adeo, ut tale os cum ſuis ligamentis et tendinibus perfecte ſimile ſit trunco arboris, ramis ſuis ornatae. Attamen de non nullis tantum ligamentis et tendinibus haec intelligenda eſſe, monet Vir doctiſſimus, et concedit plurimos faſciculos tendineos, ligamentoſos et cartilaginoſos oſſibus ſine profundiori inſertione adhaerere. p. 173.

Quarto ad quaeſtionem, qui fieri poſſit, ut molles tendinum ac ligamentorum fibrae durae oſſis ſubſtantiae tam firmiter adhaereant, reſpondet, id ea ratione fieri, ut extrema illarum fibrarum ipſa fiant oſſea, idque non uniformiter, ſed ſenſim ac per gradus; ſic enim haud tolli cohaeſionem inter contigua puncta fibrarum, cum eorum homogeneitas duntaxat infinite parum mutetur.

9) Cl. DE THURY continuatio commentationis anno 1748 in Academia lectae, de *variationibus altitudinum ſolſtitialium ſolis.* p. 178

p. 189. 10) Cl. GVETTARD *comparatio inter Canadam et Heluetiam respectu habito ad mineralia.* In hac prima parte huius commentationis Cl. Auctor recenset fossilia Canadensia, a se examinata. Inter terras memorat terram viridem e regione *Illinensi*, quae autem nihil cupri continet, speciem ochrae ex eadem regione, et sabulum, quod magnes attrahit. Lapidum plures recenset species, inter quas est marmor atrum *Quebecense.* In eo sunt venae albae angustae, quae constant ex crystallis minutis, satis pellucidis, figurae irregularis, et non nunquam in stratis huius marmoris reperiuntur similes crystalli, sed multo maiores et hexagonae, quas quidem pro adamantibus habuerunt, licet his multo sint molliores. Porro ex hac classe notabimus lapidem foetidum, qui ex parte a spiritu nitri vel salis, non autem a spiritu vitrioli, dissoluitur, et in igne calcinatur, ex eo cotes pro nouaculis parant. Minerae tandem, de quibus hic agitur, sunt minerae ferri et plumbi praecipue, quippe quibus metallis Canada abundat. Aquarum etiam quarundam mineralium, partim ferruginearum, partim sulphurearum sub finem huius Commentarii breuiter fit mentio.

p. 221. 11) Cl. CASSINI DE THVRY *obseruatio eclipsis lunae* d. 2 *Decembris* 1751 *in obseruatorio regio.*

p. 223. 12) Cl. LIEVTAVD *relatio de raro ventriculi morbo, una cum quibusdam obseruationibus de mechanismo vomitus, et usu lienis.** Vir, 65 annos natus, de plenitudine ac grauitate ventriculi et conatu perpetuo vomendi, tametsi vomitus nunquam, arte etiam adhibita, consequeretur, questus, tandem hydrope uniuersali moriebatur. Ventriculus eius reperiebatur summopere tensus et repletus, etsi per plures dies perparum alimenti assumserat, canalis contra intestinorum

* Lecta, d. 23 Iunii 1752.

norum tam arctus erat, ut totius volumen vix ventriculi volumen aequaret. Pylorus, in quem primum Cl. Auctor culpam morbi coniecerat, liber erat, et optime constitutus. Quam ob rem non aliam caussam morbi subfuisse iudicat, nisi paralysin ventriculi, qui vim sese contrahendi, et forsan quoque sensum, perdiderit, quale quid saepius obseruatum est vesicae accidere. Verum quia haec hypothesis, assumta vulgari theoria vomitus, impotentiam vomendi haud explicat: haec theoria ab Auctore sub examen vocatur. Primo negat musculis abdominis facultatem vomitum efficiendi; tum quia in corporibus valde macilentis, quorum abdomen cauum est, et in quibus tamen vomitus locum habet, contractio illorum musculorum magis auget, quam minuit ventris cauitatem, tum quia manus musculis illis imposita, quando aeger vomit, nunquam eam horum tensionem sentit, quam percipit in tussi, aut cum nares emunguntur. Et se vidisse testatur Cl. Auctor hominem, in quo musculi abdominis inflammati erant, et qui tussiens maximum dolorem, vomens autem nullum sentiebat. Secundo diaphragma non plus valere ad vomitum ciendum, quam abdominis musculos, demonstrat ex eo, quod vomitus non fiat, quando diaphragma sese contrahit; nam, diaphragmate contracto, oesophagus constringitur, et materiae exitum ex ventriculo haud permittit, praeterea materia, per oesophagum expulsa, in tracheam, eleuata epiglottide, intrare deberet; nisi exspiratio, quae nunquam fit diaphragmate contracto, illud impediret. Remotis autem hisce caussis vomitus, nil relinquitur, nisi hoc, quod conuulsio ventriculi sit vera vomitus caussa; ex quo intelligitur, cur in casu huius aegri, de quo agitur, vomitus locum habere non potuerit. Ad usum lienis quod attinet, vidit Cl. Auctor in hoc cadauere confirmationem sententiae suae de liene, quam iam olim Historiographus Academiae

miae anno 1738 expoſuit, ſcilicet lienis hunc eſſe uſum, ut ſemper expleat ſpatium inter ventriculum et inteſtina, adeo, ut vacuo ventriculo intumeſcat, repleto autem in arctum ſe cogat. Nam lien in hoc cadauere, ceteroquin bene conſtitutus, tam paruus reperiebatur, ut vix duarum unciarum pondus haberet.

p. 233. 13) Cl. LE MONNIER, medici, *obſeruationes de aeris electricitate.* FRANKLINI experimentum repetens Cl. Auctor certior factus eſt, materiam electricam fere ſemper obſeruabilem eſſe inſtante tempeſtate, praeſertim cum aeris tranquillitas et ingens calor praeceſſit, et in maxima copia adeſſe, quando nubes in pluuiam ſoluuntur, licet nullum tonitru audiatur; ſimul ac materia electrica ſeſe prodat, aerem hactenus tranquillum inquietum reddi, et ventum fieri tanto violentiorem, quanto magis abundet materia electrica; denique ubi aer ſatis humectatus fuerit, electricitatem eius ceſſare. Sed praeterea reperit, aerem ſaepe ſatis electricum eſſe, etiamſi nullae nubes adſint, quae ſuam cum illo electricitatem communicare poſſint; atque obſeruauit, hanc aeris vim electricam poſt ſolis occaſum minui, ſenſimque euaneſcere, nocturno humore deſtructam, et demum hora octaua vel nona matutina iterum ſenſibilem fieri. Vnde autem hanc aer electricitatem habeat, nondum liquet; a tellure tamen eam venire, Auctor contra Cl. WATSONVM, negat, quoniam machina electrica, cum omni eius apparatu, ipſisque illis, qui globum fricabant, e reſtibus ſericeis ſuſpenſis ita, ut omnia in aere libera penderent, globum electricum reddi obſeruauit.

p. 244. 14) *Obſeruationes anatomicae de corde:* Commentarius I. Auctore Cl. LIEVTAVD. * Cum in examinando

* Lectus d. 8 mart. 1752.

nando corde Anatomici tantum non omnes ad ſolam fibrarum texturam et poſitionem animum attenderint: Cl. Auctor praecipue ad actionem eius, et relationem inter ipſum ac ceteras corporis partes reſpicere conſilium cepit. Primo autem exponit de pericardio, quod huius commentarii argumentum eſt. Ex pericardii ſitu iudicandum eſt de ſitu cordis in animali viuo: quum illius cauitas a corde exacte impleatur. Quod enim multi affirmauerint, capacitatem pericardii duplo maiorem eſſe volumine cordis, fraudi ipſis fuit diminutio voluminis, quam cor a morte patitur. Neque verendum eſt, ne pericardium, ſi eius capacitas volumini cordis aequalis tantum ſit, cordis dilatationem impediat: quoniam cordis volumen in diaſtole non augetur, quippe in qua tantum minuitur volumen auricularum, quantum ventriculorum volumen augetur. His praemiſſis, Cl. Auctor deſcribit duas membranas, ex quibus cum interiecta tela celluloſa compoſitum eſt pericardium. De exteriore tendinea, inter alia, notat, eam ſic iungi cum diaphragmate, ut utriusque fibrae ſint prorſus continuae, et quomodo haec continuitas etiam in externo huius membranae plano obſeruari poſſit, docet; praeterea ſtructuram earum eius partium, per quas arteriae et venae traiiciunt, exponit, eamque obſeruat pro arteriis aliam eſſe, quam pro venis. Interiorem membranam quod attinet, Auctor vaginas praecipue deſcribit, quas ipſa vaſis e corde eductis praebet. Deinde de uſu pericardii exponens, notat, admirabilem conſenſionem motuum pulmonum et glottidis, coſtarum et diaphragmatis, quam multi ex conſenſu neruorum, inuita anatome, explicare volunt, melius ex arcta coniunctione pericardii cum pleura et vaſis pulmonalibus repeti poſſe; et ſtatum pericardii plurimum habere momenti ad motum cordis et reſpirationis immutandum, id, quod in primis ex ſpaſmis pericardii, qui maximam par-

tem

tem paſſionis hyſtericae et hypochondriacae abſoluunt, manifeſtum fit. De aqua pericardii non ſentit cum illis, qui in ſtatu naturali pericardium ſemper aliquam humoris copiam continere putant, ſed ſtatuit, parum aquae, quod ſaepe in pericardio reperitur, aut eſſe a morbo quodam, aut in cadaueribus, paullo ſerius a morte ſectis, illam paullatim exſudaſſe ex poris membranae interioris pericardii, diſſolutioni ſuae putridae proximi. Colophonem huic primo Commentario imponit Cl. Auctor obſeruatione copioſae ſuppurationis membranae interioris pericardii ſingulari.

p. 266. 15) *De auium digeſtione, Commentarius primus, continens experimenta pro cognoſcendo modo, quo digeſtio fit in auibus, quae maxime granis et herbis veſcuntur, et ventriculum habent craſſiorem carnoſum.* Auctore Cl. DE REAVMVR. Vtrum digeſtio alimentorum in ventriculo per diſſoluentium liquidorum actionem, an per triturationem, an utraque ratione ſimul fiat, inter Phyſiologos nondum conuenit. Quam litem ut dirimeret Ill. Auctor, in auibus experimenta capere inſtituit, quarum aliae carnoſo et craſſo ventriculo, aliae tenuiori et membranoſo praeditae ſunt. De experimentis in prima illa auium claſſe captis hoc loco exponit. Primo gallis Indicis iunioribus et anatibus deglutiendas dedit ſphaerulas vitreas cauas, ex quibus margaritas ſic dictas ſpurias conficiunt, et poſt quatuor et viginti horas diſſectis gallis, ita illas in puluerem redactas et digeſtas comperit, ut ne minimum quidem vitri fruſtulum neque in ingluuie, neque in ventriculo, neque in canali intermedio, neque in inteſtinis reperiri poſſet; perquiſito etiam ſollicite harum auium, quas in cauea clauſas interea ſeruauerat, ſtercore, nihil vitri apparuit; quid quod, neque ullum laeſionis a vitro veſtigium in partibus internis auium potuit conſpici.

conſpici. Poſtea aliis hoc genus auibus ingeſſit portiones tubi vitrei admodum craſſi, quarum quaedam acumina habebant a diffractione tubi, et poſt 48 horas vidit hos tubulos iuxta longitudinem ruptos, et eorum extremitates laeuigatas et politas, ſine ulla ventriculi laeſione. Hinc conſtitit, ventriculi actione frangi et comminui ingeſta. Sed quia tubulorum vitreorum diffractio per lapillos, quos hae aues in ventriculo gerere ſolent, et qui per modum cuneorum agere potuerant, multum adiuuari potuerat: poſthaec ſatius duxit, Ill. DE REAVMVR ad aeſtimandam vim, qua cum ventriculus ingeſta comprimere queat, uti tubulis ex laminis ferreis ſtanno obductis, utrinque perfecte clauſis; hoſce vero etiam vidit ſemper vi ventriculi gallorum Indicorum aut ruptos, aut complanatos, et plerumque ſic ab utroque latere compreſſos, ut ſulcus quaſi utrinque impreſſus videretur, per totam longitudinem tubuli. Quanta vis ad hunc effectum requireretur, explorauit ſingulari ratione in tubulis, qui ingeſtis ſimiles erant, et eam vim non nunquam 500 et amplius, librarum pondus aequare fuit edoctus. Tubuli tantum plumbei, quorum diameter plus quam tertiae parti pollicis aequalis erat, luminis autem diameter duodecimam tantum pollicis partem aequabat, horum animalium ventriculo reſtiterunt, et non niſi exterius paullum adraſi ſunt reperti. Porro autem non ſolum vim triturationis in ventriculo eius modi experiri, ſed etiam menſtrui, quod Cl. VALLISNIERI aliique in ventriculo ſupponunt, actionem cognoſcere conſtitutum habens, hisce tubulis plumbeis immiſit granum hordei, cauitatem tubuli replens; et poſt duos dies ſecto ventriculo, haec grana omnino illaeſa et integra inuenit, ſiue ea grana cruda erant, ſiue cocta, ſiue pellicula ſua orbata. Idem expertus eſt, cum portiunculas carnis crudae vitulinae, illis tubulis plumbeis inſertas, anati de-

diſſet

diſſet deuorandas. Ex quibus omnibus manifeſtum eſt, triturationis in harum auium digeſtione maximas et praecipuas eſſe partes, et liquoris diſſoluentis in ingeſta nullam eſſe vim ad ea diuidenda et mutanda, niſi accedat trituratio. Attamen propterea Ill. Auctor pro ſua perſpicacia neque negat, adeſſe iſtius modi liquorem, neque nullas omnino ipſius in digeſtione partes eſſe ſtatuit; quin potius pro veriſimillimo habet, eo liquore, cuius magnam copiam glandulae ingluuiei, ventriculi, et canalis intermedii praebeant, cibum trituratione et frictione comminutum verti in ſuccum, animalis nutritioni conuenientem.

p. 308. 16) *Obſeruationes anatomicae de corde. Commentarius ſecundus, continens deſcriptionem cordis generalem. Auctore Cl.* LIEVTAVD.* In hoc Commentario Cl. Auctor primo exquiſite deſcribit figuram tam cordis humani, quam auricularum. Dein quaeſtionem mouet, num cor pluribus tunicis ſit inuolutum, ad quam reſpondet negando; plures enim illas tunicas, quae a cordis ſuperficie ſectione ſeparari poſſint, ad telam celluloſam pertinere, membranam autem interiorem pericardii unicum verum inuolucrum ſeu tunicam cordis efficere monet. Pergit ad ſitum ventriculorum deſcribendum, quo loco idoneas affert rationes, quam ob rem vulgares appellationes ventriculorum dextri et ſiniſtri, item anterioris et poſterioris, ceu minus conſentientes cum vera ventriculorum poſitione reiiciendae ſint. Mauult ergo *ventriculorum* alterum, qui ad arteriam pulmonarem pertinet, *primum*, alterum, qui aortae reſpondet, *ſecundum* dici; cum ille, qui arteriam pulmonarem praecedit, primus ſe oculis offerat in ordinaria cadaueris ſectione, hic autem et propter ea ſecundus dici mereatur, quia ſanguinem recipit poſt primum, ſeu quia

* Lectus d. 19 april. 1752.

quia ſanguis, ex primo ventriculo eiectus, ad hunc poſtea defertur. Porro de ſtructura cordis copioſe exponit. Sed quia hic Auctorem per omnia ſequi non poſſumus, annotabimus tantum, ea, quae de hoc argumento profert, eo redire, ut oſtendat, cor ſpectandum eſſe ceu compoſitum e duobus ſaccis diuerſae capacitatis, quorum minor totus ſit contentus in maiori, ita, ut plus quam dimidium capacitatis maioris ſacci expleat; et ventriculum quidem ſecundum eſſe minorem horum ſaccorum, primi autem ventriculi cauitatem terminari magna parte ſuperficiei conuexae ſecundi ventriculi, ſeu ſacci interioris, et dimidio circiter ſacci exterioris. Poſthaec de columnis carneis, quarum tres claſſes a ſe inuicem diſtinguit: Primam conſtituunt, quas *parietales* vocat, et quae parieti interno cordis applicatae ſunt; ſecundam *transuerſales* dictae, quae per cauum ventriculi transuerſim ſe extendunt; tertiam, quae Auctori *liberae* dicuntur, et ſuis tantum baſibus parieti innituntur, oppoſitis autem extremitatibus tendineis ſuper marginem liberum valuulae orificii auricularis ſeſe expandunt. Sequitur deſcriptio annuli, qui hoc orificium auriculare occupat, et quem veteres Anatomici tanquam ex tribus valuulis compoſitum deſcripſerunt. Sed Cl. Auctor alio tempore hanc ſententiam diſcuſſurus, in praeſenti monet, conformationem huius annuli in diuerſis ſubiectis ad modum diuerſam deprehendi, et unam tantum partem huius valuulae annularis in omnibus eandem adhuc a ſe repertam eſſe, nempe appendicem quandam ex annulo auriculae verſus imum ventriculi deſcendentem. Annotat autem tanquam rem, a ſuperioribus Anatomicis aut non animaduerſam, aut ſilentio praetermiſſam, iſtam appendicem, in ima ſui parte columnis aliquot carneis fixam, totum ventriculum diuidere in duas cauitates aequales, ſepti in modum, ita, ut altera cauitas orificium auriculae, altera arteriae reſpiciat;

refpiciat; et hanc notabilem ftructuram monet facillime poffe oculos effugere, fi confueta ratione cor incidatur, quum tunc ventriculi fundus introrfum flexus ad feptum illud fefe applicare cogatur, ut cauitas inferior ventriculi difpareat, quapropter viam ac rationem eos diffecandi, ut in utroque ventriculo ambae cauitates confpicuae fiant, fub finem huius commentarii perfpicue tradit.

p. 323. 17) *Commentarii, in quo Canada cum Heluetia foffilium refpectu comparatus, Pars altera. Auctore* Cl. GVETTARD. Quae hic de *Heluetia* fubterranea leguntur, Auctor ex SCHEVCHZERI, BOVRGVETI, et CAPPELERI relationibus fe haufiffe profitetur.

p. 361. 18) Cl. DV HAMEL *Obferuationes botanico-meteorologicae* anni 1751.

p. 392. 19) Cl. DAVBENTON *Obferuatio de liquore allantoidis.* Hippomanes, quod hactenus in pullis equarum tantum fuit obferuatum, Auctor etiam in liquore allantoidis plurium animalium, fcilicet afinae, ceruae, caprae, ouis, vaccae reperit, non nifi colore diuerfum.

p. 399. 20) *Tentamen Geographiae phyficae, in quo proponuntur generales confiderationes ftructurae globi terreftris ex continuis montibus, per maria et terras protenfis, additis fpecialibus confiderationibus differentium maris fundorum, et conformationis eius internae.* Auctore Cl. BVACHE.

p. 417. 21) *Obferuatio anatomica de organis digeftionis Cuculi*, Auctore Cl. HERISSANT. Haec auis ab Auctore huius Commentarii deprehenfa eft habere ventriculum fuum ibi, ubi aliarum auium inteftina

locantur,

locantur, et inteſtina ſua in regione inferiore dorſi; ventriculus autem oui gallinacei habens magnitudinem, omnibus circumiacentibus abdominis partibus per telam celluloſam annexus eſt. Ex qua ſingulari prorſus abdominis conformatione Hiſtoriographus Academiae rationem repetit ſingularis et valde mirabilis moris cuculorum, ponendi oua ſua in currucarum, aliarumque minorum auium, nidos, hisque pullos ſuos excludendos et alendos relinquendi. Nam ſi ipſae matres ouis incubare deberent, ventriculi compreſſione multum moleſtiae et doloris ipſis creatum iri veriſimile eſt.

22) *Obſeruationes aſtronomicae, in Obſeruatorio regio Grenouicenſi habitae, quae illis, quas Cl. Abbas* DE LA CAILLE *in promontorio Bonae Spei parallaxes Lunae, Martis et Veneris determinandi gratia habuit, reſpondent; ex Anglica epiſtola* Cl. BRADLEII *ad Cl.* DELISLE *Grenouici* 1752. *Aug.* 22. *v. ſt. data extractae.* p. 424.

23) *Diſſertatio de diametro apparente Solis, et de cautelis, quibus vulgo in eo contuendo utuntur.* Auctore Cl. LE GENTIL. p. 440.

24) *De digeſtione auium, alter Commentarius* REAVMVRII, *de auium carniuorarum digeſtione tractans.* Aues, quibus ventriculus, non muſculoſus, ſed membranaceus eſt, non eodem modo, ac ceteras aues, cibos ſuos digerere, Vir poſt fata etiam omnibus hiſtoriae et ſcientiae naturalis cultoribus non ſine veneratione nominandus, hic docet per experimenta capta in buteone ope tubulorum e laminis ferreis, quibus carnis et oſſium portiunculae ſic incluſae erant, ut liquor ventriculi ad eas peruenire poſſet: ſcilicet hoc genus auium alimenta ſua digerit praecipue ope liquoris gaſtrici, ſeu menſtrui, in ven- p. 461.

triculo obuii, quod carnem et ossa intra 24 horas in pultem redigit, partes autem vegetabilium illaesas relinquit. Similiter in canibus etiam digestionem sine ulla notabili trituratione absolui per liquoris cuiusdam actionem, illustris Auctor per experimenta didicit. Quae de modo, huius liquoris naturam et in diuersis animalibus diuersam indolem explorandi, affert, et quae ulteriori physicorum indagationi in hoc argumento proponit, digna sunt, quae in hoc ipso Commentario legantur.

p. 496. 25) *Obseruationes astronomicae in aedibus Collegii Mazariniani habitae per annum* 1749 *et partem anni* 1750 *a Dn. Abbate* DE LA CAILLE.*

p. 503. 26) *Dn. Equitis* D' ARCY *Responsio ad Commentarium Dn.* DE MAVPERTVIS *de Principio minimae actionis, Commentariis Academiae Scientiarum Regiae Berolinensis ad annum* 1752 *insertum.*

p. 520. 27) *De elementis theoriae Solis Commentarius, in supplementum eorum, qui de eodem argumento inter Commentarios ad annum* 1750 *leguntur; scriptus a Dn. Abbate* DE LA CAILLE.**

p. 524. 28) Cl. GVETTARD *Additamenta ad Commentarium de comparatione Canadae cum Heluetia respectu habito ad mineralia.*

p. 539. 29) *Tabula ascensionum rectarum et declinationum apparentium fixarum, quae inter polum australem et tropicum Capricorni conspiciuntur, in Promontorio Bonae Spei a 6 Aug.* 1751 *ad* 18 *Iulii* 1752 *obseruatarum a Cl. Abbate* DE LA CAILLE.

30) *Con-*

* Lectae d. 25 maii 1755.

** Lectus d. 29 ian. 1755.

30) *Constructio Tabularum motus horarii Lunae.* Auctore Cl. CLAIRAVLT.* p. 593.

31) *Obseruationes meteorologicae in Obseruatorio regio per annum* 1752 *institutae a* Cl. DE FOVCHY. p. 623.

32) *Obseruationes de aquis Balarucensibus.* Auctore Cl. LE ROY, Medico. ** Haec commentatio hoc habet singulare, ut Cl. Auctor contra vulgarem opinionem ostendere studeat, thermis illis, quae ob suam virtutem apoplexiae, paralysi et rheumatismis medendi celebres sunt, in casu necessitatis substitui posse alias aquas minerales, quarum contenta ab illarum thermarum contentis plurimum differant, siue calidas siue frigidas, immo balnea, ex aqua pura et sale marino parata, modo debitus caloris gradus ipsis concilietur, et cetera, quae in illarum thermarum usu obseruantur, non negligantur. p. 625.

X.

Acta Heluetica, physico-mathematico-anatomico-botanico-medica, figuris non nullis aeneis illustrata, et in usus publicos exarata. Volumen II. Basileae, typis et sumptibus Ioh. Rudolphi Im-Hof, 1755. 4. 1 alph. 12 plag. 12 tab. aen.

Actorum Heluelicorum volumen primum alio tempore nos recensuisse *** recordamur, in praesens secundi, quod ad nostras manus paullo tardius peruenerit, expositionem tradere properamus, proxime tertium quoque, cuius copia nobis iam facta est, indicaturi.

* Lect. d. 30 april. 1755.

** Lectae. d. 22 nouembr. 1753.

*** vid. Comment. nostr. Vol. I. Part. III. p. 448 seqq.

p. 1. 1) *Schediasma botanicum de Monstris plantarum, quo analogiam regno vegetabili cum animali intercedentem, in producendis iisdem, adstruit et figuris illustrat* PHIL. IAC. SCHLOTTERBECCIVS. Triplicem vero hanc esse analogiam monstrorum animalium et vegetabilium Cl. Auctor pluribus exemplis ostendit, quae ab ipso curiosius obseruata hic descripsit et delineauit. Atque primo quidem coalitionis exempla dederunt pruna damascena, cucumis, cerasa acida et flos cyani, gemelli omnes; partium organicarum numerum formamue mutatam obtulerunt folia, cheiri trifidum, et lilac bifidum, flos balsaminae calcare triplici, baccae iuniperi tuberculis et incisuris conspicuae, poma lycopersici angulosa, et irregularis figurae; tandem foetus puerperae exemplum praebuit
p. 11. caryophyllus prolifer. Caussas vero eius modi monstrositatis quod attinet, multum quidem imaginationi maternae in animalibus tribuit Noster, et in vegetabilibus quoque principium aliquod actiuum statuit, quod eorum vitam et incrementum perficiat, minime tamen animae rationali sit analogum, sed duas alias adserit in iis esse monstrositatis caussas, nimirum *luxuriationem* seu succi nutritii, in hanc illamue partem largius vel parcius affluentis, abundantiam, et *dispositionem fibrarum*, quae alio loco flexiliores, alio rigidiores succi nutritii appositioni magis minusque faueant.

p. 14. 2) IOHANNIS HOFERI, Ioh. Fil. *Obseruationes botanicae* numero septem, quas sigillatim recensere nimis diffusum esset: hinc notamus modo, Cl. HOFERVM animaduersiones circa varia genera plantarum, quae Cl. LINNAEVS vel in viuis plantis non examinasse, vel minus accurate definiisse Nostro visus est, inprimis *Theligoni* et *Amaranthi spicati siculi, radice perenni*, ex propria obseruatione exposuisse et addidisse tandem descriptionem accuratiorem plantu-

lae

lae minus adhuc cognitae, quam Cl. MICHELIVS in Nou. Plant. Gen. 50. *scirpi setacei, capitulo singulari turbinato*, nomine exhibuit; ex qua iam adnotasse iuuat, radicem esse *capillatam fibris valde tenuibus, atro fuscis*; folia *radicalia unciam plerumque longa, vix semi-lineam latitudine sua attingentia, cespitem satis densum efformare, ex quo exsurgant, plurimi* culmi *teretes, vagina in folium abeunte ad quatuor vel quinque linearum altitudinem vestiti*; culmorum *altitudinem raro duas exsuperare uncias, ad duas circiter tertias altitudinis suae partes culmum quasi fissum dare exitum* spicae *ouatae turbinatae, nullo folio sustentatae, lineam latitudine, longitudine duas lineas exaequanti.* Cl. ZVINGERVS, qui eandem plantulam in Landgrafiatu Sausenbergensi inuenit, habuit ipsam pro *scirpo omnium minimo, capitulo breuiori* TOVRN. et Noster quaerit adhuc, an sit *Iuncellus omnium minimus* Moris.? p. 19.

3) FRIDERICI ZVINGERI *Obseruatio de febri miliari siue purpura alba et rubra.* Curiosa satis est haec febris miliaris historia, quam in femina tenerioris habitus et viginti circiter duorum annorum obseruauit Cl. Auctor, quae eandem nona post partum felicem hebdomade inuasit, et quae suum decursum, quamuis haemorrhagia narium, et diarrhoea, immo diuresis superuenirent, perfecte tamen absoluit ita, ut aegra sanitati restituta grauiditatis signa daret, feliciter etiam partum enixa, qui vero, bene quidem valens, breui tamen post mortuus est. Suas Cl. ZVINGER addit de miro hoc febris decursu animaduersiones, et in caussas phaenomenorum, in primis quod ab accedentibus symptomatibus illis dirissimis neque grauiditas neque exanthemata perturbata fuerint, inquirit, sed dubias atque obscuras eas pronunciat. p. 20.

p. 25. 4) IOH. RODOLPHI STEHELIN *Obſeruatio botanica de floribus Peloriae naſcentibus in Elatine foliis ſubrotundis* C. B. In primis Cl. LINNAEO, qui primus Peloriam deſcripſerat eiusque originem e linariae ab alia peregrina planta impraegnatione deduxerat,* ſuas attentius factas et repetitas obſeruationes opponit Cl. STEHELIN, et ipſam Peloriam et alias Elatines florum aberrationes, quae veluti mediae inter peloriam et elatinen ipſi viſae ſunt, plures accurate deſcribit, additis etiam iconibus, eiusque degenerationem ex ipſo linariae flore mutato facilius omnino et rectius explicat.

p. 33. 5) *Schediaſma chirurgicum de labro ophthalmico emendato, eruditorum diiudicationi propoſitum et figuris illuſtratum a* PHIL. IACOBO SCHLOTTERBECCIO. Machinam, quae iam apud Cl. FABRICIVM *ab* AQVAPENDENTE *cucurbitae ocularis*, et apud Cl. GARENGEOT *peluis ocularis* nomine nota eſt, et cuius ope in variis oculorum morbis liquores medicati applicari poſſunt, et potiſſimum, quae in eadem emendanda praeſtiterit, fuſius exponit et figuris additis illuſtrat; ſine quibus intelligi ſatis fabrica inſtrumenti quum non poſſit, tradenda hic eius deſcriptione ſuperſedemus. Omnis vero res eo redit, ut Noſter tubulum ampliorem antrorſum magis applicaret, aliamque aperturam cum epiſtomio adderet, quo et facilius infundi, et poſt balneum effundi ruſus liquor poſſet.

p. 47. 6) IOHANNIS HOFERI, Ioh. Fil. *Obſeruationes practicae duae.* Prior ſiſtit admirandos fructuum cynosbatos in calculo effectus. Nephriticis enim doloribus et iſchuria a calculo, quam in veſica immiſſus ſaepe catheter detexerat, tres annos vexatus vir quidam

* in Diſſ. de Peloria Vpſal. 1744. 4. quae dein inſerta fuit Amoenit. acad. Vol. I. p. 65.

dam ſat validus, et praeter alia medicamenta, in primis lithontriptico illo ſapone STEPHENS et balneo ex decocto raparum diu ſine fructu uſus, tandem a decocto dilutiori fructuum cynosbatos per tres dies poto, magnam copiam gelatinoſi liquoris inodori, urinae loco, per ſedecim dies reddidit, et ceſſantibus ſenſim ſymptomatibus reliquis, iterum conualuit; urina etiam rediit naturalis, catheter autem iterum immiſſus calculum adhuc praeſentem detexit. Cl. HOFERVS quaerit, utrum ab ſapone anglico, an a decocto fructuum cynosbatos expulſa ſit gelatina iſta, et an tumor aliquis circa calculum natus eandem generauerit?

Poſterior exhibet hiſtoriam inflammationis veſicae in ſphacelum iam abeuntis cum febre inflammatoria vehementiſſima, qua vir quidam mediae aetatis, ex hypochondriis alias aegrotans, poſt commiſſos diaetae errores plurimos, ſubito correptus fuit, et quam inter diriſſima ſymptomata, inciſione inteſtini recti facta emiſſoque ichore foetidiſſimo, ac adhibitis aliis medicamentis opportunis, tandem Noſter feliciter debellauit. Haec quidem poſt ſemeſtre ſpatium rediit, clyſmatibus tamen aliisque applicatis remediis facile diſſipata fuit: Noua vero altero anno poſt reuertitur abſceſſum iam formans profundiorem, quem tamen ſtatim Cl. HOFERVS ex methodo Cl. FAGET paullum mutata, inteſtino recto inciſo aperuit, atque aeger poſt integrae ſanitati reſtitutus fuit. p. 50.

7) A. GAGNEBIN *Animaduerſiones in ſyſtemata varia Botanicorum et in primis de Ophride minima* C. B. gallico idiomate conſcriptae. Primo quidem non nulla de Cl. TOVRNEFORT monet Cl. GAGNEBIN, et varia plantarum genera, quorum nomina adfert, ut Alhagi, Rhamnoides, Caſia, Ephedra, alia, in ſyſtemate ipſius rite diſpoſita non eſſe adnotat: deinde vero ſpeciatim claſſem illam plantarum, quae p. 57.

 orchides,

orchides, helleborinem ophridem cet. comprehendit, examinat, et quae de eadem alii botanici celebriores C. BAVHINVS, HERMANNVS, RAIVS, MORISSONVS, RIVINVS, KNAVTIVS, BOERHAAVE, LINNAEVS, ROYENVS, HALLERVS, GVETTARDVS docuerunt, exponit; atque ipſam illam plantulam, *Ophridem minimam*, quam deſiderat in Cll. SCHEVCHZERI et HALLERI operibus, fuſe ſatis deſcribit, additis aliorum botanicorum ſynonymis et ſuis de loco eius natali, varietatibusque obſeruationibus, ac nitidis quoque iconibus.

p. 75. 8) IACOBI D'APPLES *Obſeruatio phyſico-medica de metaſtaſi ab inferioribus ad ſuperiora.* Senex podagricus febre eryſipelatode cum tibiarum tumore inflammatorio correptus, ab applicata herba dulcamarae contrita ſubito quidem leuamen experitur, ſed ſequenti die inſigni tumore capitis et faciei, ad ſphacelum iam vergente, et dyſpnoea tentatur: Quae tamen ſymptomata iterum ceſſarunt, poſt adhibitam ſtatim venaeſectionem et applicata ſuris veſicatoria et epiſpaſtica, dolores podagrici leniores redierunt, et morbus absceſſu poplitis ſolutus fuit.

p. 76. 9) *Commentatio de febribus purpuraceis malignis, quae in principatu Monſpellicardenſi ab anno* 1712 *adhuc epidemice graſſatae fuerunt, excerpta ex Obſeruationibus MStis b* L. E. BINNINGER a L. E. BERDOT, gallico idiomate conſcripta. Paucos quidem fatetur Cl. Auctor praeterire annos, quo non morbi epidemici, iique varii generis in ducatu Monſpellicardenſi obſeruentur, ex iis tamen accuratiori attentione dignae Noſtro viſae ſunt iſtae febres exanthematicae, quae ab anno 1712 primum obſeruatae, adhuc plerumque vere et auctumno, diuerſo ſymptomatum gradu graſſari ſolitae fuere: atque earum hiſtoriam pertractat Noſter, neque curationis rationem negligit;

gligit; ex his vero tandem paullo plenius demonſtra- p. 84.
tis colligit idem fuiſſe eas febres malignas, complicatas cum purpura et granis miliaribus, a coagulo ſpecifico lymphae ortas, cuius generandi occaſionem dederit acidum aliquod ſingulare, craſin ſanguinis et inde pendentes ſecretiones perturbans; de ipſa natura huius contagii nihil certi affirmat.

10) IOANNIS GEORGII ZIMMERMANNI p. 94.
hiſtoria vitii deglutitionis quinque annorum ſanati. Expoſitis variis deglutitionis laeſionum modis, quos e Cl. DE HAEN libello * allegat, ſuas de alio nouo deglutitionis vitio, in hyſtericis factas, obſeruationes recenſet Cl. ZIMMERMANN. Virgo chloroſi decem fere annos affecta, hyſtericoque ſimul tentata malo, deglutitionis vitium iam quinque annos experta fuit, nullo extus apparente laeſionis ſigno. Noſter applicato cataplaſmate, ex theriaca, herbis et ſeminibus aromaticis, oleo macis et ſpiritu camphorato parato, tandem malum illud debellauit; quod quidem ab animi affectu vehementiore poſt aliquod tempus rediit, eadem tamen adhibita medendi methodo iterum ſublatum fuit. Aliud hyſterici mali p. 100.
ſymptoma cum Cl. SYDENHAMO obſeruatum a Noſtro fuit in virgine mediae aetatis, nimirum tumor inſignis poſt inſultus hyſtericos in pectore ſub clauicula natus, ab emollientibus applicatis non maturandus, cui acceſſit alius in collo durus, deglutitionem impediens, cum facie rubra, immo liuida iam facta; venae ſectio vero in brachio inſtituta et laudatum cataplaſma per dies aliquot applicatum, tumorem ſenſim diſſipauit, malumque omne ſuſtulit.

11) DANIELIS BERNOVLLI *Commentarius* p. 101.
alter complectens varias ad phyſicam generalem ſpectan-

 tes

* De deglutitione ſeu deglutitorum in cauum ventriculi deſcenſu impedito. Hagae Comit. 1750. 8.

tes cogitationes, gallico ſermone conſcriptus. Vnde inſignis illa eleuationis barometrorum in locis altioribus obſeruata variatio pendeat, fuſe ſatis atque egregie explicat Cl. Auctor.

p. 113. 12) IO. HENRICI A BRVNN *Experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus instituta*, ex diſſertatione Gottingae habita * hic repetita, et a nobis quoque iam recenſita.**

p. 123. 13) DANIELIS LANGHANSII *hiſtoria polypi cordis.* Iuuenem vegetum et robuſtum inuadit febris catarrhalis leuior, ſed aucta haec in dies, cum aucta reſpirandi difficultate, pulſu duro, inaequali ac intermittente, tandem decimo die ipſum interficit. Sectio exhibuit pulmones diſtentos mucoque refartos, cor ita expanſum, ut naturalis deeſſet forma, auriculam ſiniſtram ruptam et ventriculum ſiniſtrum grumo cruoris et polypo fibroſo, oui gallinacei magnitudine, obſeſſum, qui vero in aqua ſolutus fuit in lamellas et flocculos. Vnde in hoc iuuene polypus iſte natus fuerit, Noſter non definit, plura de cognoſcendi curandique polypos ratione generatim diſputans. Illud omnino admirationem meretur, ſororem laudati iuuenis in eundem incidiſſe morbum, quem anxietas continua, pulſus irregularis, rubor faciei et palpitatio cordis comitabantur, quem vero Noſter facta venae ſectione et ſolutione ſalina, ex nitri et ſalis ammoniaci aa unc. ſem. ſacchari unc. quatuor, pulueris coccinellae gr. quindecim et rad. ſerpentariae virgin. unc. ſem. in Infuſi Hb. trifolii fibrini libr.

* Diſſertatio inauguralis medica, ſiſtens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus inſtituta auctore IO. HENR. A BRVNN. Götting. 1753. 4 mai.

** vid. Comment. noſtr. Vol. IV. Part. III. p. 432.

libr. ij diu adhibita, cum interpoſito laxantis uſu, et roborantibus additis, feliciter diſſipauit, ut ipſa reſtituta ſanitati fuerit. Laudat in primis ſerpentariam virginianam in eius modi affectibus ob vim eius reſoluentem et attenuantem egregiam, inque aliis etiam morbis largius adhibendam commendat.

14) IOHANNIS HOFERI, filii, *tentamen catalogi graminum in Heluetia ſponte naſcentium.* Plura omnino Noſter recenſet graminum genera eorumque species, ut ſequi eum in hisce recenſendis iam non poſſimus; illud modo notandum eſt, Cl. Auctorem ad methodum LINNAEI cuilibet generi ſuas, quibus ab aliis ſe diſtinguit, notas characteriſticas praefixiſſe, dein ſpecies omnes ſynonymis Cll. Virorum SCHEVCHZERI, HALLERI, LINNAEI ac propriis obſeruationibus additis ſubiunxiſſe, non nullis ſub finem de eorum variis, quas crebro patiuntur, et quas a mutato ſolo vel coelo Noſter deriuat, mutationibus egregie expoſitis. Accedunt non nullae obſeruationes botanici et clinici argumenti, e quibus unicam excitaſſe ſufficiat: nimirum puella variolis confluentibus tentata, accedentibus ſpirandi difficultate et tumore colli inſigni atque in dies auctis, tandem decimo die mortua fuit; ſectio vero cadaueris cauſſam ſtupendi iſtius tumoris monſtrauit eſſe aerem, e puſtula varioloſa, inter ſeptimum et octauum tracheae circulum poſita, inter cutem et muſculos prorumpentem.

p. 131. p. 159.

15) IOH. RVDOLPHI ZVINGERI *Hernia umbilicalis incarcerata, ileo ſuperueniente ſphacelata et exulcerata.* Virgo ſexaginta ſex annorum, vegeta ſatis et valida contraxit ſibi inter nixus varios corporis herniam umbilicalem, quae diu negligentius tractata, ſenſim in pugni molem increuit, tandem incarcerata febrem ingentem, ileum aliaque dira ſecum traxit ſymptoma-

p. 160.

ſymptomata, nulliſque cedens medicamentis, ſed inualeſcens potius iam in ſphacelum abiit, noctu vero ſponte rupta pars tumoris hernioſi, pluribus oſculis effudit ichorem, et leuata inde aegra, adhibitis aliis medicamentis, ſenſim priſtinam recuperauit ſanitatem. Hanc hiſtoriam illuſtrat Noſter pluribus obſeruationibus Cll. Auctorum adductis, et problema therapeuticum addit: utrum in hernia incarcerata, ubi repoſitio locum non habet et iam inflammatio in gangraenam vergit, ſatius ſit, clyſmatibus, fomentis internisque remediis acquieſcere, et reliquum opus naturae relinquere? an vero corruptam inteſtini partem aperire, et materiae immobili exitum conciliare?

p. 166. 16) EIVSDEM *curationes electricae Hemiplecticorum duorum.* Quam multi iam noſtra aetate comprobauerunt Cll. viri, electricitatis in paralyſi in primis tollenda efficaciam, eam ſuis etiam confirmat Noſter factis in duobus hemiplecticis tentaminibus electricis.

p. 172. 17) IOH. HENRICI LAMBERTI *tentamen de vi caloris, qua corpora dilatat, eiusque dimenſione.* Argumentum hoc Cl. Auctor copioſe ſatis et egregie pertractauit, adhibito ubique calculo algebraico factisque cum thermometro experimentis ac obſeruationibus, illud etiam promittens ſe explicaturum alio tempore uberius.

p. 242. 18) *De balanis foſſilibus, praeſertim agri Baſileenſis,* exponit I. IAC. D' ANNONE. Deſcribit eos primum dicitque eſſe teſtacea foſſilia, vaſculoſa, glandiformia, ex multis teſtis compoſita, ore vel vertice aperto, baſi conchis aliisque inſidentia corporibus, et ex animali in minerale regnum translatos; dein diſquirit Noſter, ad quem conchyliorum ordinem iſti

iſti pertineant, eosque cum pluribus auctoribus noſtri aeui ad multiualuia refert. Porro ſpecies eorum ex auctoribus excitat, ſed duas modo foſſilium detectas eſſe affirmat; tandem ſuos accurate deſcribit Noſter balanos et notat conſtare eos quidem e pluribus lamellis, e baſi lata verſus anguſtius orificium decreſcentibus, proprias tamen ipſis eſſe modo quatuor, et accedere alias lamellas natas ex prioribus, quae firmare eos videantur; magnitudinem variare pergit idem, et maximam diametrum 4 lin. os vero 2½ lin. eſſe; adhaerere eos plerumque conchis aliis, raro ſolitarios; materiam, ex qua conſtant, eſſe terreſtrem, et locum, ubi effodiuntur, margam ſubcoeruleam, quo ad agros fertiliores reddendos utuntur coloni, haud procul a Baſilea diſſitos binos pagos *Botmingam* et *Binningam*; rariores denique eos eſſe addit Cl. D' ANNONE et de uſu eorum nihil affirmat, aliis eius inueſtigationem relinquens. Icones additae iam deſcriptos balanos magis illuſtrant.

19) EMANVELIS WEISSII *Obſeruationes de notopeda ſeu ſcarabaeo elaſtico*, gallico ſermone conſcriptae et tabula aenea illuſtratae. Quum vulgaris admodum ſit hic ſcarabaeus et pueris notus, qui cum eo ludunt, eius deſcriptione iam miſſa, in motum potius ſaltatorium ipſius curioſius inquiſiuit Cl. WEISSIVS, oſtenditque thoracem inſtructum eſſe proceſſu elongato ſquamoſo, qui reſpondeat exacte cauo ventris imi, eundem gliſcere ſubito ex cauo iſto, dum animal dorſo impoſitum vi quadam ſe plicare nitatur, atque ciere hac ratione motum illum mirabilem. p. 250.

20) *Obſeruatio eleuationis poli Baſileenſis* inſtituta a LVDOVICO WENTZIO. Inuenit vero Cl. Auctor eam non excedere 47° 34′. p. 254.

21) IA-

p. 257. 21) IACOBI D' APPLES *Obseruatio medico-chirurgica de insertione seu inoculatione variolarum.* Cl. Auctor enarrat, quae fuerint Lausannae inoculationis variolarum initia et successus. Primus autem fuit mercator e Britannia redux, qui 1754 liberos suos inoculari curauit; atqui hi ipsi etiam rite ante praeparati, operationem morbumque ipsum cum exoptato euentu superarunt. Quod exemplum dein plures secuti fuerunt. Generatim de iis notari meretur, leuiora symptomata eruptionem pustularum octauo circiter die praenunciare, has vero pustulas statim siccari sine febre secunda, sine relicta fouea vel cicatrice, neque etiam confluere. Illud quidem adhuc addit Noster ingenue confessus ex quatuordecim infantibus, qui insitionem variolarum experti sint, tres febre miliari erysipelatode cum ingenti ardore ac tumore faciei correptos fuisse: hoc tamen potius strictiori eorum cutis habitui, qui eruptionem pustularum paullum impediuerit, tribuendum esse affirmat.

p. 260. 22) DANIELIS LANGHANSII *breuis delineatio morbi, qui anno* 1752 *in* Valle Simmia *epidemice grassatus est.** Contagiosus fuit et intra viginti quatuor horas plerumque lethalis, nulli morbo, praeter luem veneream, similis visus. Inuadit nempe dolor leuis mox fauces cum horrore et nausea, sine calore; pulsus debilis est; collum tumet; intus occupant fauces pustulae plures, ichore flauo foetido plenae, et in inguine, in digitis, in labiis aliae similes erumpunt. Die altero vel tertio collabuntur pustulae, tumor colli disparet, in abscessum abit, et aegrum suffocat; alios vero sine praegressa suppuratione interficit

* Vberior descriptio legitur in libello: *Beschreibung verschiedner Merkwürdigkeiten des Siementhals, eines Theiles des Berner Gebiethes, nebst einem genauen Bericht, über eine neue ansteckende Krankheit, die in diesem Lande entstanden. Zürich,* 1753. 8.

terficit retropulsa materies. Soluitur autem morbus, si materia externas corporis sedes, in primis glandulas conglobatas, colli, vel digitos petit. Caussae morbi Nostro videntur esse nebulae sub finem hyemis dictam regionem copiose infestantes, et dispositio incolarum ex potus spirituosi et acrioris casei abusu inducta. Curationem, si qua locum habet, absoluunt venae sectio larga et repetita, vesicatoria et cataplasmata collo applicata, et interne adhibita diaphoretica resoluentia. Sudor etiam morbum soluit. Tardius vocatus Noster, emollire tumorem et gargarismate ulcera faucium abstergere tentauit.

23) *Adnotationes de magnetibus artificialibus Basileensibus.* Auctor anonymus gallico idiomate describit magnetes, quos Basileae, forma ferri equini, parat artifex dexterrimus, *Dietrich*, modum eos adhibendi conseruandique fortes ostendit, vim eorum cum Cl. DAN. BERNOVLLI non ex ponderis, sed ex voluminis ratione definit, pretium quoque addit, quo venduntur magnetes isti a *Dietrich*; tandem ex iis quoque optimas acus parari affirmat magneticas, a meridiano prorsus non declinantes. p. 264.

24) IOANNIS HENRICI RESPINGERI *Obseruatio practico-anatomica intumescentiae abdominis ex ouariorum, sinistri in primis, mole praeternaturaliter valde aucta.** Virgo viginti trium annorum, pauper, a menstruis suppressis dolorem in hypochondrio sinistro passa acutum, ventris inde natum tumorem diu sine molestia fert, sed aucto eodem et dolore tandem febre lenta exstinguitur. Sectio cadaueris in cauo ventris liquorem flauum foetidum, et inter perito- p. 267.

* Vberiorem descriptionem dedit IO. FRANCISCVS FONTAINE in Specim. inaug. *de tumore abdominis ex scirrho ouariorum, praesertim sinistri, insigni. Basil.* 1753. 4.

peritonaeum erosum hydatides pellucidas, omentum corruptum et cum peritonaeo concretum; intestina utrinque ad latera compressa; et caussam mali ouarium sinistrum magnitudine capitis humani, pondere decem librarum, durum ac protuberantiis multis praeditum, in quarum aliis materies alba pinguis, in aliis flaua cum albicante mixta reperiebatur; ouarium dextrum etiam durum, album similique materie plenum offerebat. Icon addita plenius rem illustrat.

XI.

An Essay on the dropsy and its different species. By DONALD MONRO, M. D. The second edition. London printed for D. Wilson and T. Durham. MDCCLVI. 12 mai. pl. 10.

i. e.

De hydrope eiusque diuersis generibus specimen. Editio altera. Auctore Cl. DONALD MONRO.

Artis quidem adhuc tironem, cum amicorum interesset societati, qui praeclaro sane exemplo saepius conueniebant, ut sua de diuersis corporis humani morbis cogitata inter se communicarent, tractatum hunc de hydrope se conscripsisse ait Cl. Auctor, patre ALEXANDRO, inter medicos celeberrimo, dignissimus filius, eumque deinde, quum Doctoris medici honores in patria academia Edimburgensi peteret, magis magisque exaratum et latine versum, sub academici speciminis titulo edidisse, nuncque patrio sermone altera vice prodeuntem, iterumque perpolitum auctumque cum orbe erudito se communicare fatetur: eum tamen perlegentes talem omnino deprehendimus, quem doctis inque arte sua

ſua ſatis iam verſatis medicis commendemus. Quamuis enim haud magni voluminis liber ſit; egregium tamen induſtriae acquiſitaeque ab Auctore ſcientiae medicae praebet documentum, adeo, ut non ſolum iam multae eum eſſe lectionis, cui modo pauci, quos non conſuluerit, obſeruationum medicarum collectores atque iudices, incogniti manſiſſe videntur; ſed eum quoque ipſum aegros ſibi obuios rite obſeruaſſe et ipſum de argumento ſuo recte cogitaſſe, intelligamus.

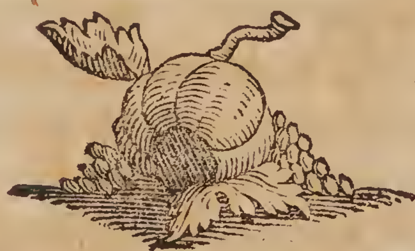
In *duas partes* ſummas totum hunc librum ille diſpeſcuit, quarum *una* generalem de hydrope doctrinam, eius ſymptomata, cauſſas, prognoſin praeſtandaeque curationis indicationes continet: *altera* vero diuerſa morbi huius genera recenſet atque exponit. Omnis enim hydrops vel *diffuſus*, vel *cyſticus* dici poterit ille, ubi aqua contrahitur in cauitates, p. 78.
quae liberam cum aliis habent communicationem; hic vero, ubi ſimilis communio non habet locum, nec aliquis naturalis datur aquarum egreſſus. *Diffuſi* itaque *hydropis* nomine veniunt: uniuerſalis anaſarca, anaſarca ſcorti, hydrocephalum ſubcutaneum, atque funiculi ſpermatici, meſenterii pulmonumque hydrops diffuſus. *Cyſtis* autem *hydropica* vel aquam p. 117.
ſolam, vel alia ſimul corpora in ſe habet recluſa, unde aliae *ſimplices*, aliae *compoſitae* appellari poterunt. Illae *ſimplices* vel naturalem ſuam ſtructuram fere retinent, hinc *naturales ſimplices* dicendae, quae ſunt hydrops uteri tubarumque FALLOPII vel ab ipſo morbo ita mutantur, ut primo aſpectu ab hoc tantum ſuam habere videantur originem, ideoque *praeternaturales ſimplices* nominandae, quae ſunt hydroglosſum, alii βατραχον, vel ranam, dicunt, funiculi ſpermatici hydrocele, omnis cyſtis hydropica inter partes abdomen continentes reperiunda, cyſticus hydrops abdominis, ouarii atque pectoris, tandemque ſpuria hydrophthalmia. Ad *compoſitas* autem p. 158.

 pro

pro variis *saccis naturalibus* seu compositis a natura iam efformatis cauitatibus, referuntur hydrops articulorum, quippe quorum ligamenta capsularia glandulas complectuntur mucilaginosas, hydrops porro inter tunicam vaginalem propriam ipsumque testem reperiundus, ascites cum hydromphalo, hydrops thoracis, pericardii, vera hydrophthalmia, hydrocephala interna et, quod horum genus est, ubi aqua in ipsos cerebri ventriculos contracta est, spurium hydrocephalum et denique hydrops medullae spinalis, spina bifida aliis nuncupata.

Quum omnia, quae ad hoc argumentum pertinere videbantur, Cl. Auctor colligeret, facile patet, plurima ab ipso prolata prorsus noua esse non posse. Interim praeter varias cum a semet ipso, tum a patre aliisque medicis, quorum utitur consuetudine, annotatas obseruationes utiles suoque loco recensitas, affert quoque non nullas sententias, ipsi proprias ad ipsam morbi doctrinam pertinentes dignasque, quae
p. 20. ulterius inuestigentur: v. c. Inter caussas hydropis a multis auctoribus referuntur vasorum lymphaticorum vel ruptura, vel ad minimum iusto maior aliqua facta dilatatio: id quidem prorsus fieri non posse Noster asserere non vult; istos tamen casus rarissimos, nec umquam a medicis corpora dissecantibus huc usque annotatos esse putat, quin potius illa vasa tantum turgida et plena, haud vero disrupta, reperta fuisse ex LOWERO notat; hydatides vero aliasque multas similes vesicas hydropicas, quas illius sententiae auctores in ipsius confirmationem adducunt, lymphaticorum vasorum partes tantum esse dilatatas prorsus negat; quum horum directionem cognitam cursumque non sequantur; neque de ullo alio simili vase, quod tam vehementer distendi possit, constet; hydatides porro in ipsis hydropicorum aquis fluctuantes, saepius quoque plures minores in aliis maioribus contentae deprehensae fuerint; ipsaeque

que tandem facile separari possint, id, quod fieri non posset, si vasculorum essent partes nimis tantum distentae. Quo autem modo hydatides istas formari posse vero similius sit, alio deinde loco docet. Quem p. 78.
ad modum enim diffusi hydropis, nisi unicam, certe tamen principem, sedem esse putat illum contextum cellulosum, sub cute, inter musculos, vasa sanguifera, neruos, intestina et ubiuis fere reperiundum, ceu uniuersale illud omnium corporis partium vinculum: ita eundem etiam hydatidibus dare originem, p. 125.
easque ideo nihil aliud esse, quam sacculos ex eodem contextu celluloso efformatos, existimat. Libero enim contenti liquoris ex una cellula in alteram transitu cohibito, latera eius, quae sunt adiacentium cellularum lamellae vel membranulae, propius ad se inuicem accedunt et comprimuntur, ita, ut densus aliquis saccus membranaceus inde fiat, cuius crassities eo maior firmiorque fit, quo diutius ista perdurat compressio. Eorum deinde sacculorum ab incluso liquore semper distentorum vascula suam absorbendi vim amittunt, ita, ut, si quoque pars aliqua ab ipsis recipiatur, ea tantum sit limpidissima, viscidiore et crassiore relicta, inde ganglium, bronchocele, et qui similes sunt tumores.

XII.

A Treatiſe on the Hydrocele; by IOHN DOVGLAS. Surgeon. London, printed for D. Wilſon and T. Durham, in the Strand. MDCCLV. 8. mai. pl. 15.

h. e.

Tractatus de hydrocele; Auctore Cl. IOANNE DOVGLAS, Chirurgo.

Quum artem ſuam ante aliquot annos in Americae inſula, Barbados dicta, Cl. Auctor coleret, et inter incolas eius hydrocelen ſatis frequentem deprehenderet: aliqua etiam eius morbi genera, in quibus aqua nimirum propria membrana incluſa erat tumorque, uti reliqui cyſtici omnes, poterat excidi, obſeruabat. In Angliam deinde redux et in morbi huius indolem penitius eruendam inquirens, nouos aliquot caſus annotabat, eandem modo dictam cum tumoribus cyſticis ſimilitudinem ſimilemque curationem comprobantes. Varios porro, qui de hydrocele ſcripſerunt, auctores conſulens, diuerſasque eorum ſententias, nec omnia eius morbi genera ſatis explicantes animaduertens, in primum tandem actorum, quae Pariſienſis chirurgorum Academia edidit, tomum incidebat, in quo eandem, quam ipſe cum ſucceſſu tentauerat, curationem a Cl. MEDALON iam commendatam inueniebat. Accipiebat inſuper a Cl. LVDOVICO, (*Louis*) Pariſienſi Chirurgiae Profeſſore, eandem methodum in uſu quoque habere Cl. BERTRANDI, Ser. Sardiniae Regis Chirurgum, eiusque de hoc argumento ſcriptum commentarium tertio Actorum Pariſienſis Academiae Chirurgiae volumini inſertum iri. Qua re Noſter commotus omnes, quas de hydrocele habebat annotatas, obſeruationes colligebat, iisque ſuam de omnis iſtius morbi

morbi indole, natura atque generibus, superſtruens ſententiam, praeſentem, quem indicamus, librum conficiebat, cuius ſummam lectoribus noſtris nunc tradituri ſumus.

Totidem ipſius eſſe voluit capita, quot morbi, quem pertractat, opinatur eſſe genera, numero nimirum ſeptem. *Primum* itaque *caput* exponit *de anaſarca*, quam is dicit, *ſcroti; ſecundum de altero verae hydrocelis genere, anaſarca* nimirum *funiculi ſpermatici* ſeu ſpermatica vaſa et vas deferens includentis; *tertium* porro *de tertio verae hydrocelis genere, ſiue vaginalis tunicae hydrocele cyſtica; quartum* deinde *de quarto hydrocelis verae genere, ſiue ſpermatici funis hydrocele cyſtica; quintum* denique *de quinto verae hydrocelis genere, ſiue hydrope teſticuli ſtricte ſic dicto.* His quinque verae hydrocelis dictae generibus in *ſexto ſeptimoque capite* duo alia adiungit *ſpuria* ab ipſo appellata, quando ſcilicet in aliqua occurrente hernia in *ipſius ſaccum una cum inteſtino vel omento aqua contracta eſt*, vel quando ſine iis *aqua ſola in ſacco illo hernioſo reperitur.* Sub finem denique *octo* leguntur ſic dicti *caſus* in eorum, quae antea de morbi huius natura et curatione propoſuerat Cl. Auctor, illuſtrationem confirmationemque ab ipſo conſcripti ſeduloque et multa, uti videtur, cum fide exarati, quibus appendicis loco additae ſunt literae Cl. POTT, Chirurgi in noſodochio Londinenſi a *Bartholomaeo* dicto publice conſtituti, ad Auctorem datae, in quibus unam eandemque tertii hydrocelis generis curandi methodum, cyſtis nimirum exſcindendae, a ſemet adhiberi refert. In ipſo autem omnium capitum explicando argumento ea Noſter utitur diſſerendi ratione, ut cuncta morbi ſigna ſecundum obſeruationes ſuas accurate et diſtincte enarret, cauſſas eius eruat, omnium fere ceterorum auctorum de eo latas ſententias ſatis copioſe recenſeat et bene moderateque examinet, tandemque ſuam de optimo generi

ſingulo medendi modo addat. Quum vix ullum, qui ambitu verborum contracto breuique, uti de omnibus chirurgiae partibus, ſic et de hydrocele b. noſtro PLATNERO ſcripſerit rectius, huc uſque legere meminerimus, facere non poſſumus, quia nos ab initio miratos eſſe confiteamur, eum a Cl. Auctore ne ſemel quidem adductum fuiſſe; attamen in nota deinde aliqua praefamini ſubiecta illius diſſertationem *de hydrocele* anno 1745. editam poſtque mortem optimi viri *opuſculis* ipſius inſertam, cum laude citatam deprehendebamus, quam vero, typis iam fere toto expreſſo libro, ad manus ſuas demum perueniſſe, in eo autem plura ſententiae ſuae conuenientia inueniſſe dicit: nihilo tamen minus praeſtantiſſimum b. PLATNERI opus, *inſtitutiones* puta *chirurgiae*, haud vidiſſe videtur.

p. 1. Hydrocelen plurimi quidem auctores teſticulorum tantum eorumque tunicarum tumorem aquoſum appellant; Noſter autem quamcunque collectio-
p. 7. nem aquae in ſcroto nomine illo comprehendit. Hydropem ſcroti, quem *anaſarcam* eius appellat Cl. Auctor, una alteraque vice ab hydrocele cyſtica ortum et is ipſe vidit et unus aliquis ex ipſius amicis, Cl. BAKER, a quo multas accepit per totum librum interſperſas obſeruationes. Tunica enim vaginalis valde huc uſque diſtenta, nunc vero disrupta, aquam emiſerat per omnem tunicae cellularis, quae ſcroto intertexta eſt, ambitum, accedente ſimul inſigni ecchymoſi: utrique autem ſymptomati citam ſatis medelam attulerunt fotus, cataplaſmata tandemque acus triquetra; attamen in uno caſu poſt aliquod tempus acceſſit inflammatio in abſceſſum abiens, quo autem aperto, integrae ſanitati reſtitutus fuit aeger.

p. 14. Datur interdum ſimile aliquod hydropis huius genus, ſi liberum urinae profluuium a calculo, caruncula alioue in urethra obuio obſtaculo fuerit prohibitum, urina tum canalem iſtum perrumpente ſeque

que in scroti partiumque vicinarum contextum cellulosum effundente, pessimis saepe fistulis subsequentibus. Si scrotum vehementer nimisque distentum p. 18.
gangraenae metum faciat, incisiones quidem, sed paucae et pollicem modo longae, necessariae sunt; eae enim, si nimis amplae sint, quales Cl. SHARP commendat, gangraenam potius accelerare obseruatae fuerunt.

Multus est Cl. Auctor in recensendis et exami- p. 28.
nandis veterum medicorum opinionibus de tunica dartos dicta et hydrocele ibi reperiunda. Quam maxime illae sunt diuersae nec facile inter se conciliandae, licet plurimae de hoc hydropis genere id denotent, quod anasarca scroti subintelligenda sit. Cum doctrina enim de panniculo carnoso existentia etiam tunicae dartos, quae illius partem esse autumabant plures, euanuit; etsi numerosus vasorum sanguiferorum plexus in scroti cellulis conspicuus, primo intuitu facile fallere possit rei anatomicae non satis peritum; uti iam obseruauit LIEVTAVD.

Anasarca funis spermatici dicitur eius tumor oede- p. 41.
matosus, secundum ipsius directionem ab inguine ad testiculos usque extensus. Vasa in illo contenta solito magis a se inuicem distant facileque a tangentibus digitis percipiuntur. Haec quoque optimam exhibent morbi distinctionem a varicocele, in qua nimirum illa tumefacta et nodosa reperiuntur. Quum etiam in hoc anasarcae genere aqua per omnem cellulosum funis contextum diffusa sit, tumor magis est aequalis, mollis digitoque prementi cedens, quam in ista hernia varicosa, quae insuper doloribus ut plurimum stipata est, a quibus vero anasarca vix non semper libera est. Praeter generales hydropis caus- p. 44.
sas aut violentam vim externam contundentem aut comprimentem aliasque plures, ipsius musculi cremasteris debilitas aut paralysis huic morbo ansam dare potest. Praeter officium enim testiculos eleuandi

aut comprimendi, quod ipsi tribuere solent anatomici, ille quoque sustinendis inseruit vasis spermaticis suique contractione sanguinis motum qui difficulter per illa fit, iuuat. Tortuosa enim eorum directio; leue porro sustentaculum, quum contextui tantum celluloso inhaereant, longitudo pondusque columna sanguinis per illa transiiciundi; valuularumque absentia, tale aliquod adiumentum quam maxime requirunt. Valuulas enim, a non nullis anatomicis in illis venis reperiri creditas, numquam inuenire potuit Noster, sed facillimo modo eas saepe repleuit materie ceracea, iniectione facta per truncum venae cauae; hic tamen immediate infra dextrae spermaticae venae insertionem ligandus est ante, quam fiat iniectio; alias enim minoris huius venae orificium a maiore nimis distenta comprimitur parumque admittit iniiciendae materiae. Mirum quoque esse debet nemini, quod funiculi tantum cellulae aqua repleri possint, illis, quae in scroto obuiae sunt, saepe adhuc liberis, quum utraeque certo aliquo modo a se inuicem separatae sint; id, quod aer inflatus comprobat. Infantes saepe nascuntur cum hoc anasarca, et in genere rarius ea obseruatur in adultis, quam iunioribus, aliis tamen hydropis generibus, in primis asciti saepe accedit. Cl. MONRO primus fuisse dicitur, qui distincte eam descripserit in tentaminibus Edimburgensibus.

p. 51. Inter signa, quae *cysticam hydrocelen in tunica vaginali* declarant, illud quoque refertur, quod in illa fere eadem ratione, ac in ascite, undulatio quaedam digitis percipi possit, uno tumoris latere leniter percusso, alteri vero digitis manuue impositis; dummodo nempe scrotum haud nimis distentum sit aut inflammatio superuenerit: Ipsa quoque cystis tangi posse asseritur, dum cutis fricando plicatur superque firmum densumque aliquod corpus volui sentitur: Pelluciditas saepe quidem, sed non semper dat aliquod signum

ſignum, quum aqua interdum facta fuerit turbida, ipſeque ſaccus in malo inueterato craſſus ideoque opacus. Ab hydrocele funis ſpermatici cyſtica, cum p. 53.
qua ſaepe confunditur, in eo diſcerni poterit, quod in ea teſticulus infra tumorem, in hac vero noſtra plane non deprehenditur, quum ille totus in ipſo tumore quaſi ſepultus haereat. A vera hernia facile diſtinguitur ſuis ſignis; ab hernia autem veſicae hoc ſignum dat certum aliquod diſcrimen, quod in hac, ſi comprimitur ſcrotum, magnam urinae mittendae cupidinem aeger ſentiat, et quo maior tum eius copia effluit, tumor ipſe fiat eo minor.

Tunicam vaginalem, intra quam hoc hydrocelis p. 61.
genus reperitur, ab ipſa albuginea ad epididymidem reflexa oriri, plures ex recentioribus anatomicis docuerunt; id, quod Noſter quidem haud prorſus negat: nihilo tamen minus is quoque aſſerit, celluloſum ſpermatici funis muſculique cremaſteris contextum in epididymidis parte, ubi vaſa eam intrant, ſimul adhuc continuari, ipſamque tunicae vaginalis texturam efformare, ita, ut iſtae cellulae arcte inter ſe compreſſae membranam referant, ideoque ſtructura huius tunicae dici poſſit continuata cellularis ſubſtanſtia funiculi. Ex ipſa etiam ratione, qua teſticulum includit haec membrana, patere dicit, ipſum teſticulum in inferiore et poſteriore tumoris huius parte latere, ideoque LE DRAN defendi poſſe, qui dixerat, aquoſam hanc veſiculam ſupra teſticulum eſſe poſitam illique adhaerere, quam vero ſententiam Cl. SHARP impugnauit. Quo magis porro increſcit iſte tumor, eo quoque maior fit tunicae vaginalis dilatatio, quae ut plurimum ſurſum extenditur, ita, ut anteriori funiculi parti firmiter illa adhaereat; interdum tamen antrorſum magis, quam ſurſum, porrigitur tumor tumque funi ipſi parum modo adhaeret.

Praeter cauſſas morbi huius ſaepius externas con- p. 63.
tundentes vel comprimentes, laxus quoque corporis

habitus multum omnino ad eum generandum confert: testiculi quidem scirrhus vel etiam sarcocele a multis auctoribus eo refertur; hic vero morbus effectus potius, quam caussa, esse videtur, quum testiculi a circumfusa aqua compressi minorisque voluminis vix non semper inueniantur a chirurgis, adeo, ut naturalem suam magnitudinem saepius recuperent, peracta operatione.

p. 72. Vt tollatur hicce morbus, duplex omnino datur indicatio; una, quo stagnans aqua emittatur; altera, quo noua eius auertatur collectio. Priori quidem fini satisfacere puncturam, minime vero alteri, constat. Vt tamen et hunc consequerentur chirurgi, variae ab ipsis propositae fuerunt methodi, quarum plurimae eo redeunt, ut excitetur suppuratio ideoque noua et firma vaginali tunicae ad testiculum fiat adhaesio, quo minus aqua in illum locum denuo possit contrahi.

p. 81. Prius vero, quam illas omnes sub examen Noster reuocat suamque proponit, ante omnia similitudinem demonstrare annititur, quam hoc hydrocelis genus aliosque tumores cysticos dictos intercedere existimat. Omnis nimirum tunicatus tumor, ex ipsius sententia, est liquoris alicuius magis vel minus spissi intra aliquem saccum collectio; et nostra hydrocele est tunicae vaginalis ab humore contento facta dilatatio. Contextus porro cellularis est ut plurimum sedes vix non cuiuslibet tumoris cystici; vaginalis autem tunicae structuram cellularem esse, iam supra dictum fuit. In utroque deinde casu tumor sensim sensimque increscit, absque febre, dolore aliisque symptomatibus. Tumor insuper cysticus, quo diutius haesit maiusque cepit incrementum, eo crassior fit, cellulis, quae in eius ambitu sunt, magis magisque tensis, ipsi cysti adhaerentibus inque partem eius substantiae abeuntibus, in hydrocele autem inueterata, quam crassae fiant cingentes membranae,

ita

ita, ut interdum fere cartilagineae indolis fuerint deprehensae, per experientiam constat. Insignem denique analogiam ea docet obseruatio, qua similes tumores, a sui initio aquosi dicendi, per temporis longinquitatem in naturam meliceridis aliorumque tumorum cysticorum degenerasse deprehensi fuerunt. Ex p. 84. tanta igitur inter utrumque hunc morbum detecta conuenientia id nunc sequi putat Cl. Auctor, ut curatio quoque una eademque esse debeat. Ad tollendum itaque tumorem tunicatum omnis indicatio curatiua id requirit, ut, contento humore emisso, ea laesis partibus concilietur adhaesio atque restituatur unitas, quo noua praeuertatur humoris effusio. Cystis itaque, si recens est, vel denuo ut cohaereat cum partibus adiacentibus, vel, id si fieri nequeat, per suppurationem aut excisionem destruatur, necesse est. In malo nondum inueterato, sed satis adhuc recenti, p. 90. priores effectus chirurgum facile saepius assequi posse, notum est: quodsi vero tumor iam diu steterit, tunicaeque crassae atque compactae factae fuerint, ne inflammatio quidem et subsecutura suppuratio ei auferendo par esse poterit, sed vel scirrhus, vel gangraena facilius sequentur; ferro itaque vel tota exscindenda erit cystis, vel maximam certe partem, reliqua dein facilius suo modo separanda. His igitur omnibus, quae de natura tumorum cysticorum valent in genere, ad hanc cysticam Cl. Auctori dictam hydrocelem applicatis, variisque ab optimis chirurgis huc usque commendatis medendi methodis probe examinatis, suam is deinde exponit sententiam:

In recenti valde malo simplex tantum incisio scroti tunicaeque vaginalis sufficiet, ea tantum obseruata regula, ut pars aliqua cutis oblonge exscindatur antea, quam dissecetur ipsa cystis, eo in casu, ubi integumenta scroti multum iam suae naturalis contractilitatis amisisse videntur, ut curatio non solum citius faciliusque subsequatur, sed ipse quoque testiculus, p. 131.

lus, mediante cicatrice, commodius sustineri queat. Quodsi vero diu iam durauerit morbus, qualis vix non semper obuenire solet chirurgis, optimum in excisionis operatione reperitur auxilium, quam hac ra-
p. 134. tione instituere iubet Cl. Auctor, ut, aegro mensae iustae altitudinis eum in modum imposito, quo scrotum eius marginem attingat, feminibus dependentibus, plaga oualis, vel si cum CELSO loqui velis, *ad similitudinem myrti folii* fiat in cute, ab una eius eaque superiore parte ad alteram usque inferiorem. Haec cutis particula ita excidi debet, ne cystis ipsa laedatur, cui tum vero exiguum infligitur vulnusculum et in hac dum aqua effluit, una incuruata forficis * lamina introducitur, qua cystis a cute, cui laxius adhaerere solet, et a testiculo atque fune spermatico dextra manu quam cautissime separatur atque abscinditur, ipsa cyste a sinistrae manus pollice digitoque indice prehensa atque eleuata, testiculo autem ab obstante aliquo chirurgi famulo studiose retracto. Eam vero in separando regulam obseruet chirurgus, ut lente procedat, nec una vice nimis magnam, sed eam tantum, quam facile una scissura praecidere poterit, cystis partem distendat eleuetque manu, ne aliqua eius particula forte remaneat. Quum cystis autem funiculo arctius adhaerere soleat, separatio eius in hac parte nimis periculosa foret, quare illam relinquere poterit chirurgus. Quo facto, testiculus, omni cautione adhibita, in loco suo reponitur, labia vulneris prouide ad se attrahuntur, totumque vulnus ex artis lege deligatur. Cutis quaedam particula ideo excidi debet, ut vulnus satis amplum sit atque chirurgus omnem praecidendae cystis ambitum circumspicere possit. Faciliorem quoque ipsius vulneris curationem

* *Probe-scissars* hanc forficem Cl. Auctor appellat, quo nomine, nisi fallimur, talem significare videtur, cuius cuspides obtusae hebetesque sunt.

onem ſequi, iam dictum fuit. Ex eadem hac ratione oui in figuram excidi debet cutis, ut aequalis ſit totius cutis ambitus elongatio verſus centrum, ideoque omnis vulneris ſuperficies bene denuo uniri poſſit.

Mirari tamen aliquis poſſet, cur forfice, non p. 137. autem ſcalpello, uti iubeat Cl. Auctor? Hunc quidem aliis operationibus quam maxime conuenire ait, eam vero ob cauſſam in praeſenti caſu adhiberi non poſſe, quoniam, aquis profluentibus, cyſtis tunicae nimium collabantur, adeo, ut itinerario, ſuper quo duci debeat ſcalpellus, illae non ſatis eleuari diſtendique poſſint.

In deligando vulnere cautus ſit chirurgus, ut ae- p. 141. quali modo illud comprimatur. Aliqua autem compreſſio ideo neceſſaria eſt, ut laeſae partes iam antea laxae teneraeque ſtructurae, nuncque per morbum magis diſtentae et laxiores factae, eo citius robur ſuum recuperent, ideoque peiora facile alias ſubſecutura ſymptomata auertantur, atque ſuppuratio eo laudabilior ſuccedat. E contrario tamen facile eſt etiam intellectu, haud nimiam eſſe debere adſtrictionem faſciae, ne alia aeque periculoſa ſuperueniant ſymptomata. Ex applicandis faſciis ſufficit reliquisque praeferri debet ſuſpenſorium ſcroti, dummodo in lecto rite compoſitus, quietem ſtudioſe obſeruet aeger.

De venae ſectione, num in hoc caſu ſemper ne- p. 149. ceſſaria ſit, diſputans bene monet Cl. Auctor, eam quidem tertio circiter die adhiberi poſſe, quando pulſus plenus ſit atque durus fiat: interim circumſpectum eſſe iubet medicum, quando non affecta ſolum pars, ſed totus etiam aegri habitus laxior ſit: febrim enim opinione citius nimisque facile imminui ideoque vulneris ſuperficiem fieri alienam et cohiberi ſuppurationem: quare illud dat conſilium, ut, ſi quoque ſigna ſecandae venae adſint, parca modo ſanguinis copia emittatur una vice tumque expectentur effectus, num repetenda ſit venae ſectio? Ex eadem

cauſſa,

cauſſa, ſi tantum in genere dicere velis de diaeta, hanc non nimis eſſe debere tenuem, et, quod medicinam attinet, corticem peruuianum a ſexto circiter die, interdum quoque citius, per quatuordecim forſan dies datum, ad iuuandam ſuppurationem, quam maxime conuenire talibus aegris, iudicet.

p. 156. Sub finem tandem huius capitis recenſet is commoda, quae ex hac operatione redundare dicit: Symptomatica nimirum, quae accedit, febris tam mitis eſt, ut ad eam augendam vini corticisque chinae uſus ſaepe requiratur: Deligatio deinde non multum habet negotii, adeo ut ſaepius nulla alia re, quam ſiccis modo linamentis carptis opus ſit: Ipſa porro curatio breui temporis ſpatio, ſaepe intra quatuor ſeptimanas abſoluitur: Cicatrix inſuper laeuis atque aequalis, lineaeque in modum fit: Illud denique maximum eſt, quod aeger tutus ſit, ne in eundem morbum relabatur.

p. 158. Ex iis, quae iam paulo copioſius de affecta tunica vaginali diximus, multa omnino ad cognoſcendam *ſpermatici funis hydrocelen cyſticam* applicari poterunt, quam *capite quarto* Cl. Auctor pertractat. Habita ratione diuerſi harum partium ſitus, plurima ceteroquin ſigna ibi allata et hunc quoque morbum declarant. Teſticulus autem in eo diſtincte percipi digitis poteſt infra tumorem, qui ut plurimum oblongus vel pyramidalis potius inter abdominis annulum teſtemque reperitur, et cuius baſis inferior pars eſt; magis tamen rotundus, ac in hydrocele vaginalis tunicae, uti penis quoque non ita retractus, eſſe ſolet: cyſtis etiam, quae duplex quandoque ſolet eſſe, a tangente digito cutemque plicante facile detegitur. Mirum quidem eſſe debet, qui fiat, ut aqua contineri queat in ſeparata aliqua tunica vel veſicula, nec cur in cellulas totius funiculi inter ſe communicantes diffundatur ideoque *anarſarcam* eius efficiat? Eadem vero quaeſtio moueri quidem, ſed difficulter etiam

ſolui

ſolui poteſt, circa originem meliceridis ſimiliumque tumorum. Curationis regulae in hydrocele vaginalis p. 166. tunicae iam expoſita et hic loci valent: ſcire tamen licet, ſi aquam tantum emittere velis, non inferiorem, ſed mediam tumoris huius partem perforandam eſſe, ne laedatur teſticulus.

Hydropem teſticuli ſtricte ſic dictum, quem plu- p. 169. res auctores, niſi teſtis ipſe ſimul corruptus ſit, adeſſe poſſe negant, quintum hydrocelis verae genus conſtituere Noſter opinatur: rarum quidem eſſe, nec a ſemet ipſo viſum, propter vaſcularem autem harum partium texturam, membranae cellularis praeſentiam et circulationis leges extrauaſationem ubique admittentes, uti ex hydatidibus in variis viſceribus ſaepe obuiis appareat, oriri omnino poſſe, putat.

Spuria ab Auctore dicta hydrocelis genera, quan- p. 177. do nimirum aqua in aliquam partem, quae non proprie ad ſcrotum pertinet, v. g. ſaccum hernioſum dictum, contrahitur, uti praegreſſam aliquam herniam ex ſuis ſignis cognoſcendam ſequuntur, inde quoque dignoſci, nec facile cum vera aliqua hydrocele confundi poterunt. Aliqua quidem humoris copia vix non ſemper in ſic dicto ſacco hernioſo reperitur, ideo valde utilis putanda, quod ipſam partium protruſarum coalitionem impediat: quodſi vero hernia diu ſteterit, ſolida magis magisque facta fuerint laxa, et inde oriatur contenti laticis vel benigni adhuc vel acrioris redditi redundantia, compreſſionem moleſtam vel alia mala efficiens, requiritur operatio talis fere, qualis fit in bubonocele, ut, inteſtinis nimirum remotis, ipſe ſaccus aperiatur et, cum valde craſſus ut plurimum ſit, eodem modo praecidatur, qui in vaginalis tunicae hydrocele iam ſupra commendatus fuit. Quodſi vero cum propter p. 181. aetatem aegri nimis prouectum, tum propter alias cauſſas, operatio haec locum habere nequeat ad perfectam aliquam obtinendam curationem, altera certe,

qua

qua aquae emittuntur facta punctura, et utilis et saepe necessaria esse poterit.

p. 215. Quum in sequiore quoque sexu tumores aquosi interdum in inguinibus labiisque pudendorum deprehendantur, quos non nulli chirurgi hydrocelis nomine comprehendunt, pauca Noster de iis addit. Herniis obnoxiae sunt feminae, uti mares: itaque in iis occurrere poterit similis *hydrocele spuria* dicta, de qua iamiam diximus. Hydrocelis autem *verae* dicendae tria enumerantur genera: anasarca nimirum labiorum, inguinis, huiusque hydrocele cystica; ex quibus primum istud genus cum anasarca scroti, alterum ligamenta rotunda eorumque contextum cellulosum occupans, cum anasarca funiculi spermatici, tertium vero ibidem obuium cum cystica funiculi eiusdem hydrocele conuenit et ratione caussarum, indolis atque curationis.

p. 221. Facere non possumus, quin ex additis litteris, quas Cl. POTT ad Auctorem dedisse ab initio diximus, animaduersionem repetamus attentione dignam. Simili quidem ratione, ac Nostrum, se suscipere ait hydrocelis in vaginali testis tunica ortae curationem, nihil autem ex ipso scroto se excidere; quum id non solum haud necessarium sit, sed malos quoque istos habeat effectus, quos causticorum a non nullis applicari solitorum usum sequi experientia doceat, nimirum quod curationem difficulter recipiat vulnus, et quod recens quoque restituta cutis facile ex leui caussa irritetur fiatque saucia.

XIII.

GEORGII MARTINI M. D. in BARTHOLOMAEI EVSTACHII tabulas anatomicas Commentaria. Edimburgi. Typis W. Sands. A Murray et I. Cochran. Impensis. A. Millar. 1755. 8 mai. pagg. 420. plag. dimidiat.

Postquam diu latentes Cl. EVSTACHII tabulae, in lucem protractae, et communi eorum, qui corporis humani scientia anatomica flagrant, assensu auidissime exceptae fuissent, nil a recentioribus dissectoribus plus fuit praestitum, quam ut, BOERHAAVIO iudicante, cedro contra cariores illae, curatius semper diligentiusque explanarentur, siquidem singularis admodum peritiae sui auctoris testimonia exhiberent, recentissimorum haud raro inuidiam excitantis. Hinc confidimus utique, Cl. MARTINII operam, post tantorum virorum labores, non inutilem visuram esse, quod elegantia et talia continet momenta, quae reliquorum industriae virorum nihil detrahant, eam potius mirandam, sustineant atque confirment. Breuem huius libri historiam praemittere liceat, quam beneuole exposuit Cl. ALEXANDER MONRO, *senior*, qui in haec praefatus est commentaria. Ex hac enim elucescit, non properante manu eadem fuisse conscripta, sed sollicita admodum cura diu in iis perpoliendis versatum fuisse Cl. Auctorem. Instituit nempe disquisitionem tabularum Eustachianarum, per LANCISIVM editarum, Noster anno huius seculi vicesimo, quum Edimburgi anatomen coleret, et ab eo tempore semper, antiquiorum scripta conferens, nec non recentiorum inuestigans, continuo nouas addens animaduersiones, ita tandem opus perfecit, ut anno nostri seculi vicesimo nono spes editionis affulgeret. Nihil autem obscurum relinquere quum vellet, Cl. Auctor retardauit eam, publici ta-

men iuris facere decreuerat, anno quadragesimo, nisi expeditionem in Americam simul fecisset, quae breui post, desideratae eius vitae imponebat finem. Licet haec viri, variis scriptis clarissimi, iactura multum metus deperditi libri simul incuteret, tradiderat tamen fratri suo absolutum opus, qui anno quadragesimo tertio illud certe euulgasset, nisi Cl. ALBINI editio tabularum Eustachianarum eundem iterum retinuisset. Qua vero, aliam longe viam ingresso Cl. Editore, prodeunte tandem nunc haec comparuit, de qua ita censet Cl. MONRO: *Est commentarius hicce criticus, appendix ad egregiam* ALBINI *explicationem, apprime utilis, ut rite intelligatur* EVSTACHII scopus. *Est et praeter ea Lancisianae explicationis necessarium supplementum. Est denique historicae anatomicae epitome accurata.*

Prolegomena, huic libro praemissa, tribus absoluuntur capitibus, quorum *primum de anatome ad medium seculi decimi sexti instaurata: deque* EVSTACHII *praesertim tabulis, nostro tantum aeuo e tenebris in lucem vindicatis*, agit. Recenset autem Cl. MARTINIVS, cum singulari historiae litterariae medicae peritia, quid a VESALIO, CAROLO STEPHANO, IACOBO SYLVIO, REALDO COLVMBO, IOANNE VALVERDA, GABRIELE FALLOPIO, tandemque BARTHOLOMAEO EVSTACHIO praestitum fu-
p. 19. erit. Quem ultimum in primis defendit, atque adhibito in laborum socio PETRO MATTHAEO PINO, Vrbinate tabulas anatomicas an. 1552. constructas fuisse scribit, quarum tantum *editionem tempestiuam prohibuit auctoris ingrauescens aetas, et vehementissimi articulorum dolores atque fortunarum imbecillitas.* Edidit post ille opuscula sua anatomica, omnium applausu excepta, tabulis interim pro deperditis quasi habitis, nisi papae Clementis undecimi, quum rescire nemo aliquid de iis posset, consilio, apud PAVLVM ANDREAM DE RVBEIS, ex affinitate EVSTACHII super-

ſuperſtitem, fuiſſent anno huius ſeculi duodecimo repertae, et eiusdem anno decimo quarto primo ab Ill. LANCISIO editae. In earum vero explicatione multas ob rationes quum non poſſent non multa relinqui non ſatis accurata, ex frequenti lectione veterum auctorum Noſter inuenit, EVSTACHII ſcopum fuiſſe, *ſtudioſam* GALENI *defenſionem, acerbam* VESALII *correctionem, veraeque Anatomes culturam atque perfectionem.* Sed propoſitarum ſententiarum in VESALIO, FALLOPIOque conuenientia, illum huius plagiarium aut compilatorem eſſe, minime declarat, quin potius, quod uterque in perficienda anatome occupabatur ſtudioſiſſime, errorum dignoſcendorum facilitatem veritatisque certitudinem potius demonſtrat, licet negandum non ſit, EVSTACHIVM in GALENO defendendo quandoque acrius fuiſſe verſatum. p. 26.

Elegantem porro in *capite ſecundo* de EVSTACHII *tabularum iconumque ordine* inuenimus diſſertationem, qua methodum anatomen exponendi ab EVSTACHIO, non quae a VESALIO adhibita eſt, ſyntheticam, ſed, quae docendo accommodata magis videtur, analyticam fuiſſe adſumtam demonſtratur, ſiquidem corpus in varias partes reſolutum exhibuerit, eo quidem ordine, qui ſectioni viſus eſt commodiſſimus. Suſpicionem autem fouet Noſter, forte non iniuria, caſu quodam perturbatas has tabulas, nec omnes ex voluntate EVSTACHII fuiſſe diſpoſitas, ſimulque ſchema proponit, ſecundum quod debuiſſent tabulae collocari, quod exſcribere hic loci non competit, cum ipſis autem EVSTACHII tabulis omnino conferri meretur. p. 32.

Tertio tandem *capite de figurarum magnitudine et ſymmetria* ſermo eſt. Magnitudinem totius corporis putat Cl. Auctor probatque EVSTACHIVM accurate quoad longitudinem ſextuplo minorem propoſuiſſe, ſuperficiem vero partem unam et triceſimam ſextam p. 41.

 ſuper-

ſuperficiei, ſoliditatemque $\frac{1}{216}$ molis corporis virilis.
p. 44. Sed propter picturae anguſtiam et delineationis difficultatem vaſa et neruos exiguos in maiori latitudine, ac natura requirit, expreſſiſſe, eamque rationem obſeruaſſe, quae adhibita fuerit ab AVDRANIO in libro de *proportione humani corporis*, atque ſtatua filii Lacoontis, adoleſcentis Antinoi, nec non ſtatua Lodicaea famoſi Pyrami.

His abſolutis nunc ipſa ſequuntur in EVSTACHII tabulas anatomicas commentaria, quae ab explicatione tabulae nonae ordiuntur, cum octo priores non ad hoc magnum, ſed ad minora eius pertineant opuſcula. In earum autem explicatione ubiuis eam obſeruat normam Noſter, quam iam adduximus. Liceat tantum hinc inde quaedam ad confirmandam Cl. Auctoris ſolertiam decerpere momenta.

p. 77. Tab. XII. fig. 1. viſcera proponuntur urinae et ſeminis ſecretioni famulantia, ſimulque vaſorum arterioſorum venoſorumque ramificationes ſupra veſicam delineantur, de quarum inter ſe anaſtomoſi ſolet multum inter anatomicos, etiam noſtros, adhuc diſputari. Eleganter eadem vaſa exhibuit EVSTACHIVS, et doctiſſime explicat Noſter, quid veteres aeque ac coaeui de iis ſenſerint diſſectores, deinde vero propriis obſeruationibus diligenter inſtitutis ſe animaduertiſſe ſcribit, veram inoſculationem non dari, quin potius arteriolas ſupra venarum tunicas decurrere. In Euſtachianis autem tabulis, ac ſi inter ſe confluerent vaſa, ea propter videri, quoniam amicientibus membranulis arcte inter ſe uniuntur.

p. 119. Mirum autem eſt, in accurata ſatis partium naturalium, ad ſequiorem ſexum ſpectantium, delineatione EVSTACHIVM nullibi hymenis veſtigia adnotaſſe, immo confirmante AVGENIO in Epiſt. medic. eius praeſentiam in totum negaſſe, quod ita excuſatum vult Noſter, ex auctoritate VESALII, quod ille

ille se audiuisse scribat, hanc membranam puellulis a non nullis effringi.

Optima e contrario proponitur cordis figura eiusque situs, qui a GALENO quidem talis obseruatus non fuerat, ante EVSTACHIVM autem, ab HIPPOCRATE iamiam rite animaduersiones factas fuisse Noster probat atque confirmat, ex quibus eorum etiam in dissectione hominum laborem versatum fuisse constat. Eadem tabula decima quinta et figura tertia viscera thoracis a postica facie sistuntur, administratione quadam, a nullo anatomico antea suscepta, excisa scilicet spina dorsi et omni postica thoracis crate, simulque repraesentantur bronchiis magnis adhaerentes conglobatae glandulae.

p. 128.

p. 134.

Est autem admiratione utique dignissima tabula decima septima et octaua, qua, notante iam LANCISIO et affirmante idem Nostro, incredibilem suam solertiam declarauit EVSTACHIVS, peruestigans extricansque subtiles neruorum ramulos. In iis itaque, quae hic exponuntur, describentis sane cum tanta quoque sollicitudine versatum fuisse Cl. MARTINIVM reperimus, ut pene omnes, qui de neruis utile quidquam proposuerunt, consulerit auctores, atque docuerit, quantum ab iis distent vel cum iis conueniant Eustachiani labores. Vnum quodque neruorum, ex cerebro prodeuntium, par seorsim expendit, nominibus usus Vesalianis, quippe qui primus rerum earum ordinem proposuit. In quinto potissimum neruorum pari longe meliora docuit EVSTACHIVS, cuius merita, ut par est, inter recentissimos quoque laudat Cl. MECKELIVS, * cuius inuenta nondum innotuerant Nostro. Hinc etiam in dubio relinquit, num ex EVSTACHII sententia nerui intercostalis origo soli pari sexto, num aliqua quinto sit

p. 189.

* vid. Eius tract. de quinto pari neruorum cerebri. Gotting. 1748. 4. c. f.

ſit concedenda. Cogeremur vero exſcribere Cl. Auctoris accuratas obſeruationes, ſi de omnibus neruis
p. 196. dicere iam deberemus, ſufficiant haec. Adnotat nempe *decimum* ſic dictum, neruorum cerebri par, ad illud referri non poſſe, quod, ut nuperi diſtinctius demonſtrarunt diſſectores, duplicem habet radicem. Sed eandem etiam ſolertiam in neruis medullae ſpinalis enucleandis et pingendis EVSTACHIVS, in iis exponendis Noſter, adhibuit, et cum aliorum deſcriptionibus contulit idem.

In vaſorum diſtributione anaſtomoſes ſummas praeſtant utilitates, hinc eas etiam optime ab EV-
p. 233. STACHIO notatas pictasque animaduertimus. Singulare autem recenſet Noſter, de vaſis cruralibus inter ſe connexis exemplum, ex quo vulnus arteriae magnae cruralis lethale non fuiſſe in cane confirmatur. *In inguine*, ſcribit, *transuerſim penitus diſciſſa arteria magna crurali, et effluxu ſanguinis vulgari ſpiritu vini cohibito*, *canis*, *cui tam foedum et atrox infliximus vulnus*, *breui conualuit*, *ne vel minimum claudicans*, *crure in integrum reſtituto*. Porro quoque in vaſorum ſanguiferorum maiorum, arteriae ſcilicet aortae atque venae cauae, propaginibus proportio magnitudinis varia ſolet ab auctoribus diuerſis pro-
p. 237. poni, quam quidem fere aequalem ab EVSTACHIO notari deprehendimus, et monente Noſtro, recte quidem, quod in viuente animali fere nulla ſit diuerſitas. Occipitalis etiam vena cum ſinu laterali durae matris iam obſeruata fuit ab EVSTACHIO, ſed ita depicta, ac ſi eſſet arteria, quod non incuriae illius, quam inſolitae fabricae tribui debere voluit Cl. Auctor. Attamen non negat, in vaſorum hypogaſtricorum vulgo dictorum, delineatione EVSTACHIVM proportionem, naturali minorem, depinxiſſe. In
p. 255. venae azygae deſcriptione prout EVSTACHIVM ſcimus primum fuiſſe, qui paullo curatiorem eius dederit hiſtoriam, ita eundem quoque eius ac vaſorum abdomi-

abdominalium coniunctionis primam fecisse mentionem certum est, cum etiam ille eius cum vasis intercostalibus nexum nitide delineauerit. Mirari praeterea conuenit, qui idem mirabilem plexum vasorum vesicae extricauerit, cuius icones in tabula vicesima sexta dedit, quam reticulatam eorum complicationem Noster *plexum venae cauae haemorrhoidalem* vocat. In venae portarum delineatione tabulae vicesi p. 257.
mae septimae, eiusque figura prima aliqua dubia supersunt, quae et Cl. MORGAGNIVS talia iudicauit, et Cl. ALBINVM reliquisse obseruamus, neque No- p. 262.
strum certi quid asserere velle conspicimus, non improbabilem de venae umbilicalis fine coniecturam tamen proponit, maiori vero cum certitudine sinus sic dicti venae portarum delineationem Glissonianam improbat. Ex innumeris quoque vasorum inter se anastomosibus, accurate saepissime ab EVSTACHIO p. 276.
adnotatis, celebris illa est mammariarum atque epigastricarum arteriarum coniunctio, stabilita et refutata frequenter, cuius veram naturam expressit EVSTACHIVS, et erudite de iis disseruit Noster. Prout autem in vasorum disquisitione nihil fere praetermiserat EVSTACHIVS, quod aliquam meretur attentio- p. 283.
nem, ita musculorum etiam plenissimam, exceptis paucis, tradidit suis iconismis historiam, licet ex tenerioribus iunioribusque subiectis suas desumsisse videatur adumbrationes. Multis autem et innumeris exemplis confirmat Noster, quantum EVSTACHIVS, ductus in primis GALENI descriptionibus, meliora docuerit VESALIO atque FALLOPIO. Primus ille occipitales musculos recte definiuit, pennatorum quoque musculorum genuinas dedit delineationes, ut alia taceamus, magno eruditionis apparatu hic stabilita. In musculis certe auriculae CASSERIO, ex p. 301.
mente VALSALVAE, inuentionis gloriam tribuendam non esse demonstratur, atque deltoidei musculi p. 312.
fabricam nitide ab EVSTACHIO in tabula tricesima

 quarta

p. 336. quarta expreſſam. Varia fibrarum muſcularium faſciculi, qui ad omnem vertebrarum ſpinae longitudinem diſpoſiti inueniuntur, quorum deſcriptio adeo fatigauit diſſectores, quosque ſub *multifidi ſpinae* nomine complexus eſt Cl. ALBINVS, quum ex tribus quaſi partibus conſtet, et hinc ſacer, transuerſalis dorſi atque transuerſalis colli fuerit appellatus, eum commode uno nomine *transuerſarii ſpinae* exprimi poſſe credit Noſter, ſimulque, quantum in eo de-
p. 338. ſcribendo errauerint veteres, explicat. Itidem muſculi, palpebram ſuperiorem attollentis, in primis etiam, varia ex aliis facta relatione de inuentionis huius muſculi gloria, ad EVSTACHIVM pertinere primam deſcriptionem non incongrue concluditur.
p. 346. De oculi tunica cornea dubitat Cl. MARTINIVS, num eam pro diſtincta a ſclerotica tunica habere debeat, quin potius eam pro huius continuatione adſumit: accuratius autem, ut ſcribit, menſurationibus inuenit illius, ut etiam lentis cryſtallinae, ſuperficiem haudquaquam eſſe perfecte ſphaericam. *Quum autem*, ſic pergit Noſter, *ordinaria oculi latitudo ſit*, - - *quaſi unius digiti geometrici Londinenſis ; ut radius eius ſphaeram generans ſit dig.* $\frac{1}{2}$; *ſemidiameter circuli, cum corneae ſectione fere coincidentis, obſeruata eſt ab* HVGENIO $\frac{3}{10}$ *digiti Leydenſis ; a me vero, quam accurate potui menſurata, comperta fuit dig.* 0. 35. *Lond.*
p. 359. Inter muſculos palpebrae ſuperioris, quem HEISTERVS, praeeunte VERHEYENO deſcripſerat, depreſſorem ſuo iam tempore indicauit EVSTACHIVS, quamuis nos adnotemus Cl. ALBINVM quoque, ut experientia confirmat, has fibras non ſemper inue-
p. 372. niſſe: ſiquidem in faucium pariter abſconditis fibris EVSTACHIVS ſolertiſſimas dederit delineationes. Muſculorum pharyngis magna eſt copia, quos *con-*
p. 389. *ſtrictorum* nomine comprehendit Cl. ALBINVS, ſed Noſter ad duas coniugationes optime reduci eosdem poſſe credit, ad *conſtrictorem* nempe muſculum,

atque

atque ad *eleuatorem* ſeu *dilatatorem.* Ad *priorem* itaque refert, gloſſopharyngaeum, chondropharyngaeum, hyoceratopharyngaeum, ſyndeſmopharyngaeum, hyopharyngaeum, thyropharyngaeum et cricopharyngaeum: ad *poſteriorem* vero cephalopharyngaeum, petropharyngaeum, pterygopharyngaeum, ſalpingopharyngeum, ſtaphylopharyngaeum, ſtylo atque mylopharyngaeum. Nos etiam, ſi recte iudicamus, utrumque hoc muſculorum genus differentem actionem exſerere poſſe arbitramur, certas tamen, quoad punctum fixum, conditiones requiri. Ligamentum epiglottidis medium, a linguae radice p. 391.
proueniens, recte propoſuit EVSTACHIVS, ipſique fibras carneas non ineſſe defendit Noſter.

Arbitramur autem ex his patere ſatis, omnibus, qui anatomes ſunt ſtudioſi, quam accepta eſſe debeat haec a Cl. MARTINIO ſuſcepta opera, qua non illuſtrantur modo veterum diſſectorum ſcripta, ſed recentiora quoque proponuntur inuenta, ita quidem, ut omnibus et iucunda et utilis haec ſit euaſura pertractatio.

XIV.

Noua phyſico-medica.

Pariſiis virum quendam, artium incrementi ſtudioſum, qui nomen tamen ſuum ignorari vult, quingentorum pondo gallicorum praemium ei conſtituiſſe legimus, qui ex iudicio Reg. Scient. Academiae Pariſienſis et optima et facillima docturus ſit adminicula, quibus vitra conficiendi ars ſummam adipiſci queat perfectionem. Cuilibet artifici eruditoque, praeter ordinaria Academiae membra, de praemio certandi relinquitur facultas. Commentarii argumentum illud explicantes quocunque demum quidem ſermone conſcribi poterunt, latinus tamen vel

gallicus reliquis Academiae erit acceptior; ita tamen illi erunt deſcribendi, ut facile poſſint legi. Symbolum cum auctoris nomine, uti conſuetudinis eſſe ſolet, in ſeparata aliqua addita ſchedula addi poterit, quae, niſi commentario ad illud pertinenti adiudicetur praemium, haud aperietur. Commentarii vel ad Academiae Secretarium mitti, eo, quod curſus publici nomine debetur, antea ſoluto, vel illi ipſi tradi poterunt, qui eos ad diem uſque undecimum menſis nouembris proxime nunc ſubſecuturi anni 1759 accipiet: in primo autem ab Academia anno 1760 celebrando conuentu, ipſa de transmiſſis commentationibus ſuum feret iudicium, omnium optime merenti iam ſupra commemoratum praemium decretura.

Qui nuper Reg. Scient. Societati *Gottingenſi*, miſſa ad illam diſſertatione, doctrina et exemplis ex illius voluntate probauit, ex radicibus ſolani eſculenti non farinam ſolum candoris nitidi eximiaeque bonitatis praeparari, ſed panem quoque ſanum et qui ſatis inſuper diu conſeruari poſſit incorruptus, inde coqui poſſe, Cl. IOANNES DANIEL TITIVS, mathematum in Academia Vitembergenſi Profeſſor P. Ord. alio tempore iam a nobis laudatus *, is quoque praemium huic quaeſtioni propoſitum ** in conuentu die primo menſis iulii huius anni a ſocietate habito, reportauit.

Harlemenſis quoque ſcientiarum ſocietas, cuius prima vice editorum commentariorum nuperrime rationem exhibuimus ***, in aliarum academiarum exemplum propoſuerat quaeſtionem, cuius optime elaboratam

* vid. Comment. noſtr. Vol. V. Part. II. p. 283. et P. III. p. 433.

** l. c. Vol. V. P. IV. p. 722.

*** l. c. Vol. huius VI. P. II. p. 309.

boratam ipſi viſam diſquiſitionem promiſſo praemio in conuentu publico, die maii viceſimo ſecundo habito, coronauit. Adiudicatum illud fuit Cl. IOANNI GRASHVIS, Med. D. Hornae in Hollandia ſeptentrionali artem ſumma cum laude facienti, viro, propter plures easque doctiſſimas iam editas commentationes inter medicos valde claro facto. Quaeſtiones, quas medicos inueſtigare iuſſerat illa nunc dicta ſocietas, hae erant: *Quaenam colicae pictonum ſit natura? Quibusnam ſignis et antecedentibus et concomitantibus ea dignoſci? Quibusnam remediis et anteuerti et, ſi iam praeſens ſit, tolli queat? Quaenam denique ſit cauſſa, cur in Hollandia hic morbus iam frequentior eſſe ſoleat, ac olim?* De eodem argumento ante tres iam annos ſingularem conſcripſiſſe librum Cl. GRASHVIS, ſatis conſtat.*

Eadem porro ſocietas aliam exhibuit quaeſtionem, ad futurum annum 1759 pertinentem: *Vnde nimirum morbi inter nautas Batauos, in Indiam occidentalem nauigantes, prae aliis obuii ſuam capiant originem? Quaenam optima dentur contra illos remedia et prophylactica et curatiua?* Vt commentarii ſuper hac re, vel gallico vel latino vel denique belgico ſermone conſcribendi, ante menſis martii initium anni modo dicti mittantur ad Cl. VAN DER AA, Societatis Secretarium, addita, uti conſuetudinis eſſe ſolet, ſchedula nomen domiciliumque Auctoris et inſcriptionem continente, ſimul ab illa poſtulatum fuit.

Holmiae iam ante duos hosce annos anatomiae et chirurgiae Profeſſorem P. conſtitutum eſſe legimus Cl. ROLAND MARTIN, quod etiam munus, die ſeptembris undecimo eius anni 1756 auſpicatus fuerit, habita oratione de limitibus veris, qui artem medicam atque chirurgicam ex ipſius utriuſque natura et indole intercedere videantur.

Varſo-

* l. c. Vol. IV. P. IV. p. 632.

Varſouiae a Ser. noſtro Rege Conſiliarii aulici et Archiatri titulo atque honoribus nuper cohoneſtatum fuiſſe laetamur virum Ill. CAROLVM PHILIPPVM GESNERVM * non ſolum in aula, ſed inter medicos etiam doctos celebrem factum cum diſſertatione ſua inaugurali *de diuino* HIPPOCRATIS iam inde ab undeuiginti annis Gottingae edita defenſaque, tum variis obſeruationibus, Academiae Naturae Curioſorum Actis inſperſis.

A Celſiſſima republica *Bernenſi* Perill. ALBERTVS DE HALLER Salinarum Director nuper conſtitutus fuit.

Geneuae a ſupremo rei publicae collegio Conſiliarii ſtatus dicti honore exornatus fuit Cl. IALLABERT, Philoſophiae experimentalis atque mathematum in Academia Geneuenſi Profeſſor, Regg. Scientiarum Societatum Londinenſis et Monſpelienſis Inſtitutique Bononienſis Socius.

Erfordiae ab Electorali Moguntina utilium ſcientiarum Academia in ordinariorum Sociorum numerum receptus fuit Vir Cl. CAROLVS FRIDERICVS HVNDERTMARCK Med. D. et in Vniuerſitate noſtra Lipſienſi Prof. Publ. Ordinarius. Acadd. Naturae Curioſorum, Londinenſis, Holmienſis atque Bononienſis Sodalis.

Florentiae die menſis iunii primo huius anni diem ſuum obiit Cl. ANTONIVS COCCHIVS, Anatom. Prof. P. et Pot. Romanorum Imperatoris Antiquarius, Vir, ſicuti de arte ſalutari in genere, ita etiam de litteris potiſſimum graecis meritiſſimus; cuius rei documen-

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. Part. I. p. 163.

documentum ſatis inſigne ante breue tempus ad lectores noſtros retulimus.*

Imperialis Scientiarum Academia *Petropolitana* ſicuti etiam aula ciuitasque, magnam fecit nuperrime iacturam morte Viri Cl. ABRAHAMI KAAV BOERHAAVII. Magni illius HERMANNI BOERHAAVII ex ſorore nepotis, Med. Doct. Academ. iam nominatae Sodalis, Anatomiae et Phyſiologiae Prof. P. qui die decimo quarto, veteris ſtili, vel, ſi ſecundum nouum numeres, viceſimo quinto menſis iulii, a febre acuta, undecimo, quo correptus ea fuerat, die extinctus fuit, aetatis annum agens modo quadrageſimum tertium. Plura de eius vita atque ſcriptis cum lectoribus noſtris alio tempore ſumus communicaturi.

Petropoli porro quoque relatum habemus, Cl. IOANNEM DE GORTER Harderouicenſem olim Profeſſorem, ex paucorum autem annorum tempore Pot. Ruſſorum Imperatricis archiatrum ordine ſecundum ** propter aetatis valde prouectae moleſtias, (nonum enim et ſexageſimum iam agit annum,) in patriam redeundi petiiſſe veniam, hancque eo cum honoris documento accepiſſe, ut annui, quo huc uſque fructus erat, ſalarii, quinque nimirum millium Ruſſicorum Imperialium, vel nummorum uncialium, dimidiam partem per reliquos vitae annos reportandi ſpe ſecedat. Vnus filius, DAVIDES, Imperatricis archiater huc uſque tertius, huic ſuo muneri manet adhuc praefixus, alter vero, HERMANN BOERHAAVE cognominatus Med. D. qui patrem comitatus fuerat Petropolin, cum ipſo iam reuertitur Amſtelodamum. Num uterque autem hic loci aut alibi in poſterum perpetuum collocabit domicilium? nihil adhuc certi accepimus. Vt

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. P. III. p. 535.

** l. c. Vol. III. P. IV. p. 729. et Vol. IV. P. I. p. 162.

Vt ſequentem, Nouis Actis Eruditorum Lipſienſibus menſe martio huius anni iam inſertam de nouo KLEINIANO opere prodituro notitiam in hisce quoque noſtris repetamus, a Cl. TITIO, matheſeos Prof. Wittenbergenſi digniſſimo rogati eo lubentius id facimus, quo magis de utilitate operis ipſius conuicti, rerum naturalium cultoribus illud commendare poſſimus.

Inter animantia nullum prope genus eſt, neque Phyſicis ad comprobandam naturae varietatem, neque intuentibus ad oblectandos oculos adcommodatius, quam aues. At enim vero aues, ut difficulter colliguntur, ita repoſitae cum pennis aegre aſſeruantur, et pulcram illam luxuriantemque pennarum, ut ita dicamus, pompam uno ſaepe anno amittunt. Quapropter cuilibet gratum eſſe debet, et naturae ſcrutatoribus praeſertim iucundiſſimum, cognoſcere, quomodo collectionem auium inſtruere et pulcre habere in perpetuum, ſine corruptionis metu, poſſint. Fuerunt autem, qui teda, qui corio, qui ſulphure, variisque acerrimis odoribus uterentur ad arcendas blattas, teredines et id genus plura inſecta, exſiccatis effarctisque auibus metuenda. Haec quantum valeant ſubſidia, illi dicent, qui, ſi quem auibus ſuis interitum viderint, eorum ope imminentem ipſis ruinam auertere confidentius putarunt. Celeberrimus KLEINIVS aliam iniit rationem; quippe ſingulari harum rerum cognitione et indefeſſo ſtudio ut ſolet, ſumtibus item haud mediocribus, cum magna omnium voluptate et hiſtoriae naturalis inſigni incremento, inſtruendae auium collectionis methodum, quod cogitauerat antea nemo, nouam, eamque utiliſſimam conſequutus eſt. Pro eo nempe, quem his rebus aſſignauit, ordine crania et pedes ad genua uſque truncatos, undiquaque collecta et linimento balſamico inuncta, ad methodum in *Prodromo Hiſt. auium nat.* propoſitam digeſſit, et in armarium, ob-

iectis

iectis ſpecularibus, incluſit, ut eſſet, ubi conſpicerentur, quae contrectando ſaltim aliquid detrimenti caperent. Atque his, quae Auctoris eſt modeſtia, crepundiis rerum naturalium ſucceſſu temporis inſigniter auctis, et ſua amicorumque opera ad ſatietatem amplificatis, eruditorum precibus obſecuto voluntas inceſſit, hos auium characteres, quos ſtemmata vocat, ad traditum a ſe ordinem naturalem delineandi, delineatos deſcribendi, deſcriptos in publicos uſus conuertendi. Huius rei cauſſa, idiomate germanico et latino opus concinnauit tabulis comprehenſum, cui titulum praefigit: IAC. THEOD. KLEINII *ſtemmata auium quadraginta tabulis illuſtrata* acceſſerunt nomenclator Polono-latinus et Latino-polonus; I. TH. KLEINS *Geſchlechts-Tafeln der Vögel*, plagg. 8. in 4to mai. cum 40 tabb. aeneis. Etenim non ſatis dignum viro bono arbitratus, methodum, quam facilem nactus, et a ſe iterum iterumque adhibitam, rogatus non velle exponere, neque indicare; id quod in re praeſenti opus maxime eſt, quum utilitatem ab illa et percipere et ſperare ampliſſimam debeamus. Longi ſimus, ſi de omnibus referre ipſi velimus, quae in libro, qui emittendus eſt, continentur; id librum alium poſceret totum. Sin videmur aliquibus in eo peccare, erit tamen, noſtrae voluntati cur minus ſuccenſeant, ſi, quod alterius cuiusuis orationem recuſat, auctoris verbis, quam fieri poteſt, breuiſſime complectamur. *Noluimus*, inquit, *non ſignificare, in quantum utilitati communi ſeruire poſſint haec auium ſtemmata. Primo, quilibet, qui non funditus repudiare velit diſpoſitionem noſtram, ſtatim perſpicere valet, num genera a pedibus roſtrisque deducta ſpeciebus reſpondeant? Secundo, exhibita aue integra, ignota tamen, vel etiam carne aſſa, ſed capite pedibusque ſaluis, familia haud difficulter determinatur; quippe nemo non numerum digitorum, formamque pedum, protinus agnoſcit. Tertio ſedulo et curatius*

roſtrum

roſtrum conſideranti, genus proximum illico ſeſe offert. Quarto, quodſi cranii altitudo, firmitas et longitudo roſtri, aliaeque huius conditiones (integra licet corporis figura ad tempus ſepoſita) absque ullo negotio auis ſpecies extrema dignoſci poterit. Quinto, hunc in finem ſingula capita una cum pedibus, ea, quam natura habent, magnitudine, ope circini, accurate ſunt delineata —. Examen ſi quis inſtituere velit, circino menſuram ſiue cranii et roſtri, ſiue pedum cognitae auis exploret, et eandem noſtrae delineationi applicet. Hoc modo apparebit ſimul, plurimos Auctores nimium aliquando temporis operaeque conſumſiſſe, ut auium figuras ipſas, coloresque, originalibus exaequarent, capitum autem pedumque formas plus iuſto neglexiſſe —. Haec KLEINIVS. Addimus, quod ad cognitionem auium hoc modo quis eſſe poſſit inſtructus, qui moleſtiam refugiat, integra earum corpora obſeruandi cum cute et pennis. Hoc itaque Ill. KLEINII opus praeclarum item et ſumtuoſum, proxime prodibit; lege nempe aequa, maximeque facili. Quilibet huius ſtudii amans, pro uno libri exemplo, duos Imperiales exſoluet, ut pro imprimendo libro, (charta enim magna, eaque albidiore imprimetur) excidendisque aere iconibus, ſit, unde ſumtus recuperari poſſint. Nomen qui in anteceſſum ſubſignauit ſuum, librum propediem foras dandum, ſine ullis impenſis Lipſiae accipere vel ipſe, vel delegato negotio per alium poteſt. Nomina eorum, qui collatis ſymbolis editionem iuuarint, operi praefigere aequum eſt; et cum pauca admodum exempla, ultra deſiderata, imprimentur, quoduis eorum quatuor Imperialibus deinceps venum dabitur. Exteri eruditi, et qui in diſſitis locis degunt, quisque in bibliopolis ſuis, aut ſi commodius videtur, apud Ad. Henr. Holle, Bibliopolam Lipſienſem, nomina profiteri ſua in anteceſſum poterunt, ſi quidem ſubſcriptionis legem ſibi prodeſſe velint.

Memoria

Memoria IOANNIS ERNESTI HEBENSTREIT, Philoſophiae et Medicinae Doctoris, in Vniuerſitate noſtra Lipſienſi Therapiae Profeſſoris Publici Ordinarii, Ordinis Medicorum Decani, Academiae Decemuiri, Maioris Principum dicti Collegii Collegae, Poliatri Lipſienſis, Imperialis Naturae Curioſorum et Reg. Maſſilienſis Scientiarum Academiarum Socii.

Recentiores medici num veteribus anteferendi, an poſtponendi ſint? quaeſtio ſaepius orta fuit. Primi artis ſalutaris conditores ipſius regulas ex ſola quidem hauriebant experientia, neque vix dum rerum cauſſas explicare valebant; attentione tamen, induſtria, ſtudio, morbosque cum eorum remediis bene obſeruandi peritia, omnium ſubſequentium ſeculorum medicis quam maxime egregium, quod imitarentur, dediſſe exemplum, iisque optima, quibus artis ſuae doctrinam in ſyſtematis modum redactam ſuperſtruerent, reliquiſſe fundamenta, vix non omnes conſentiunt, adeo, ut recentiores, licet naturae penetralia perſcrutati myſterium eius nexumque cauſſarum et effectuum promtius perſpicere feliciusque reuelare poſſe videantur ſibique certe perſuadeant, veterum tamen obſeruationibus tantum ſaepius inniti cogantur, quando uti omnem ſuam intelligendi vim, ſic et ſcientiarum iam conditarum ambitum multo interdum arctioribus, ac ipſi crederent, circumſcriptam eſſe limitibus intelligunt experiunturque. Iis tamen ſua perpetuo manebit laus atque honos, qui et veteris et recentioris aeui doctorum obſeruata, inuenta placitaque cognoſcere, inueſtigare veritatemque, ubicunque demum eam inuenerint, detegere ſatagunt.

Fuit omnino ex eorum numero b. HEBENSTREIT, qui pari ſtudio atque cura et veterum, in

primis graecorum latinorumque, et recentiorum libros peruolutauit, ut dictu difficile ſit, num horum, an potius illorum cognitione maior fuerit. Excellenti enim ingenio, valde acri et tenaciſſima memoria, et inexhauſta diſcendi legendique natus erat auiditate, ut iam a teneris inde totum ſeſe daret muſis, ſeque cum iis per omnem vitae ſuae decurſum delectaret. Vt igitur artium ſcientiarumque doctrinam ab ipſarum quaſi origine percipere poſſet, ſummo prorſus ſtudio non latinam ſolum, ſed quae hac ipſa multo eſt uberior et locupletior, graecam quoque linguam addiſcebat eamque ſibi adeo reddebat familiarem, ut hanc ſibi fere patriam feciſſe videretur. Quum harum autem litterarum charactere valde minuto oculorum viſum crebrius legendo fatigaret, tam hebetem quoque eorum ſenſum ſibi contrahebat, ut ipſis, cum virilem adhuc aetatem ageret, effunderetur caligo, ita, ut ortae tandem ſuffuſionis medelam in manu chirurgica quaerere cogeretur. Nec Graeciae tamen Latiique tantum, ſed plurimos quoque, quibus nunc diuerſi Europae populi utuntur, ſermones probe callebat, ideoque ſapientiae theſauris vix non ex omni terrarum regione colligendis par erat. Inſignis omnino, qua pollebat, memoriae vis in hoc ſtudiorum genere vehementer ipſum iuuabat, quippe quae tanta erat, ut veterum, et philoſophorum et medicorum ſententias ipſorum verbis memoriter enumerare poſſet, easque fere totas complecteretur. Accedebat et hoc, quod ingenium ipſius erat alacre promtumque, ac, uti ad quaslibet artes optimas, ſic in primis ad poeſin valde aptum. Ingenioſum enim et quem elegantiſſimum aetas noſtra tulit, in ipſo mirati fuimus poetam. Praeter maximum enim poematum numerum, quae vel anonymo, vel aliorum cecinit nomine, *de homine ſano et aegroto carmen*, quod auctum politumque edidit ante hos quinque annos, egregium huius rei praebet documentum,

tum, adeo, ut eum Germanorum LVCRETIVM recte appellare possis. Poetam tamen nec esse, nec certe posse fieri philosophus, nisi una esset et doctus et acer, bene Noster intelligens et philosophiae, omnium artium procreatrici et quasi parenti a CICERONE dictae, multum dabat temporis studiique. Ex omnibus autem, quae ad illius doctrinam pertinent et referuntur, partibus eam in primis in sinu atque deliciis habebat, quae res naturales earumque originem, caussas, naturam atque usum docet. Vniuersae itaque et historiae et scientiae naturalis amantissimus omnia sibi reddebat cognita, ulteriusque inuestigabat, quae tria sic dicta naturae regna complectuntur. Quem latere poterit egregia rerum naturalium collectio in *Museo* nostro *Richteriano* reperiunda, cui et comparandae et in ordinem redigendae plurimum adhibuit operae? Maius autem insuper studium in plantarum cognitione, easque secundum optimas ab ipsa natura indigitatae methodi regulas disponendi arte collocabat. Quid? quod post RIVINVM atque WALTHERVM, Viros, quorum memoria semper nobis erit cara atque antiqua, ex primis omnino fuerit cum LVDWIGIO nostro, qui excolendi illius studii cupidinem in iunioribus nostris medicis excitaret confirmaretque. In siluas igitur, arua prataque floribus abundantia, non solum cum delecta artis studiosorum manu, ut colligeret plantas harumque examinaret structuram, saepius excurrebat, sed ipse quoque aedificabat hortum in eaque colebat herbas in primis exoticas. Quum satis autem intelligeret, vel quoque maximam et uberrimam rerum cognitionem esse fere nihili, ea nisi ad communem hominum usum accommodari possit: omnes quoque artes atque scientias, quae medicum huius nomine vere dignum non ornant solum, sed etiam perficiunt, pari studio, uti iam a primis vitae academicae annis eas didicerat, sic et per totum aetatis suae tempus

 tractabat,

tractabat, agebat amplificabatque. Grauiſſimi huius, quae Noſtro competit, laudis teſtes omnino ſunt et inſignis, quos in noſtra muſarum ſede docuit atque formauit, medicorum numerus, qui multis iam in regionibus artem et docendo et faciendo profitentur, et ſatis quoque numeroſa, cuius indicem paullo poſt ſuppeditaturi ſumus, ſcriptorum copia, quae cum erudito orbe communicauit. Itaque multa, cur magni haberetur, in Noſtro erant argumenta; alia tamen eaque certe non minora accedunt iis, cur multo ab omnibus bonis ciuibus amore exciperetur. Verus enim Dei cultus et religionis ſanctitas in eo exſiſtebat, ita, ut non officia ſolum, quae ſummo Numini, ſed etiam, quae debemus vitae ſociis, ex animo et ſemper praeſtaret. Cunctis igitur quibus praefectus erat, muneribus omni cum fide atque dexteritate perfungebatur, iis itaque acceptus, qui ſummam imperii tenent: Medicinam et docebat et faciebat omni ſtudio, ſollertia atque candore, ideoque et ciuibus academicis et aegris, qui in conſiliis eius quaerebant auxilium, gratus: In egenos liberalis erat atque beneficus non oratione, ſed re ipſa, ideoque pari ratione ab iis aeſtimatus atque dilectus: Omnibus autem, quantum demum cunque poſſet, inſeruiendi ſtudio adeo flagrabat, ut callidis interdum et occultis hominibus eorumque ſimulata bonitate captus, nimium fere huic virtuti tribuere videretur. Dignus igitur omnino fuit, cuius memoriam commendemus poſteris, et cuius exemplum, quod imitentur, tironibus artis proponamus.

Natus erat Noſter in Variſcia, quae Saxoniae eſt prouincia, Neoſtadii, quae ad Orlae flumen ſita eſt urbs, anno huius ſeculi ſecundo, die menſis ianuarii decimo quinto, patre IOANNE DAVIDE, qui archidiaconi nomine ſacrorum ibi curam geſſit, et matre ESTHERE SVSANNA ex gente *Gutneriana* prognata. Filium optimae ſpei pater quidem ipſe et

veri

veri cultus diuini et linguarum artiumque rudimenta docebat, ſed eum ſimul inſtitutioni IOANNIS OSWALDI THOELITZSCHII et DAVIDIS WENDLERI, illius conrectoris, huius vero rectoris in ſchola patria digniſſimi, tradebat. Adoleſcens iamiam, quanta ipſi ineſſet ingenii vis, ſaepius docebat, qui reliquis commilitonibus palmam praeriperet. Graecas potiſſimum litteras iam inde uſque a puero vehementer amabat, et carmina iam tum et graeca conficiebat et latina: natus enim erat poeta, cui *ſponte ſua carmen numeros veniebat ad aptos.* Anno ſeculi decimo ſexto ſeſe conferebat in gymnaſium Vinarienſe ibique optimis praeceptoribus, et IOANNE MATTHIA GESNERO, conrectore et IOANNE CHRISTOPHORO KIESEWETTERO, rectore uſus et optimi patruelis IOANNIS FRIDERICI HEBENSTREITII tunc temporis ſacra Vinariae, deinde vero Buttſtadii curantis, liberalitate prorſus ſuſtentatus tam egregios in addiſcendis litteris faciebat progreſſus, ut iam anno aetatis duodeuiceſimo, ſeculi nimirum decimo nono, a celeberrimo Ienenſium doctore SLEVOIGTIO, academiae tunc rectore, in numerum academicorum ciuium reciperetur. Ienam vero ipſam petebat ſequenti anno poſt ibique ſtudiis vacare conſtituebat. Quum ad modum autem exiguas haberet opes, (pater enim octo genuerat filios, qui omnes litterarum ſtudio ſeſe dare cupiebant,) in aliorum beneuolentia ſolamen atque auxilium quaerere cogebatur: illud vero in Ienenſi academia, uti optauerat, non inueniens Lipſiam ſe transferebat anno ſeculi viceſimo primo. Si cui igitur unquam, certe noſtrae uniuerſitati illa data eſt felicitas, ut pluribus gaudeat emolumentis, quibus opem ferre poſſit indigentibus bonaeque ſpei ac diligentiae adoleſcentibus. Quod expectauerat Noſter, facile quoque impetrabat. Inter alios enim bene ipſi cupientes, breui poſt, quam Lipſienſes ſalutaſſet muſas,

AVGVSTVM QVIRINVM RIVINVM academiae noſtrae poſt mortem adhuc decus, praeceptorem rerumque ſuarum ſtrenuum nanciſcebatur ſtatorem et amplificatorem. Optimo illi viro ſemper ad manus erat et in eius gratiam, cum ſtudii in primis botanici eſſet amantiſſimus, eo citius veniebat, quo maiore cupidine atque feruore et ipſe in illud ferebatur. Ex disſitis itaque ſaepe locis colligebat apportabatque plantas huic ſuo praeceptori, quoties is ſcholas habebat botanicas, ut, quicquid ad illarum pertinet notitiam, artis tirones doceret, fautori inde eo carior factus. Quo fiebat, ut ab eo commendaretur CASPARO BOSIO, mercatori famigeratiſſimo, hortum ſic dictum botanicum itemque muſeum inſtructuro, ut huius negotii curam in ſe ſuſciperet. Quem ad modum autem ſemper multisque modis a *Boſia* gente fotum amatumque ſe fuiſſe ſaepe praedicabat, ſic et tunc temporis ſatis honeſtum ab illo viro merebatur ſtipendium, quo in reliqua fere cuncta ſtudia academica eo felicius incumbere poſſet. Omnium enim artium ſcientiarumque, quae medicum doctum atque felicem formare poſſunt, ſtudioſiſſimus omne ſuum a botanicis laboribus liberum tempus illarum culturae atque exercitio prorſus dabat. Fideliſſimis itaque et doctiſſimis utebatur praeceptoribus, praeter iam laudatum RIVINVM, PAVLIO, SCHACHERO, ETTMVLLERO, WALTHERO, PLATNERO atque LISCHWITZIO, viris omnibus, quorum memoria uniuerſitati noſtrae admodum adhuc dum eſt honori. Horti interim Boſiani ſuae curae traditi diligentiſſime omnem habebat curam, indeque b. HEVCHERI, Archiatri regii, viri in amplificandas artes nati, amicitiam familiaritatemque ſibi conciliabat ab eoque fortunae olim ſtabiliendae ſpem acquirebat, tamen non ſpe ſolum, ſed veris patrocinii eius documentis paullo poſt fruendi habebat opportunitatem. Illius enim viri conſiliis atque commendationi potiſſimum

mum tribui debet illud iter, quod ex Clementiſſimi Noſtri Regis, AVGVSTI ſecundi, voluntate atque mandato Noſter cum ſelecta comitum manu in Africam ſuſcipere iubebatur.

Poſtquam enim anno ſeculi viceſimo ſeptimo artium liberalium atque philoſophiae magiſtri a Lipſienſium Philoſophorum Ordine, tribus vero annis poſt a Noſtro Medicorum Collegio doctoris medici honore, titulo et priuilegiis exornatus fuerat; Potentiſſimus vero Noſter Rex eodem tempore ad augendam rerum naturalium Dresdae aſſeruatarum collectionem, potiſſimumque ad obtinenda rariora animalia exotica, et viua et in exuuiis, ſi viua afferri non poſſent, vel certe in partibus cognoſcenda, harum rerum peritum in varias Africae regiones ablegare conſtituerat: Optimo Regi a ſuo medico, iam laudato HEVCHERO, commendabatur Noſter huic perſoluendo negotio prae aliis aptus, linguarum peritia nimirum clarus et in uniuerſa hiſtoria naturali verſatiſſimus. Illud nunc ipſi primum dabatur in mandatis, ut ſocios ſibi eligeret, quorum opera adiutus omnem hiſtoriae naturalis ambitum, quatenus in Africae prouinciis liceret, emetiretur atque inueſtigaret. Quam ob cauſſam in ſocietatem adſciſcebat CHRISTIANVM AVGVSTVM EBERSBACH, adiuncti nomine electum, CHRISTIANVM GOTTLIEB LVDWIG, qui nunc Decani munere apud nos fungitur, tum vero botanices in primis inueſtigandae cauſſa itineri committebatur, ZACHARIAM GOTTLIEB SCHVLZE, cui anatomici officium IOANNEM HENRICVM BVECHNER, cui omnium ad rem oeconomicam ſocietatis pertinentium cura tradebatur, tandemque CHRISTIANVM SCHVBERT, pictorem, qui ea certe, quae apportari non poſſent, depingeret. Cunctis deinde ad ſuſcipiendum iter neceſſariis in ſuum ordinem redactis, illud die menſis octobris viceſimo tertio anno ſeculi triceſimo primo Noſter

 inibat,

inibat, litteris eum in finem commendatitiis munitus, quas a Magnae Britanniae Galliaeque Regibus Belgiique foederati Ordinibus acceperat. Quemadmodum autem TOVRNEFORTIVS non nullas Aegypti partes olim perlustrauerat, sic et nostra societas septentrionalem Africae regionem, quam Barbariam vulgo vocant, perquirere, deinque iter suum ad deserta loca regionesque occidentales ad promontorium usque sic dictum bonae spei dirigere, et intra trium annorum spatium absoluere debebat. Germaniae itaque, Heluetiae Galliaeque partem ea transiens, die mensis decembris decimo septimo eiusdem anni perueniebat Massiliam, ibique ad vicesimum quartum usque diem ianuarii subsequentis anni 1732 commorata, nauim Algeriam versus directam conscendebat, tandemque post iter taedii periculique plenum die vicesimo sexto februarii Africam intrabat. Tempore aliquot mensium Algeriae consumto, vicinaque regione saepius peragrata, medio mense iunio in prouinciam, quae imperii Algeriensis orientalis pars est, Constantiam, variis antiquitatis monumentis claram, tum in insulam Tabarcam, ob coralliorum piscaturam celebrem, Bizertam usque, urbem a veteri Vtica haud procul distantem, naui se transferebat, itineris huius parte reliqua per continentem terram Tunetum usque producta. Principis autem Tunetini, (*Bay*) aduersus christianos odium erat tantum, ut itinera per sui imperii fines prosequenda nostrae societati prorsus interdiceret. Tripolin itaque naui petebat HEBENSTREITIVS, LVDWIGIVM valde aegrotantem Tuneti relinquere coactus. Die decimo quinto decembris Tripoli secedens iter suum continuabat in insulam Melitam, ubi sub initium anni 1733 appellebatur. LVDWIGIVS interim, sanitate recuperata, Principis Tunetini beneuolentiam sibi societatique conciliauerat, adeo, ut iter ad confinia usque desertae regionis, Saarah dictae

dictae, pergere liceret. HEBENSTREITIVS itaque Tunetum reuertens hancque principis veniam percipiens sequebatur LVDWIGIVM, et praeter alias imperii huius prouincias, eam praecipue transibat, quae *Gerid* siue *Bled el Gerid*, unde corruptum nomen *Bilidulgerid*, dicitur, inter Tunetanum regnum atque Tripolitanum sita, ab exigua latitudine ad maris littora semper in maiorem amplitudinem ad deserta usque loca sese extendens, veterumque forte interior Libya credi poterit. Antiquitatis monumenta insignia rerumque naturalium egregiam uberrimamque ibi copiam obseruans, quantum poterat, colligebat. Tunetum reuertebatur die decimo quarto martii, tristissimo de optimi sui Regis morte nuncio ibi perculsus. Iter enim ulterius prosequi non licebat; hinc reditum in patriam meditans per Galliam Belgiique foederati prouincias proficiscens, mense octobri 1733, Dresdam redibat, satis numerosam collectarum rerum copiam et ipse et per LVDWIGIVM afferens. Hic vero Tuneti a societate secesserat inque naui aliqua Anglica Hamburgum fecerat iter, ut viua animalia ipsius curae commissa eo facilius posset adducere. Huius quidem itineris totius rationem e suis atque sociorum schedis in libri aliquam formam redigere inque publicum usum edere Noster voluerat; sed, uti in ipso continuando itinere per regis obitum, sic et in exaranda eius descriptione per grauia nimisque multa, quibus Lipsiam reuersus implicabatur, negotia impeditus fuit.

Physiologiae enim docendae munus publicum, eo absente, per mortem ETTMVLLERI iam vacuum factum, illico post reditum suscipiebat eodem anno 1733 die nouembris vicesimo secundo, oratione ideo habita, qua per illud iter suum collecti obseruationum thesauri partem publicare incipiebat, *antiquitatum* nimirum *Romanarum per Africam repertarum memoriam* recolens. Ab illo tempore totum se

dabat nostrae Lipsiae et medicinam faciens inter ciues, et illam docens artis studiosos, ab uno munere academico ad alterum prouectus. Anno enim seculi tricesimo septimo anatomiae et chirurgiae, quadragesimo sexto pathologiae, tandemque, biennio elapso, post b. PLATNERI, semper nobis adhuc cari, mortem, therapiae Professor unaque Medicorum Ordinis Decanus, quadragesimo sexto post b. WALTHERI obitum poliater Lipsiensis constitutus, ante iter autem susceptum Imperialis Academiae Naturae Curiosorum, post illud vero confectum, Regiae scientiarum Massiliensis Socius nuncupatus, iis muneribus cunctis, uti et reliquis ad ea pertinentibus officiis, singulari prorsus studio indefessaque industria semper faciebat satis.

Matrimonium bis iniit, unum anno 1739 cum IOHANNA WILHELMINA, ex *Iunia* gente orta, ex quo filium permultae spei GEORGIVM ERNESTVM, adhuc superstitem suscepit; alterum autem anno 1741 suauissima ista coniuge primo iam coniugii anno in puerperio extincta, cum CHRISTIANA EVGENIA ex celebri gente *Bosseckia*, quae septem ipsi peperit liberos, ex quibus adhuc quinque optimo patri supersunt. Quamuis autem a natura validum corporis habitum accepisset Noster, laetaque ut plurimum sanitate fruitus fuisset, sub finem tamen superioris anni ab ista febre maligna petechiali, quae post cladem istam Rosbacensem tristissimam inter nostrates stragem fecit, correptus ei paullo post, die nimirum decembris quinto, succubuit, magnum sui desiderium apud orbem eruditum, utramque nostram ciuitatem et amicos relinquens, pii, docti, suauis omniumque diligentissimi viri perpetuam laudem adeptus.

Index

Index ſcriptorum, a b. HEBENSTREIT editorum:

Libri.

De uſu partium carmen, ſeu phyſiologia metrica, ad modum TITI LVCRETII CARI, de rerum natura, in gratiam auditorum concinnata. Lipſiae, 1739. 8.

Pathologia metrica, ſeu de morbis carmen, in gratiam auditorum concinnatum. ibid. 1740. 8.

Muſeum Richterianum, continens foſſilia, animalia, vegetabilia, marina, illuſtrata iconibus et commentariis D. I. E. H. accedit (I. FR. CHRISTII) de gemmis ſcalptis antiquis liber ſingularis. ibid. 1743. fol.

Παλαιολογιας Therapiae, qua veterum de morbis curandis placita recentiorum ſententiis aequat, Specimina XXXV. ibid. 1748 - 1754. (*Sunt illa ſpecimina et diſſertationes et programmata in variis occaſionibus, quas munera academica Noſtro ſuppeditabant, conſcripta.*)

Anthropologia forenſis, ſiſtens medici circa rempublicam cauſſasque dicendas officium, cum rerum anatomicarum ac phyſicarum, quae illud attinent, expoſitionibus. ibid. 1751. 8. *

Idem liber. Editio altera c. fig. aeneis. ibid. 1753. 8. **

Ἐξηγησις ὀνοματων των περι παθων. Exegeſis nominum graecorum, quae morbos definiunt. *Erklärung griechiſcher Wörter von Krankheiten des menſchlichen Körpers.* ibid. 1751. 4. ***

De homine ſano et aegroto carmen, ſiſtens phyſiologiam, pathologiam, hygienem, therapiam, materiam medicam. Praefatur de antiqua medicina carmen: ſubnectuntur ſimiles poetarum ſententiae,

* Vide, ſis, Comment. noſtr. Vol. I. P. III. p. 365.

** v. Comment. noſtr. Vol. II. P. III. p. 418.

*** v. Comment. noſtr. Vol. I. P. III. p. 378.

tiae, accedunt ſingula quaedam carmina. Lipſiae, 1753. 8. *

Ordo morborum cauſalis. Specimina VII. ibid. 1754-1757. 4. (*Itidem programmata academica continentur.*)

Aetiologia chemica ſeu expoſitio cauſſarum ſani et aegroti hominis ſecundum principia chymica, diſſertatiunculis clariſſimorum quorundam iuuenum expoſita c. indice neceſſario. ibid. 1757. 4. (*Academicas diſſertatiunculas numero ſeptem complectitur haec aetiologia.*)

Tentamen philologicum medicum ſuper AETII AMIDENI ſynopſis medicorum veterum libris octo, poſt illos octo, quos ALDVS MANVTIVS Venetiis 1534. euulgauit. ibid. eod. 4.

Praeter ea praefatus eſt beatus ille Vir ad libros ſequentes:

D. NICOL. BÖRNERS *Phyſic, oder vernünftige Abhandlung natürlicher Wiſſenſchaften. Leipzig,* 1735. 8.

D. CHRISTIAN GOTTHOLD SCHWENKE *vom geſunden Landleben etc. ibid.* 1751. 8.

IO. IAC. WOYTS Gazophylacium medico-phyſicum *oder Schatzkammer mediciniſch- und natürlicher Dinge in einer richtigen und ordentlichen Alphabeth-Ordnung. Leipzig,* 1751. 4. mai. c. f. (*Huic libro additus fuit ille iamiam recenſitus :* Ἐξηγησις ὀνοματων e. ſ. p.)

D. ANTON. HEINS Pharmacia rationalis *oder vernünfftiger Gebrauch auserleſener Genesmittel etc.* ibid. 1757. 4. mai.

Diſſertationes:

De continuanda Riuinorum induſtria in eruendo plantarum charactere. Praeſide *Io. Chriſtoph. Liſchwitz.* Lipſiae, 1726. 4.

De

* vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. III. p. 533.

De ordinibus conchyliorum methodica ratione inſtituendis. Reſp. *Io. Gezaur.* Lipſiae, 1728. 4.

De vitiis nominum in ſignificatu tentamina quaedam. Reſp. *Io. Chriſtian. Bartholomaei.* ibid. 1729. 4.

De viribus minerarum et mineralium medicamentoſis, pro gradu doctoris. Praeſide *Io. Caſp. Küchlero.* ibid. 1730. 4.

De ſenſu externo facultatum in plantis indice. Reſp. *Chriſtian Gottlieb Ludwig.* ibid. eod. 4.

Definitiones plantarum. Reſp. *Chriſt. Aug. Ebersbach.* ibid. 1731. 4.

De indicatione medica. Reſp. *Geo. Aug. Langguth.* ibid. 1733. 4.

De uſu hydrargyri interno ad mentem recentiorum. Reſp. *Chriſtoph. Frid. Sartorio.* ibid. 1735. 4.

De partium coaleſcentia morboſa, *von den widernatürlich zuſammengewachſenen Theilen des menſchlichen Körpers. Gottlob Carol. Springsfeld.* ibid. 1738. 4.

De dentitione ſecunda iuniorum. Reſp. *Io. Andr. Vngebauer.* ibid. 1738. 4. c. f.

De morbis ex peruigilio. Reſp. *Io. Car. Puſcher.* ibid. 1740. 4.

De pulſu inaequali ad mentem GALENI de cauſis pulſuum. Reſp. *Io. Andr. Vngebauer.* ibid. 1741. 4.

De capitonibus laborioſo partu naſcentibus. Reſp. *Anton. Heins.* ibid. 1743. 4. c. f.

De oculo lachrymante. Reſp. *Io. Frid. Kuppe.* ibid. eod. 4.

Hiſtoriae naturalis Foſſilium caput de Terris. Reſp. *Io. Geo. Luther.* ibid. 1745. 4.

Exercitationes adoleſcenti aetati ſalubres. Reſp. *Frid. Sam. Sparr.* ibid. eod. 4.

Funiculi umbilicalis humani pathologia. Reſp. *Io. Andr. Lehmann.* ibid. 1747. 4. c. f.

De metaſchematiſmo morborum. Reſp. *Io. Gottlieb Meyer.* ibid. eod. 4.

De ſuſpecta valetudine. Reſp. *Io. Chriſtoph. Elhard.* ibid. 1757. 4.

Programmata:

De organis piſcium externis. Lipſiae, 1733. 4.
Anatome hominis recens nati repetita. ibid. 1738. 4.
De baſi caluariae. ibid. 1738. 4.
De methodo cerebrum incidendi. ibid. 1739. 4.
De arteriarum corporis humani confiniis. ibid. eod. 4.
De rarioribus quibusdam oſſium momentis. ibid. 1740. 4.
De diploe oſſium. ibid. eod. 4.
De venis corporis humani. ibid. eod. 4.
De vaginis vaſorum. ibid. eod. 4.
De methodo plantarum ex fructu optima. ibid. eod. 4.
De medici cadauera ſecantis religione. ibid. 1741. 4.
De flexu arteriarum. ibid. eod. 4.
De medicis archiatris et profeſſoribus. ibid. eod. 4.
De vermibus anatomicorum adminiſtris. ibid. eod. 4. c. f.
De vaſis ſanguiferis oculi. ibid. 1742. 4.
De inſectorum natalibus. ibid. 1743. 4. c. f.
De mediaſtino poſtico. ibid eod. 4.
De corpore delicti, medici ſecantis culpa incerto. ibid. eod. 4.
De venis communicantibus. ibid. 1744. 4.
Hiſtoriae naturalis inſectorum inſtitutiones. ibid. 1745.
De foetu vegetabili. ibid. 1747. 4.
De ordinibus gemmarum, verbis C. PLINII ſecundi ex eius naturalis hiſtoriae libr. XXXVII. ibid. eod. 4.
Ευπραγια αγαθȣ ιατρȣ celebri exemplo beati I. Z. PLATNERI. ibid. 1748. 4.
Medicinae cum iurisprudentia comparatio ad recolendam memoriam anniuerſariam Siluerſteinio-Pilnickauianam. ibid. 1749. fol.

De cura pascuorum. Lipsiae, 1752. fol.

Περι ἀγαφωνησεως, de declamatione antiquae gymnasticae parte. ibid. 1753. 4.

De laesionibus ex dispositione vulnerati morbosa lethiferis. ibid. 1755. 4.

De obsequio Principum erga medicos. ibid. eod. 4.

Misericordiae limites in exercenda arte. ibid. 1756. 4.

AETII AMIDENI Ἀνεκδότων lib. IX. caput XXVIII. exhibens tenuioris intestini morbum, quem ileon et chordapsum dicunt, una cum veterum super hac aegrotatione sententiis. ibid. 1757. 4.

Oratio.

Oratio auspicalis, qua antiquitatum Romanarum per Africam repertarum memoriam recolit. Lipsiae, 1733. 4.

XV.

Continuatio indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1756 prodierunt.

GEORG. AVGVST. LANGGVTH, Diss. inaug. de clystere febrium exanthematicarum remedio non minus tuto quam efficaci. Resp. *Io. Ludou. Henne.* Wittenbergae, 4.

Die neueste Weltwissenschaft, vornehmlich nach den Sinn des berühmten NEWTONS, *in italiänischen und teutschen Versen; in jenem ursprünglich beschrieben von dem Herrn Grafen* IOSEPH LAVATI; *in diese übersetzt von* I. G. M. *nebst des Verfassers verteutschten Anmerkungen und einer Vorrede Herrn* CHRISTIAN ERNST VON WINDHEIM. *Nürnberg*, 8.

Physicalische Beobachtungen derer Saamenthiergen, durch die allerbesten Vergrößerungs-Gläser und bequemlichsten Microscope betrachtet: und mit einer unpartheyischen Vntersuchung und Gegeneinanderhaltung

tung derer Buffonischen und Leuwenhoeckischen Experimenten in einem Sendschreiben nebst denen hierzu gehörigen Figuren und Kupfern einem Liebhaber der Naturkunde und Wahrheit mitgetheilet von M. F. L. (MARTIN FROBENIVS LEDERMÜLLER). *Nürnberg*, 4. *m. K.*

Supplement à la parallele de differentes manieres de faire l'extraction de la pierre qui est dans la vessie urinarie; par M. LEDRAN. à Paris, 8. c. f.

Versuch einer Geschichte von Flötz - Gebürgen betreffend deren Entstehung, Lage, darinnen befindlichen Metallen, Mineralien und Fossilien, gröstentheils aus eignen Wahrnehmungen, chymischen und physicalischen Versuchen, und aus den Grund-Sätzen der Natur-Lehre hergeleitet, und mit nöthigen Kupfern versehen von D. I. G. LEHMANN. *Berlin*, 8. *m. K.*

IO. GOTTLOB. LEIDENFROST, de aquae communis non nullis qualitatibus tractatus. Duisburgi, 8.

Cours de Chymie, contenant la maniére de faire les operations qui sont en usage dans la Médecine, par une méthode facile, avec des raisonnemens sur chaque operation, pour l'instruction de ceux qui veulent s'appliquer à cette science. Par M. LEMERY. Nouvelle edition revûe, corrigée et augmentée d'un gránd nombre des notes et de plusieurs préparations chymiques qui sont aujourd'hui d'usage, et dont il n'est fait aucune mention dans les editions de l'Auteur. Par M. BARON. à Paris, 4.

LEBRECHT. FRID. BENIAM. LENTIN, Diss. inaug. de praerogatiua venaesectionis in partibus laborantibus. Goettingae, 4.

Ad eruditissimi viri IACOBI BVRCARDI medicum grauissimum humanitatis studiorum vindicem, analectorum Specimen I. IOHANNI EHRENFRIED

FRIED THEBESIO tradit IOHANN. CHRISTIAN. LEVSCHNERVS. Hirſchbergae, 4.

CAROLI LINNAEI Syſtema naturae ſiſtens regna tria naturae in claſſes, ordines, genera et ſpecies redacta, tabulisque aeneis illuſtrata; accedunt vocabula Gallica. Editio multo auctior et emendatior. Lugd. Batau. 8. mai. c. f.

Eiusd. Amoenitates Academicae ſeu diſſertationes variae, phyſicae, medicae, botanicae, antehac ſeorſim editae, nunc collectae et auctae cum tabulis aeneis; Volumen tertium. Holmiae, 8. c. f.

Eiusd. Diſſ. Flora Palaeſtina. Reſp. *Bened. Ioan. Strand.* Vpſaliae.

Eiusd. Diſſ. de pulſu intermittente. Reſp. *Andr. Wohlin.* ibid.

Eiusd. Diſſ. Fundamenta valetudinis. Reſp. *Petr. Engſtroem.* ibid.

Eiusd. Diſſ. Flora Alpina. Reſp. *Nicolaus Ammann.* ib.

Eiusd. Diſſ Centuria Plantarum II. Reſp. *Eric. Torner.* ibid.

Eiusd. Diſſ. Flora Monſpelienſis. Reſp. *Theophil. Erdmann Nathorſt.* ibid.

Eiusd. Diſſ. Calendarium Florae. Reſp. *Alexander Malberger.* ibid.

Eiusd. Diſſ. Specifica Canadenſium. Reſp. *Ioan de Coelln.* ibid.

Eiusd. Diſſ. de acetariis. ibid.

Eiusd. *Verſuche einer Natur - Kunſt - und Oeconomie-Hiſtorie, von einigen Schwediſchen Provinzien nach eigner Vnterſuchung zum Druck befördert. Leipzig und Stockholm.* 8. mai. *m. K.* (*Translatoris nomen eſſe dicitur* C. E. KLEIN).

Eiusd. *Reiſen, welche in dem Königreiche Schweden zur Verbeſſerung der Naturkunde, Haushaltungs - und Arzneykunſt, angeſtellt, mit Anmerkungen, ſo die Geſchichte, Alterthümer und Lebensart der Einwohner*

ner betreffen; aus dem Schwedischen übersetzt. Stockholm. 8. mai. *m. K.*

CAROLI LINNAEI Regnum vegetabile iuxta systema naturae in classes, ordines et genera ab eodem constitutum e postremis auctis et emendatis eiusdem Clarissimi Viri operibus summatim redactum, nec non e Philosophia Botanica eiusdem Auctoris, vel ex aliorum Botanicorum nuperrimis operibus circa vegetabilium partes desumtis definitionibus et potiorum vocabulorum praemissis explicationibus locupletatum atque Societatis Physico Botanicae Florentinae academicorum usui accommodatum ac recusum, curante XAVERIO MANETTI. Florentiae, 8.

MICHAEL. LOMONOSOW, Oratio de origine lucis sistens nouam theoriam colorum. Petropoli, 4.

The subtil medium proved by LOVETT. London.

C. LVCAS, Essay on waters in three parts; treating of simple waters; of cold medicated waters; of natural baths. 3 Voll. London, 8. mai.

HIERONYM. LVDOLF, Diss. inaug. de diuresi critica. Resp. *Andreas Elias Voelkner.* Erford. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de affectu spasmodico, vago, maligno, epidemico, vernacula *Grübel - Kranckheit.* Resp. *Michäel Dieteric Blohm.* ibid. 4.

CARL GÜNTHER LVDOVICI, *eröfnete Akademie der Kaufleute, oder vollständiges Kaufmanns - Lexicon; fünfter und letzter Theil; nebst dreyfachem Anhange. Leipzig,* 8. mai.

CHRISTIAN GOTTLIEB LVDWIG, Progr. de colore plantarum quaedam obseruata proponens. Lipsiae, 4.

IAC. LVPII *Schatzkammer der Natur, das ist, Erklärung drey grosser Geheimnisse. Frankfurth,* 8.

IANI MACQVET, Diss. pathologica de vitiis vasorum continentium. Lugd. Batav. 4. mai.

Elémens

Elémens de Chymie pratique, contenant la description des opérations fondamentales de la Chymie avec des explications et des remarques sur chaque opération; par M. MACQVER; seconde édition revûe et corrigée; 2 Voll. à Paris, 12.

Analyse des eaux de Forges. Par M. PIERRE ANTOINE MARTEAV. à Paris, 12.

Lettera di DOMENICO MASOTTI, sopra gl' instrumenti necessarii per la litotomia nellé donne et sopra l' Ago *Barbeziano.* Firenze, 4. c. f.

ANTONII MATANI de aneurysmaticis praecordiorum morbis atque praecipuis eorum causis animaduersiones, physico - medica disquisitione pertractatae. Florentiae, 4.

IOH. DANIEL MEYERS *Vorstellung allerhand kriechender, fliegender und schwimmender Thiere; so wohl nach ihrer eigentlichen Beschaffenheit, als auch nach der Strucktur ihrer Scelette. Zweyter Band, illuminirt. Nürnberg,* fol. mai.

CHRISTIAN. FRIDER. MICHAELIS, Diss. inaug. de orificii uteri cura clinica atque forensi. Lipsiae, 4.

IOH. MILLIES, Diss. inaug. de palpitatione cordis. Lugd. Batav. 4.

CHRISTIAN. LVDOV. MOEGLING, Diss. sistens pathologiam et therapiam generalem malorum, exteros plerosque Lutetiae Parisiorum degentes, diuersimode affligentium. Resp. *Ludou. Rudolph. Seubert.* Tubingae, 4.

G. F. MÖLLERS *kurze Anleitung, wie Pfirsich-Bäume zu schneiden, und wie man davon Spaliere ziehen könne. Zweyte Auflage. Frankfurth,* 8.

F. C. P. H. VON MONDENSTEIN, *genannt Schwefelbach, Wasser und Geist, als die geoffenbarte Natur Grund - Anfänge der geheimnisvollen hermetischen Weisheit der Adepten. Erlangen,* 8.

A diſſertation on the nature and cure of the venereal diſeaſe; wherein the pathological Hiſtory of that Diſorder is fully conſidered; the merit of the different methods hitherto uſed are impartially inquired into and a new method of treating it is propoſed by M. MOONEY. London, 8.

An Eſſay on the dropſy and its different ſpecies. By DONALD MONRO. The ſecond Edition. London, 12 mai.

GERARD. ANDR. MÜLLER, Diſſ. de oleis eſſentialibus ſiue aethereis vegetabilium absque deſtillatione parandis. Reſp. *Io. Cornel. Frid. Schweizer.* Gieſſae, 4.

IOH. FR. MÜLLERS *vollſtändige und auf Erfahrung gegründete Anweiſung zum Lackiren; zweyte verbeſſerte Auflage. Frankfurt.* 8.

IOACH. LVDW. MÜLLERS *Gedancken, wie dem immer zunehmenden Mangel des Brennholzes abzuhelfen. Roſtock,* 8.

Eiusd. *Abhandlung von Verbeſſerung der Hebammen auf dem Lande. Roſtock,* 8.

Memoire ſur la cauſe des mouvemens du cerveau, qui paroiſſent dans l'homme et dans les animaux trépanés; par M. DE LA MVRE. à Lyon.

DANIEL WILLHELM NEBEL, Diſſ. de magnete artificiali. Traiect. ad Rhen. 4.

IO. GOTTWALT NEVBERT, Commentatio de aduerſis medicorum fatis apud Romanos. Ienae, 4.

Vermiſchte Anmerkungen über einige auserleſene Materien zur Beförderung nützlicher Wiſſenſchaften, entworffen durch CARL LVDWIG NEVENHAHN; *vierter Theil nebſt dem Regiſter über alle vier Theile. Leipzig,* 8. (*Continet hic tomus ſequentes commentationes:* 1) *Von der Verkalchung der Metalle und Mineralien:* 2) *Von den Vrſachen der künſtlichen Verwandlung wilder Bäume und Gewächſe in beſſere Arten:* 3) *Erklärung der halbſeitigen Kopfgicht oder*

oder Hemicranie: 4) *Von einigem Nutzen des Tabacks und Coffee:* 5) *Bedarf der Mensch zu seiner Gesundheit noch andere Geträncke, als Wasser?* 6) *Versuch vom Salz-Kraute oder* kali geniculato. 7) *Von dem Gebrauche der Sode in der Glaskunst, dessen Vnterscheid und neu erfundenen Vltramarinfarbe.*)

CASPAR NEVMANNS Chymiae medicae dogmatico-experimentalis, *oder gründlich und mit Experimenten erwiesene medicinische Chymie, zweyter oder Schluß-Theil. Zweyte Auflage. Züllichau,* 4.

Histoire Naturelle des animaux par M. M. ARNAVLT DE NOBLEVILLE et SALERNE; 4 Voll. à Paris, 12.

NOLLETS *physicalische Lehrstunden; fünfter Theil; aus dem Französischen übersetzt. Erfurth,* 8. *m. K.*

A dissertation on horses, wherein it is demonstrated, that innate qualities don't exist, and that the excellence of this animal is mechanical and not in the blood; by WILLIAM OSMER. London, 8.

Nouvelle construction de couches de bois avec la façon d'y gouverner les abeilles, inventée par M. PALTEAV; et l'histoire naturelle de ces insectes; avec des figures en taille douce. à Metz, 12.

Méchanismes de l'Electricité et de l'Vnivers; par M. I. C. F. DE LA PERRIERE; 2 Tomes. à Paris, 12.

PHIL. PFAFFS *Abhandlung von den Zähnen des menschlichen Körpers und deren Kranckheiten. Berlin,* 8. *m. K.*

IACOBI PLACENTINI Dissertatio de vena, quae in morbis particularium partium corporis sit salutarius incidenda. Patauii, 8. mai.

IANI PLANCI Epistola de urina cum sedimento coeruleo ad Amicum Bononiensem. Ariminii, 8.

Plantarum Americanarum fasciculus secundus, continens plantas, quas olim CAROLVS PLVMIERIVS, Botanicorum Princeps, detexit eruitque

atque in insulis Antillis ipse depinxit. Has primum in lucem edidit, concinnis descriptionibus et obseruationibus aeneisque tabulis illustrauit IOANNES BVRMANNVS. Amstelodami et Lugduni Batauorum, fol. c, f.

CAROLI PLVMIERII Plantar. Americanar. fasciculus tertius et quartus. ibid. fol. c. f.

ERICH PONTOPPIDANS *unvorgreifliche Gedancken von dem letztern Erdbeben; aus dem Dänischen übersetzt. Copenhagen*, 8.

IO. HENR. POTT, Animaduersiones physico-chymicae circa varias hypotheses et experimenta ELLERI: *Physicalisch - chymische Anmerkungen über verschiedene Sätze und Erfahrungen des Hrn.* ELLERS. *Auf Kosten des Autoris. Berlin*, 4.

Eiusd. *Fortsetzung seiner physicalisch - chymischen Anmerkungen über des Hrn.* ELLERS *verschiedene Sätze und Erfahrungen, worinnen selbige weiter ausgeführet, gerettet, und nebst mehrern dahin einschlagenden Materien gründlicher erläutert, und in mehrers Licht gesetzt werden. Berlin*, 4.

A treatise on ruptures by PERCIVALL POTT. London, 8 mai.

SAMVEL. THEODOR. QVELMALZ, Progr. de uteri ruptura. Lipsiae, 4.

Instruction pour les Jardins fruitiers et potagers avec un Traité des Orangers et des Reflexions sur l'Agriculture; par M. DE LA QVINTINYE; nouvelle edition revûe, corrigée et augmentée; 2 Tomes. à Paris, 4. c. f.

Le Spectacle du feu elementaire et cours d'electricité experimentale où l'on trouve la Cause et Mechanisme du feu dans son origine, de la dans les corps, son action sur la bougie, sur le bois et successivement sur tous les Phenoménes electriques, etc. par Mr. RABIQVEAV. à Paris, 8.

IOH. RAII, *physico-theologische Betrachtung vom Anfange, Veränderung und Untergange der Welt; worinnen fast alles, was von Bergen, Brunnquellen, Fossilien, von Ueberschwemmungen des Meers, Feuerspeienden Bergen und Erdbeben gründliches gesagt werden kan, mit Anmerkungen enthalten ist; aus dem Englischen übersetzt; Neue verbesserte Auflage. Leipzig,* 8.

IOACHIM RANCHERT, Diss. inaug. de carie ossium, Lugd. Bat. 4.

Traité des maladies occasionnées par les excés de chaleur, de froid, d' humidité et autres intempéries de l'air, avec la methode de les guerir, fondée sur l' expérience et sur des observations comparées, par M. I. RAVLIN, Tom. I. à Paris, 12.

ANTONIVS LE PESCHEVX DE LA REAVTE, Quaest. an exostosi venereae frictiones mercuriales? Monspelii 4 mai.

THOM. REYNOLD'S some experiments on the chalybeat waters lately discoverd naer the palace of the L. Bishop of *Rochester* et *Bromley* in *Kent*, London.

GEORG. GOTTLOB. RICHTER, Diss. inaug. de statu mixto somni et vigiliae, quo dormientes multa vigilantium munera obeunt. Resp. *Ioan. Frider. Mueller,* Göttingae, 4.

Eiusd. Progr. de lege consuetudinis concilianda cum legibus medicis. ibid. 4.

Eiusd. Progr. quo frigus capiti, calorem fotumque pedibus magis conuenire, succincte ostendit. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de insalubri lactis et vini miscela. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de salutari dormientium situ. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de salutari situs corporei varietate, litteratis etiam, qui scribendo, legendo, meditandoque occupantur, opportuno. ibid. 4.

Eiusd. Progr. de morte Seruatoris in cruce. ibid. 4.

VOLVSIANVS RIVES, Diss. de sanguificatione. Monspell, 8.

IOAN. GEORG. ROEDERER, de vteri scirrho commentatio medica. Göttingae, 4. c. f.

Eiusd. Obseruationum medicarum de partu laborioso: Decades duae, prima et secunda. ibid. 4.

A. I ROESELII, Historia naturalis ranarum: *s. Natürliche Historie der Frösche bis 23tes Blat: illuminirt, Nürnberg, fol.*

Eiusd. *Insecten Belustigungen, bis 18 Blat des vierten Bandes; illuminirt.* ibid. 4.

EBERHARD ROSEN, Diss. de Symptomatibus purpurae chronicae praecipue latentis. Resp. *Ioan. Borg.* Lundini.

IO. GEORG. EMANVEL ROSNER, Diss. inaug. qua non nulla circa vires lactis notantur. Lugd. Bat. 4 mai.

GEORGE ROTHENS, *kurzer Begrif der Naturlehre, aus den neuesten Entdeckungen der Naturforscher. Zweyte vermehrte Auflage. Görlitz,* 8.

ANTON RÜDIGERS *systematische Anleitung zur reinen und überhaupt applicirten oder allgemeinen Chymie. Leipzig,* 8. *m. K.*

The Natural History of Aleppo and Parts adiacent, containing a description of the city and the principal natural productions in its Neighbourhood, together with an account of the climate inhabitants and diseases, particularly of the plague; with the methods used by the Europeans for their preseruation; by ALEXANDER RVSSELL. London. 4. mai. c. f.

VLRICI CHRISTOPH. SALCHOW, Explicatio separationis auri ab argento per aquam fortem factae et modi vilioris, haec duo metalla a se inuicem segregandi; quippe quae ab Academia Scientiarum Imperiali in publico Academiae conuentu die VI. Septembris cIↃ IↃ CCLV. praemium reportauit. Petropoli. 4. mai.

Histoire

Hiſtoire naturelle des animaux; par M. M. ARNAVLT DE NOBLEVILLE et SALERNE; 4. Voll. à Paris, 12.

PETRVS SAMSON, Diſſ. inaug. de Epilepſia et praecipue eiusdem ſic dictis ſpecificis. Helmſt. 4.

The uniuerſal Dictionary of Trade and Commerce, translated from the French of Mr. SAVARY; with large additions and improuements, etc. by MALACHY POSTLETHWAYT. Vol. II. London. fol.

AVGVST SCHAARSCMIDS *Nachricht von der Natur und Cur der Kranckheiten, die mit den Bewegungen auf die güldene Ader verbunden zu ſeyn pflegen. Berlin,* 8.

SAMVEL SCHAARSCHMIDS, *Semiotik oder Lehre der Zeichen des innerlichen und äuſserlichen Zuſtandes des geſunden und kranken menſchlichen Körpers; herausgegeben von* ERNST. ANTON. NICOLAI. ibid. 8.

Der krebsartige Kiefenfuſs mit der kurzen und langen Schwanzklappe; beſchrieben von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER, *nebſt ſieben Kupfertafeln mit Figuren in Farben, Regensburg,* 4.

SALOMON SCHINZ, Diſſ. inaug. de calce terrarum et lapidum calcariorum. Lugd. Batav. 4. mai. c. f.

DAVID SCHIOTTE, *Bienenzucht; aus dem Däniſchen überſetzt. Copenhagen,* 8,

IO. AVG. SCHLETTWEIN, Diſſ. phyſ. oeconom. de lana ouium emendanda. Reſp. *David Chriſtoph. Merckel, Ien.* 4.

Foſſilium metalla et res metallicas concernentium glebae ſuis coloribus expreſſae, quas deſcripſit et digeſſit CASIMIRVS CHRISTOPHORVS SCHMIEDEL, ſiue *Erzſtuffen und Bergarten mit Farben genau abgebildet; nebſt Beſchreibung; bis* 12*tes Blat, Nürnberg,* 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de alcaleſcentia humorum. Reſp. *Io. Chriſtoph. Keck,* Erlangae, 4.

DANIEL GOTTFRIED SCHREBER, *Sammlung verschiedener Schrifften, welche in die oeconomischen, Policey-Cammeral und andere Wissenschafften einschlagen, zweyter Theil, Halle,* 8. mai.

Kurze doch zulängliche Anweisung zur Erkenntniss und Cur der vornehmsten Krankheiten des menschlichen Leibes; doch vornehmlich in Absicht auf erwachsene Personen; wie solche in den grossen Hospitälern zu St. Petersburg alle Jahre seit 1742. *bis hieher ist vorgetragen und erkläret worden. Entworfen von* IOH. FRIEDRICH SCHREIBERN. *Leipzig,* 8.

FRIED. AVG. SCHVLZE, *Abhandlung von dem Ursprunge der Inoculirung der Kinderpocken; nebst einer Anleitung, wie man alle Kinderkrankheiten überhaupt verhindern könne, Lüneburg,* 8.

GOTTWALD SCHVSTERS *medicinisch- chymisches Lexicon, practisch nach den neuesten Grundsätzen der Arzeneykunst abgefasset, Chemnitz,* 8.

F. C. SCHWALBE, Diss. inaug. de dispositione haereditaria. Halae Magdeburg, 4.

Verhandeling over de waare Gedaante, Aart en Uytwerking, der *Cicuta aquatica* GESNERI, of Groote-Waaterscheerling: etc. door M. W. SCHWENCKE, in s' Grauenhage, 8. mai. c. f.

IOSEPH. MARIA SCRINZI, Diss. philosoph. de principio aut causa corpus animale formante, nec non de natura huius principii, quantum probabili saltem sententia assequi licet. Altorf. 4.

IO. LVDOV. SEEBER, Diss. inaug. de pruritu. Lipsiae 4.

Sammlung verschiedener ausländischer und seltener Vögel, worinnen ein ieder derselben nicht nur auf das genaueste beschrieben, sondern auch in einer richtigen und sauber illuminirten Abbildung vorgestellt wird von IOH. MICHAEL SEELIGMANN; *bis* 196. *Blat; illuminirt. Nürnberg,* fol.

IOH. FRIED. SEYFAHRTS *allgemeine Geschichte der Erdbe-*

Erdbeben vom Anfange der Welt bis 1756, *nebst Abhandlungen woher die Erdbeben entstehen*, ibid. 8.

SAMVEL SCHARP, *kritische Untersuchung der gegenwärtigen Beschaffenheit der Wundarzeney; aus dem Englischen übersetzt, Rostock.* 8.

The Causes of Heat and Cold in the several climates and situations of this globe, so far as they depend upon the rays of the sun, considered in order to shew that difference of heat and cold in other countries may be nearly ascertained by a thermometer; by T. SCHELDRAKE, London 8.

Die Königl. Preussis. und Churbrandenburgische Hofwehemutter, oder höchstnöthiger Unterricht von schweeren und unrechtstehenden Geburten etc. von IVSTINEN SIEGEMVNDIN. *Neue Auflage. Berlin,* 4. *m. K.*

GEORG. FRID. SIGWART. Diss. inaug. Carie consumtae tibiae notabilis iactura, sub feliciori empiria, naturae maxime beneficio restitutae. Resp. AVGVST. THEODOR. BROTBEK. Tubingae, 4.

Eiusd. Diss. inaug. Polyaemiae nosologia. Resp. *Christian Ludov. Frider. Linck,* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. phthisis haemorrhoidalis illustri exemplo demonstratae. Resp. *Georg. Hieronymus Fehleisen.* ibid. 4.

I. E. SILBERSCHLAGS, *Abhandlung von Wasserbau an Stroemen, Leipzig,* 8. *m. K.*

A Treatise on the theorie and practice of Midwifery, by W. SMELLIE, Vol. I. The third edition corrected. London. 8. mai.

Obseruations sur les Accouchemens, ou Suite de la thèorie et pratique de cet Art; traduites de l'Anglois de M. SMELLIE, par M. DE PREVILLE. Tome second. à Paris, 8.

SAMVELIS SNASHALL. Diss. med. de morbo arquato seu ictero, vt vulgo nuncupatur. Lugd. Batav. 4. mai.

GOTT-

GOTTLOB. CAROL. SPRINGSFELD, Commentatio de praerogatiua thermarum Carolinarum in diſſoluendo calculo veſicae prae aqua calcis viuae. Lipſiae, 4.

IO. CHRISTIAN. STOCK, Diſſ. inaug. de cereuiſiae ſalubritate ſuſpecta. Reſp. *Io. Adolph. Mogen,* Ienae, 4.

Eiusd. Pr. de Sudore Chriſti ſanguineo. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de coctione humorum in ſtatu corporis humani praeternaturali. Reſp. *Gideon. Rohde*, ibid. 4.

Eiusd. Pr. pe liquore Dianae, ibid. 4.

The philoſophy of earthquakes natural and religious; or an Inquiry into their cauſè and their purpoſe; by WILLIAM STVKELEY. London. 8.

ROBERT TAYLOR, Oratio anniuerſaria in theatro Collegii Regalis Medicorum Londinenſium ex HARVEI inſtituto feſto d. LVCAE habita. Londini, 4. mai.

IOHANN EHRENFRIED THEBESII, *Hebammenkunſt, mit Kupfern, Hirſchberg und Liegnitz,* 8.

TIBVRTIVS, Anmärkningar wid hushallningen i öſtergöthland, Stockholm.

IOHANN CHRISTIAN TILLPNGS, *Nachrichten vom Carlsbade, Leipzig,* 8. mai. *m. K.*

TISSOTS, *practiſche Vertheydigung des Einpfropffens der Pocken; nebſt einem Verſuche über die Veränderung der Stimme; aus dem Franzoeſiſchen überſetzt und mit Anmerkungen vermehrt von* FRIDR. SIMON MORGENSTERN. *Halle,* 8.

Lettera ſugli effeti di un fulmine caduto nella certoſa di Napoli; di Don ANTONIO TONTOLO; in Napoli, 4. c. f.

IOAN TORKOS, Diſſ. inaug. de renunciatione lethalitatis vulnerum ad certum tempus haud adſtringenda. Goettingae, 4.

FRANCISCI TORTI, Therapeutice ſpecialis ad febres

bres periodicas perniciosas; subnectuntur responsiones iatro-apologeticae ad RAMAZZINVM, et alia eiusdem TORTI opuscula. Francofurti ad Moenum, 4.

VRBANO TOSETTI, Lettere sull insensibilita di alcune parti degli animali. Roma, fol.

Observations periodiques sur la physique et l' histoire naturelle et beaux arts; par M. TOVSSAINT; à Paris, c. f.

Das Kayser-Carls-Bad in Böhmen in einer Ode entworfen; nebst einer Abhandlung von dem Gehalte und den Kräften dieses großen Heilsmittels; von BALTHASAR LVDWIG TRALLES. *Breßlau*, 8. mai.

Hortus nitidissimus omnem per annum superbiens floribus; siue amoenissimorum florum imagines, quas magnis sumtibus collegit CHR. IAC. TREW, in aes incisas viuisque coloribus pictas edidit IO. MICHAEL SEELIGMANN; *oder Abbildung der lieblichsten Blumen; bis* 38 *Blat; illuminirt. Nürnberg*, fol.

CHRISTIAN TRVNTZA, Diss. inaug. de vasorum obstructione in genere. Lugd. Batav 4.

Die Mechanick der Himmelskörper, zur Erklärung der Beschaffenheit der Erdbeben, bey Gelegenheit derjenigen, welche um das Ende 1755 *Jahres gewütet haben; herausgegeben von* A VAL. *Halle*, 8. *m. K.*

DOMINICI VANDELII Epistola de sensibilitate pericardii, periostii, medullae, durae meningis, corneae et tendinum. Patauii, 8. mai.

Essai sur la maniére de perfectionner l'Espéce humaine. Par M. VANDERMONDE. 2 Voll. à Paris, 12.

Oeconomie rurale; Traduction du Poéme du P. VANIERE, intitulé: Praedium Rusticum; par M. BERLAND; 2 Voll. à Paris, 12.

VERDIER, *anatomische Beschreibung des menschlichen Leibes; aus dem Französischen übersetzt; Zweyte verbesserte und mit Anmerkungen versehene Auflage. Zwey Theile. Augspurg*, 8.

De

De l'amputation à lambeau, ou nouvelle méthode d'amputer les membres; par M. PIERRE ADRIEN VERDVIN; traduction nouvelle du Latin en François avec des augmentations considérables, tirées des observations les plus modernes, qui contiennent l'histoire de la decouverte de cette operation, les iugemens qu'on en a porté, les moyens de la rendre plus sûre, plus simple, plus facile et d'en tirer tous les avantages possibles, par M. PIERRE MASSVET; à Paris, 8. mai.

Genees en Heelkundige verhandeling van alle de Gebrecken der Beenderen door P. I. DV VERNEY; in het nederduytsch vertaalt door MARTINVS HOVLTVYN; 2 Deelen; te Amsterdam, 8. mai.

IACOB CHRISTIAN VOGEL, Diss. inaug. de fistula lacrumali eamque sanandi methodis. Gryphiswaldae, 4.

De incrustato agri Gottingensis commentatio physicochemica; Auctore RVDOLPH AVGVST. VOGEL. Gottingae, 8.

Eiusd. *neue medicinische Bibliothek*; *dritten Bandes* 1 *und* 2 *Stück.* ibid. 8.

Merckwürdige Kranckengeschichte und nützliche Erfahrungen aus der Geneskunst und Wundarzeney; *von* ZACHARIAS VOGELN. *Erste Sammlung. Rostock und Wismar*, 8.

MARC. LVDOV. VVLLYAMOZ, Diss. inaug. de sale lactis essentiali. Lugd. Batav. 4 mai.

I. G. WAGNER *Vermuthung von der Vrsache des Erdbebens, wobey einige historische Nachrichten von unterschiedenen Erdbeben alter und neuer Zeiten mit beygefüget sind. Leipzig*, 8.

IOAN VAN DE WALL, specimen inaug. de nauigandi arte. Lugd. Batav. 4. c. f.

IO. GOTTSCHALCK WALLERII Diss. Om en bruk-patrons tilbörliga apsigt i hytte och hammar wid Jernsmide. Resp. *Daniel Krapp.* Vpsal.

PAN-

PANCRAT. WEIGAND, Diſſ. inaug. de fluxu ſanguinis in grauidis. Altorf. Noricor. 4.

Memoriam Viri Exc. atque Ampl. IO. NICOLAI FROBESII mathem. et phyſices P. P. O. meritiſſimi. A. D. XI Sept. cIɔ Iɔcccxvi defuncti Prorector et Senatus Academiae Iuliae Carolinae ciuibus et poſteritati commendant interprete WERNSDORFIO P. P. O. Helmſt.

STEPHAN. WESZPREMI, Diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes medicas. Trai. ad Rhen. 4. mai.

IO. ERN. BASIL. WIDEBVRG, Diſſ. phyſ. aſtronom. de motu terrae et phaenomenis inde oriundis. Reſp. *Io. Gerh. Theod. Scheler.* Erlang. 4.

Obſervations on a Series of Electrical Experiments; by D. HOADLEY and Mr. WILSON. London, 4.

IO. PHILIP. LAVR. WITHOF, de caſtratis commentationes quatuor. Duisburgi.

DAVID. WIPACHERI genuina ratio, cur pleuritide vera ſaeuiente, venaeſectio affecti lateris alias deriuatoria dicta praeoptanda ſit. Lugd. Batav. 12.

Auflöſung und Erläuterung zwoer Fragen: 1) *Warum die meiſten Befliſſenen der hermetiſchen Kunſt den* lapidem philoſophorum *oder den Stein der Weiſen vergeblich ſuchen, groſse Koſten, Mühe und Arbeit darauf wenden, und ihn doch unmöglich auf die Weiſe, wie ſie arbeiten, finden können?* 2) *Wie man denſelben leichtlich und gewiſs finden, ohne groſse Vnkoſten, Mühe und Arbeiten ausmachen, und zu Gottes Ehren und zu ſeines nothleidenden armen Nächſten Dienſt geſegnet anwenden möge? Allen Liebhabern der wahren Weisheit zu ihrer eignen Erkenntniſs und zu glücklicher Erlangung ihres zeitlichen und ewigen Wohls mitgetheilt von* I. C. S. *v.* Z. *Hamburg.*

BALTH. LAVR. ZEIS, Diſſ. inaug. de cauſis neceſſario mortem in partu inferentibus. Gottingae, 4.

IOH. CHR. ZIMMERMANNS *allgemeine Grundſätze*

der theoretisch-practischen Chymie, nebst beygefügtem medicinischen, chirurgischen, oeconomischen, metallurgischen etc. Gebrauche und Anwendung. Drey Bände. Dreßden und Leipzig, 4.

IOH. FRIEDR. ZITTMANNS *practische Anmerkungen von den Töplitzer-Bädern, dem Böhmischen Bitter und Bilner Wasser aufgesetzt von* CHRIST. GOTTH. SCHWENCKE. *Neue Auflage. Dreßden,* 8.

GVSTAV. PHILIP. ZWINGER, Diss. inaug. Historia pericranii sua sponte regenerati. Altof. 4.

Contenta in hac parte.

INDEX.

INDEX.

A.

B.

Geoffroy,

Parker,

Pulsus

T. Ta-

EMENDANDA.

Pag. 189. lin. 11. Bet aenkande l. Betaenkande eod. p. l. 12. DROWALLIVS. l. BROWALLIVS. p. 323. lin. 31. 1756 lege 1754. p. 373. l. 28 adde *m. K.* p. 379. l. 15. DE leg. DV. p. 447. l. 21. punico l. punica. p. 499. l. 4. pars l. par. p. 561. l. 7. adde. 12. p. 564. l. 19. BERAND. l. BERAVD.

